

Najaarsnota 2023

Maastricht, september '23

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Strategisch perspectief: inleiding	5
Strategisch perspectief	5
Financieel kader	8
1. Regionale economie	17
2. Cultuur en maatschappij	39
3. Regionale bereikbaarheid en OV	49
4. Ruimtelijke ontwikkeling	61
5. Milieu, energie en klimaat	73
6. Landelijk gebied	83
7. Kwaliteit openbaar bestuur	94
8. Financiën en overhead	102
Financiële begroting	104
Financieel perspectief	104
4e wijziging Begroting 2023	106
Gedetailleerde besluitvorming	108
Balansinformatie	113

Strategisch perspectief: inleiding

Strategisch perspectief

De Najaarsnota 2023: voortgang bestaand beleid en voorbereiding nieuwe koers

Deze Najaarsnota 2023 staat in het teken van de uitvoering van gemaakte afspraken uit de vorige collegeperiode en afronding van het beleid over 2023. Tegelijkertijd wordt aan de hand van het nieuwe coalitieakkoord "Elke Limburger telt!" de nieuwe koers voorbereid. Dit krijgt met name een inhoudelijke vertaling in de Programmabegroting 2024 en de nieuw op te stellen en door uw Staten vast te stellen beleidskaders.

In deze Najaarsnota 2023 zijn echter wel reeds een aantal financiële zaken opgenomen die nu gedurende 2023 om besluitvorming vragen. Denk daarbij aan de indexatie van de OV-concessie, de autonome kostenstijging van de Regionale Uitvoeringsdiensten en een eerste versterking van de uitvoeringskracht voor de RUD Zuid-Limburg. Tegelijkertijd wordt er al financiële ruimte gecreëerd – conform het coalitieakkoord – door het opnemen van een eerste verdeling van de taakstelling en de afschrijvingstermijnen van de Financiële verordening over 2023. Tevens is de Meicirculaire 2023 van het Provinciefonds verwerkt en zijn aanpassingen in een aantal bedrijfsvoeringsposten opgenomen.

Invloed uitoefenen op weg naar de verkiezingen

Naast deze financiële aanpassingen is de koers van het nieuwe college voor dit jaar maximaal gericht op het voor het voetlicht brengen van de Limburgse belangen in aanloop naar de verkiezingen van november 2023. Onze lobby zal enerzijds gericht zijn op Prinsjesdag en de uitwerking daarvan, maar anderzijds en vooral op het invloed uitoefenen op de verkiezingsprogramma's. Na de verkiezingen zal het college de Limburgse prioriteiten tijdens de formatie naar voren brengen via verschillende kanalen en met een gerichte focus en lobbystrategie op de punten die er voor Limburg toe doen.

Najaarsnota als nieuw P&C product

Deze najaarsnota is een nieuw product in de reguliere P&C-cyclus. Deze vervangt de 2e afwijkingenrapportage, richt zich op voortgang, en is digitaal van vorm. De opzet van de Programmabegroting 2023 wordt gevolgd en wij rapporteren de voortgang van uitvoering van beleid op basis van de variabelen Kwaliteit, Tijd en Geld en een kleurenindicator.

	Groen	Oranje	Rood
Kwaliteit: wanneer zijn wij tevreden?	Wij liggen op koers en gaan het beoogde resultaat halen.	Het resultaat wordt niet volledig behaald.	Het resultaat wordt niet behaald.
Tijd: wanneer moet het resultaat behaald zijn?	Conform planning.	Planning wordt niet behaald, nieuwe einddatum stellen.	Planning wordt niet gehaald, er is geen verwachte einddatum.
Geld: wat kost de maatregel en hoeveel is	Conform planning.	Er dreigt een tekort, bijsturing in de vorm van een voorstel.	Er is een tekort, geen nieuw budget.

beschikbaar voor het hele product?

De focus in de presentatie van deze variabelen ligt op Kwaliteit. Het aantal rode, groene en oranje indicatoren is terug te zien op de hoofdpagina van deze digitale najaarsnota en in de programma's linksboven in de hoek. Op deze wijze krijgt u snel overzicht waar afwijkingen met betrekking tot de kwaliteit van onze beleidsproducten ten opzichte van de begroting zitten.

Grotendeels op koers om de gewenste kwaliteit van onze beoogde resultaten te halen

Het dashboard op onze hoofdpagina laat zien dat de meeste van onze kwaliteitsindicatoren in de programma's op groen staan. Dat wil zeggen dat wij op koers liggen en de beoogde resultaten naar verwachting met tevredenheid gaan behalen. Uitzonderingen hierop zijn een aantal beoogde resultaten bij programma 3. Regionale Bereikbaarheid en OV en programma 6. Landelijk gebied. Deze kleuren oranje. Wij lichten dit nader toe:

3. Regionale bereikbaarheid en OV

- In het OV zien we dat Arriva wordt geconfronteerd met veel rituitval als gevolg van een hoog ziekteverzuim (oorzaak naweeën COVID) en personeelstekort. Dit leidt voor de reiziger tot een onbetrouwbare dienstregeling. Dit heeft ook gevolgen voor de provinciale ambities en leidt niet tot de beoogde kwaliteit en daarmee tevredenheid. Ook stijgen de kosten en resulteert dit in hogere ticketprijzen;
- Rondom verkeersveiligheid blijken de ongevallen cijfers 2022 hoger dan in 2021;
- Het kwaliteitsniveau van beheer en onderhoud provinciale wegen staat onder druk als gevolg van gestegen prijzen. De nieuwe Nota Kapitaalgoederen 2024 en de budgetreserveringen in lijn met het coalitieakkoord "Elke Limburger telt, 2023-2027" in de Programmabegroting 2024 moeten dit probleem adresseren en oplossen.

6. Landelijk gebied

- De realisatie van de ontwikkelopgave Natuur is de afgelopen jaren gestagneerd. De complexiteit en de ontwikkelingen op de grondmarkt, de onzekerheid voor ondernemers in het stikstofdossier en het ontbreken van courante ruilgronden maakt dat realisatie lastig is. We zetten daarom in op het vergroten van het contingent ruilgrond, en we proberen in het kader van de aanpak stikstofgronden mee te kopen met bedrijven die meedoen aan stoppersregelingen. De inrichting van gronden die in ons bezit zijn, wordt versneld opgepakt;
- De tijdige uitvoering (2027) van de maatregelen rondom waterkwaliteit, nodig om de KRW-doelen te bereiken is, als reeds vermeld in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027, onzeker. Ook dit stemt niet tot tevredenheid. Onder andere is er nog geen duidelijkheid over de rijksmaatregelen, nodig om de belasting van het watersysteem met nutriënten uit de landbouw en gewasbeschermingsmiddelen te reduceren. Ook is er nog geen zicht op een afdoende vermindering van de belasting uit buitenlandse bronnen. Wij zullen ons, binnen onze bevoegdheden, inzetten op het verbeteren van de waterkwaliteit in onze beken en het grondwater om te voorzien in schoon en voldoende water voor natuur, landbouw, industrie en drinkwater. Dit doen wij onder andere door het opstellen van een Aanvalsplan waterkwaliteit en in de uitwerking en uitvoering van het Limburgs Programma Landelijk Gebied.

Bijgestelde tijdsplanning

Naast de focus op Kwaliteit, speelt ook de factor tijd een belangrijke rol. Op onderdelen is het nodig om onze planning ten opzichte van de Programmabegroting 2023 bij te stellen. In de detailinformatie bij de producten is de variabele tijd oranje gekleurd. Afwijkingen ten opzichte van de begroting zien we terug bij:

1. Regionale economie

Maastricht Aachen Airport (MAA). Onderstaande acties stonden gepland in 2023 en worden verder uitgewerkt in 2024:

- Een nader uitgewerkt en geïmplementeerd omgevingsfonds;
- Uitgewerkte duurzaamheidsmaatregelen, met name de aanleg van zonneweiden;
- Een vastgesteld Provinciaal Inpassingplan (PIP) MAA proefdraaien;
- Uitgevoerde milieuonderzoeken ten behoeve van een aanvraag luchthavenbesluit.

4. Ruimtelijke ontwikkeling

Met betrekking tot de omgevingsvisie en het ruimtelijke beleid zijn de bestaande regionale bestuursafspraken tussen Provincie en gemeenten op het vlak van het brede omgevingsbeleid gezamenlijk geëvalueerd en hebben geresulteerd in procesaanbevelingen. Die gaan over het intrekken van uitgevoerde afspraken en over de continuering van de regionale samenwerking. Na het sluiten van het ruimtelijk arrangement met het Rijk eind 2023/begin 2024 zullen we met de gemeenten bezien hoe wij vorm en inhoud kunnen geven aan hernieuwde afspraken ter ondersteuning van die samenwerking. De verwachting is dat dit resultaat niet in 2023 kan worden afgerond.

Rondom Hoogwaterveiligheid melden we dat de planuitwerking van de projecten Baarlo - Hout-Blerick en Thorn-Wessem meer tijd kosten dan oorspronkelijk gedacht, waardoor we niet tot besteding van deze middelen in 2023 zullen komen en voorstellen om deze bedragen door te schuiven naar 2024 en de planning hierop aanpassen.

5. Milieu, energie en klimaat

Het merendeel van de VTH taken wordt binnen de daarvoor gestelde termijnen uitgevoerd. Uitgezonderd zijn de vergunningen in het kader van de Wet natuurbescherming, onderdeel stikstof en onderdeel houtopstanden. Oorzaken zijn de stikstofcrisis en de onvolledige kapmeldingen/ontheffingsaanvragen herplant.

Budgetindicator

De derde belangrijke variabele is Geld. In deze najaarsnota zien we dat er bijsturing nodig is bij het volgende:

3. Regionale bereikbaarheid en OV

Het beschikbare budget voor onderhoud en beheer van provinciale wegen 2023 wordt volledig besteed. Vanwege extreme prijsstijgingen kan niet al het geprogrammeerde onderhoud uitgevoerd worden waardoor het kwaliteitsniveau BASIS niet overal wordt gehaald. In de Programmabegroting 2024 zijn extra middelen gereserveerd voor de nieuwe Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen. Verdere planning van deze extra middelen zal worden meegenomen in het Statenvoorstel Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen.

5. Milieu, energie en klimaat

Conform het streven naar een robuuster VTH-stelsel wordt invulling gegeven aan de toezegging (9256, zie voorjaarsnota 2023). Aldus wordt de begroting (provinciale bijdrage RUD Zuid Limburg) hiervoor in 2023 opgehoogd met € 1 mln. Voor 2024 en verder bedraagt de structurele ophoging € 2,2 mln. Dit is in lijn met het nieuwe coalitieakkoord.

Detailistische Indicatoren versus holistische kwaliteit

Meetbaarheid van beleid zien wij als een belangrijk ontwikkelpunt. Een terugblik op de Programmabegroting 2023 leert waarom. Er is afscheid genomen van (proces)indicatoren, indicatoren die een binaire waarde vertegenwoordigen (0 of 1) en indicatoren waarvan de waardes PM kregen. In plaats hiervan willen wij samen de beweging maken naar indicatoren die de maatschappelijke impact meten. Met de programmabegroting 2024 worden de contouren geschetst van deze ontwikkeling. Dit zorgt ervoor dat in de nu voorliggende Najaarsnota 2023 weliswaar indicatoren zijn opgenomen, maar deze hebben nog niet de toets op deugdelijkheid, zoals is aangekondigd bij de nieuwe beleidskaders, volledig doorlopen. Factoren die daarbij van belang zijn:

- De beïnvloedbaarheid door de Provincie;
- Beschikbaarheid van gegevens en timing daarvan;
- Beleidstheorie en onderscheid tussen trend-, beleid- en uitvoeringsindicatoren.

Indicatoren zijn daarmee in veel gevallen niet indicatief voor de uiteindelijk geleverde prestatie. Terwijl een indicator vaak inzoomt op een detail kan een resultaat toch groen scoren. Dit resultaat is dan holistisch, oftewel allesomvattend bekeken in plaats van op afzonderlijke detailonderdelen.

Financieel kader

Financiële positie in de politieke context: vertaling van het nieuwe coalitieakkoord

Deze Najaarsnota 2023 heeft een nadelig financieel effect van € 22,71 mln. ten opzichte van de Voorjaarsnota 2023. Resultierend in een begrotingsresultaat van € 14,51 mln. voor 2023. Dit is het gevolg van de financiële vertaling van het nieuwe coalitieakkoord en de aanvang van de nieuwe Statenperiode. Het voordelige resultaat ad € 37,24 mln. zoals gepresenteerd bij de Voorjaarsnota 2023 was beleidsarm en de ruimte in het begrotingsresultaat was bestemd voor de nieuwe Staten. Deze ruimte, inclusief de begrotingsresultaten tot en met 2027 is nu omgezet naar programmareserves voor een totaal bedrag van € 206,9 mln. vanaf 2024. Daarnaast is invulling gegeven aan het verhogen van een aantal structurele budgetten.

In de afgelopen Statenperiode heeft veel nadruk gelegen op de nieuwe financiële werkelijkheid. Desondanks ligt er opnieuw een structureel sluitende begroting 2023-2027 voor met ruimte voor nieuw beleid. Deze ruimte komt mede beschikbaar door inzet van eigen vermogen (€ 100 mln.), het opvoeren van een taakstelling en het verhogen van de opcenten MRB. Ook zijn er meevallers te melden in de hoogte van de algemene uitkering. Hierdoor lijkt geen vuiltje aan de lucht. Ook in de afgelopen Statenperiode is steeds vermeld dat de financiële positie van de Provincie gezond was. Dit blijft ook nu het geval. Naast de structureel sluitende begroting en meerjarenraming, beschikken wij over een solide vermogenspositie en weerstandsvermogen, is het risicoprofiel in materiële zin beperkt en is er een ruime post onbenutte belastingcapaciteit.

Desondanks is het nodig waakzaam te blijven. Nog steeds dreigt de herijking van het provinciefonds een zware wissel te trekken op onze inkomsten, is er nog steeds onzekerheid over "Betalen naar gebruik" en het effect hiervan op het provinciale belastinggebied, en wordt zoals aangekondigd in de meicirculaire 2023 de koppeling van het provinciefonds met de rijksuitgaven losgelaten en wordt dit gekoppeld aan het

Bruto Binnenlands Product. Dit brengt onzekerheden met zich mee. Daarnaast kan de val van het Kabinet Rutte IV worden aangetekend. Nieuwe verkiezingen zijn in aankomst en ook dit kan gevolgen hebben voor de provinciale inkomsten indien er besloten wordt te bezuinigen op het provinciefonds of andere voor de Provincie pijnlijke maatregelen worden genomen.

Ontwikkeling van het begrotingsresultaat 2023-2027: bijstelling geld

Deze Najaarsnota 2023 is financieel vertaald in de 4e begrotingswijziging 2023, welke onder het budgetrecht van Provinciale Staten valt.

- Nieuw is de uitwerking van het coalitieakkoord "Elke Limburger telt!". Hierin zijn een aantal onvermijdbare ontwikkelingen opgenomen inzake indexatie OV en de autonome kostenstijging OV. Structureel extra geld komt beschikbaar voor VTH-taken (Vergunningen-Toezicht-Handhaving). En er is een generieke taakstelling opgenomen;
- In 2023 wordt in het kader van het coalitieakkoord € 45.000 (en in 2024 € 355.000) ter beschikking gesteld voor proceskosten nationale viering Bevrijdingsdag die gedekt worden uit de nieuwe intensiveringsmiddelen. Voor dit onderdeel wordt geen separaat beleidskader opgesteld;
- Nieuw is de inzet van het resultaat voorgaande dienstjaren voor een in het verleden toegezegde bijdrage aan het Rijk inzake het ecoduct Ullingsheide ad € 0,91 mln. Deze was niet begroot;
- De overige inzet van middelen betreft uitvoering van bestaand beleid binnen de bestaande financiële kaders. Nieuw is het inzetten van de diverse specifieke uitkeringen als onderdeel van medebewind van het Rijk en in lijn met de provinciale doelstellingen en intensivering daarvan.
- Vooruitlopend op de taakstelling hebben we onze budgetten doorgelicht op nut en noodzaak. Dit levert bijna € 5,23 mln. op.
- En tenslotte zetten we geld dat we in 2023 om uiteenlopende redenen niet meer gaan uitgeven apart in de Algemene reserve. In financieel-technische termen heet dit faseren.

Daarnaast is ook een investeringsbesluit opgevoerd met een omvang van € 13,81 mln. Dit bestaat uit:

- investeringen in infra ad € 12,70 mln.
- investeringen in hardware en software ad € 1,11 mln.

De kapitaallasten van deze investeringen worden opgevangen in de begroting 2023 en bijhorende meerjarenraming.

De 4e begrotingswijziging 2023 is opgenomen in de financiële begroting. De meerjarige financiële consequenties zijn verwerkt in de Programmabegroting 2024 en bijhorende meerjarenraming. Dat geldt ook voor het investeringsbesluit.

In het volgende verloopoverzicht geven we inzicht in de ontwikkeling van het begrotingsresultaat vanaf de Voorjaarsnota 2023. De financiële uitwerking van het coalitieakkoord neemt hier een prominente rol in. Zoals gebruikelijk is de vrije ruimte na de Voorjaarsnota 2023 ingeruild voor de nieuwe politieke ambities, aangevuld met autonome ontwikkelingen. Deze zijn op dit moment gunstig, maar zoals wij ook in de programmabegroting 2024 vermelden, zijn er onzekerheden rondom het provinciefonds, betalen naar gebruik en de beleidseffecten na de aanstaande landelijke verkiezingen. Dit maakt dat de meerjarenraming een zacht karakter heeft.

Autonome kostenstijgingen (Coalitieakkoord)

In de afgelopen Statenperiode hebben wij ernaar gestreefd om een zo zuiver en reëel mogelijk meerjarig begrotingsresultaat te presenteren en hierbij zijn onzekerheden en impact van besluiten zoveel mogelijk

financieel vertaald. Een aantal ruimte vragende beslissingen over autonome kostenstijgingen zijn uitgesteld in afwachting van uw nieuwe Staten. Deze hebben wij nu middels stelposten en in lijn met het coalitieakkoord vertaald om een volledig financieel beeld te schetsen: Indexatie van de OV-concessie, infra van de Maaslijn, de Nota Kapitaalgoederen en opvolging van het ZRK onderzoek bij de RUD.

Structureel extra budget (Coalitieakkoord)

Daarnaast zijn uit de coalitieonderhandelingen een aantal structurele ruimte vragende voorstellen gekomen om structureel te intensiveren. Het betreft het filmfonds, de bijdrage aan de Oud-Limburgse Schuttersfederatie, Limburgse taal, VTH versterking, versterking van de fractieondersteuning en landschapsbeheer.

Ruimte creërende maatregelen (Coalitieakkoord)

Om in de periode 2023-2027 uitvoering te kunnen geven aan het coalitieakkoord is er € 206,9 mln. aan ruimte gecreëerd in de vorm van programmareserves. Om deze ruimte te realiseren zijn niet alleen de vrije begrotingsresultaten uit de begroting en meerjarenraming ingezet (zie standen Voorjaarsnota 2023), maar zijn daarnaast een aantal ruimte creërende maatregelen genomen. Wij realiseren een groei aan structurele inkomsten door de leges kostendekkend te maken en de opcenten MRB beperkt (3,15%, minder dan inflatie) te indexeren. Ook zien wij als gevolg van de gewijzigde afschrijvingstermijnen uit de financiële verordening 2023 de afschrijvingslasten structureel dalen. Dit effect is versterkt vanwege onderbestedingen in onze infrastructurele projecten in 2022. De afschrijvingen starten immers het jaar na de investering.

Daarnaast hebben wij, net als in voorgaande statenperiodes, een algemene taakstelling opgenomen van € 50 mln. Door het algemene karakter hiervan is deze realistisch, maar vraagt deze uiteraard een strakke sturing en monitoring. De taakstelling is immers onderdeel van het financiële dekkingsplan van het coalitieakkoord. Het niet realiseren van de taakstelling kan dus leiden tot tekorten. Het algemeen karakter van de taakstelling zou niet mogen leiden tot invulling enkel met incidentele meevallers, maar juist met name vanuit een kritische blik op bestaand beleid gevoed moeten worden. Dit is niet alleen financieel raadzaam, maar helpt ook de organisatie te richten naar de opgaven en bestuurlijke prioriteiten. Wij zien hierin een opgave om het bestaande beleid in 2024 grondig te herijken. In de Voorjaarsnota 2024 verwachten wij hier de resultaten van te presenteren. Want met de vorming van het nieuwe beleid in onze beleidskaders roept dit ook de vraag op of bestaande structurele activiteiten nog gecontinueerd moeten worden. En zo ja, is de vraag met welke kwaliteit wij tevreden zijn en wat dit aan middelen kost. Mede gelet op de teruglopende exploitatieruimte moeten we ons voorbereiden op strategische keuzes. Een herijkte Programmabegroting 2025 draagt eraan bij uw Staten hierin keuzes te laten maken voor het geval dat het "ravijn" in het provinciefonds niet wordt opgelost en de herijking van het provinciefonds daadwerkelijk sterk negatief uitpakt. Goed (financieel) beleid beperkt zich niet tot nu maar richt zich ook op de (onzekere) toekomst waar ook nieuwe opgaven gebaat zijn bij een gezond vermogen en resultaat.

Inzet reserves (Coalitieakkoord)

Dankzij het financieel beleid kunnen wij ook nu € 100 mln. van onze vrije reserves inzetten als incidenteel dekkingsmiddel. Wij spannen ons in onze reserves te versterken als blijvend weerstandsvermogen en behoud van stabiele rente- en dividendinkomsten. Wij onderzoeken daarbij grondig op welke wijze wij ons vermogen op andere manieren in stand kunnen houden die tegelijkertijd dienstbaar zijn aan de maatschappelijke opgaven. Zodoende kunnen wij ook in de toekomst kapitaal inzetten ten gunste van onze opgaven of risico's opvangen. Wij tekenen daarbij ook meteen het belangrijkste risico op korte termijn aan: meerkosten in de OV-concessie ingevolge de Maaslijn verdragingskosten. Onze begroting biedt dankzij haar gezonde financiële positie de mogelijkheid om dit risico te mitigeren via ons weerstandsvermogen.

Autonome bijstellingen

Zoals u in onderstaande tabel ziet, resulteerde de vertaling van het coalitieakkoord initieel in een begrotingssaldo van 0 over de jaren. Na het afronden van de onderhandelingen zagen wij in aanloop naar de Programmabegroting 2024 een aantal autonome ontwikkelingen, die per saldo positief zijn, zoals verwerking van de meicirculaire provinciefonds, indexatie en de voorziening APPA. Onder autonome ontwikkelingen verstaan wij veranderingen in de begroting als gevolg van ontwikkelingen buiten, waar derhalve geen beleidskeuze aan ten grondslag ligt. Dit zijn met name prijsontwikkelingen, marktontwikkelingen, begrotingen van GR's en administratieve wijzigingen.

Nieuwe budgetvragende voorstellen Najaarsnota2023/Begroting 2024

Voor de nieuwe budgetvragende voorstellen geldt dat deze vrijwel volledig bestaand beleid betreffen dat wordt gedekt uit daarvoor reeds bekende dekkingsbronnen. Indien dat niet het geval is, wordt dat expliciet vermeld.

Regionale economie

Binnen het programma regionale economie wordt in lijn met het Statenbesluit van 11 december 2022 € 1,4 mln. concreet ingezet ten behoeve van de uitvoeringskosten Nationaal Strategisch Plan (NSP) van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). Ook geven wij verder invulling aan de Regiodeal Noord-Limburg. Verder intensiveren wij op diverse Interregprojecten en geven wij uitvoering aan het provinciale campusbeleid.

Cultuur en Maatschappij

Ten behoeve van de cultuurtank wordt € 0,15 mln. beschikbaar gesteld. Dekking komt uit bestaande budgetten 2023.

Regionale Bereikbaarheid en OV

In dit programma wordt € 1,26 mln. ter beschikking gesteld ten behoeve van een voorschot voor de financiering van reserveonderdelen van de dieseltreinen. Hiermee was in de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen rekening gehouden. Verder heeft de financiële afronding plaatsgevonden van de specifieke uitkering van het Rijk uit 2022 (zgn. beschikbaarheidsvergoeding OV) om tegemoet te komen aan de financiële tekorten in de exploitatie van het openbaar vervoer gedurende de COVID19-periode (€ 0,39 mln.). Tenslotte wordt € 0,5 mln. beschikbaar gesteld uit de post onvoorzien ten behoeve van procesmiddelen voor aanvullend advies over het verlengen van de concessie aan Arriva.

Ruimtelijke ontwikkeling

In het kader van bereikbare en groene steden dragen wij € 0,08 mln. bij aan stallingskosten voor Velocity E-bikesysteem. Van het rijk ontvangen wij specifieke uitkeringen die bijdragen aan Novex de Peel (€ 0,21 mln.) en Novex Zuid-Limburg (€ 0,08 mln.). Dit zijn gebieden die zijn aangewezen voorgrote ruimtelijke transitie en waar een apart ontwikkelperspectief voor nodig is omdat er veel nationale opgaven samenkomen. Ook ontvangen wij een specifieke uitkering voor ondersteuning woningbouw (€ 0,04 mln.). In relatie tot de woonmarkt wordt daarnaast voorgesteld de looptijd van de "Verordening Startersleningen Provincie Limburg" t/m 31 december 2027 te verlengen. In dit verband is een bedrag van € 0,14 mln. toegevoegd aan de risicoreserve Sturing in samenwerking.

Milieu, energie en klimaat

Ook in dit programma investeren wij mee in Interregprojecten voor een totaalbedrag van € 0,36 mln. Daarnaast heeft het college van GS op 11 juli 2023 besluit genomen voor cofinanciering van twee projecten in het kader van de energietransitie OPZuid cofinanciering energie Gulpener-Kervo en Interreg BL-NL MAI Home voor een totaalbedrag van € 2,80 mln. Conform het streven naar een robuuster VTH-systeem wordt invulling gegeven aan de toezegging (9256,

zie voorjaarsnota 2023). Aldus wordt de begroting van de RUD Zuid-Limburg hiervoor in 2023 opgehoogd met € 1 mln.

Ten behoeve van de afvoer grondsanering van project Straat Roermond is € 3,21 mln. gedekt uit de bestemmingsreserve 'Decentralisatie uitkering Bodemsanering'.

Landelijk gebied

Ook binnen dit programma ontvangen wij diverse specifieke uitkeringen voor een totaalbedrag van € 11,80 mln. van het rijk voor duurzaam schoon drinkwater (€ 0,67 mln.), boscompensatie (€ 1,82 mln.), CDOKE – tijdelijke uitkering capaciteit decentrale overheden voor klimaat – (€ 1,57 mln. in 2023), vergoeding productierechten (€ 7,53 mln.), voorbereidingskosten landelijk gebied (€ 0,22 mln.). Het budget voor de financiering van het drielandenpark voor de periode 2024-2027 wordt gehaald uit budget van 2023.

Ook worden de subsidieplafonds opgehoogd voor groene schoolpleinen (motie 2788) (ad € 0,09 mln.), landschapselementen en voedselbossen (€ 1,00 mln.) en soorten (€ 0,51 mln.).

Verder investeren wij mee in het Interregproject Grenzelos Landschap (€ 0,07 mln.).

Om een einde te maken aan een lang slepend meningsverschil met Rijkswaterstaat en het Ministerie van LNV is een schikking getroffen in de kosten voor Ecoduct Ullingsheide. 1/3 e deel van de rekening ad € 0,91 mln. wordt door de provincie betaald en gaat ten laste van de post voordelige afrekeningen voorgaande dienstjaren. Dit is een mutatie die buiten de reguliere kaders valt.

Kwaliteit Openbaar bestuur

Ook in dit programma wordt bijgedragen aan een interregproject te weten ERMWIC (€ 0,19 mln.).

Daarnaast wordt in totaal € 0,4 mln. beschikbaar gesteld ter voorbereiding van de Nationale vieringen bevrijdingsdag (€ 0,05. Mln. in 2023 en € 0,35 mln. in 2024). Deze mutatie valt ook buiten de reguliere kaders als onderdeel van het coalitieakkoord en wordt gedekt uit de nieuwe programmareserve.

Vrijval van middelen

Tenslotte merken wij op dat € 5,22 mln. aan middelen vrij kan vallen in de periode 2023-2027, waarvan 4,96 mln. in 2023. Budgetten worden periodiek op nut en noodzaak gescreend.

Voor de verdere specificaties van financiële mutaties en budgetonderbouwing verwijzen wij naar de betreffende begrotingsprogramma's.

x € 1.000

	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Begrotingsresultaat na Voorjaarsnota 2023	37.242	38.748	36.667	20.693	14.634
Uitwerking coalitieakkoord 2023-2027 Elke Limburger telt					
Ruimtereservering nieuwe Staten 2027					-10.641
Wat willen wij oplossen?					
Indexatie OV-concessie	-4.588	-6.174	-7.421	-7.985	-8.574
Maaslijn infra	0	0	0	-1.342	-1.342
Nota kapitaalgoederen (exploitatie)	0	-11.572	-11.126	-10.818	-10.818
Nota kapitaalgoederen (kapitaallasten)	0	0	0	0	-1.000
Autonome kostenstijging RUD	-700	-700	-700	-700	-700
Subtotaal autonome kostenstijging	-5.288	-18.446	-19.246	-20.845	-22.434
Wat willen wij structureel extra doen?					
Filmfonds	0	-400	-400	-400	-400
Oud-Limburgse Schuttersfederatie	0	-100	-100	-100	-100
Limburgse taal	0	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
Sporttakplatforms	0	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
VTH-versterking (n.a.v. ZRK-rapport)	-300	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Versterking fractieondersteuning	0	-130	-130	-130	-130
Landschapsbeheer	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Subtotaal structureel extra budget	-300	-6.730	-6.730	-6.730	-6.730
Hoe willen wij extra ruimte creëren?					
Taakstelling	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Aframing begrotingspost onvoorzien	0	130	130	130	130
Leges kostendekkendheid	0	1.000	1.000	1.000	1.000
Afschrijvingstermijn financiële verordening	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Motorrijtuigenbelasting (opcenten) indexeren	0	1.446	2.906	4.006	5.157
Subtotaal ruimtecreërende maatregelen	13.000	15.576	17.036	18.136	19.287
Vorming programmareserves		-206.900			
Subtotaal fasering resultaat en inzet reserves					
Egaliseren begrotingsresultaten via toevoeging algemene reserve	-44.654		-27.721	-11.249	
Egaliseren begrotingsresultaten via aanwending algemene reserve		77.799			5.826
Dekking uit Eigen vermogen		100.000			

Subtotaal fasering resultaat en inzet reserves	-44.654	177.799	-27.721	-11.249	5.826
Begrotingsresultaat na verwerking coalitieakkoord	0	0	0	0	0
Overige autonome bijstellingen Najaarsnota 2023/Begroting 2024					
Bijstelling renteopbrengsten beleggingen	0	3.623	-88	-102	-523
Bijstelling dividend Enexis	0	540	-440	2.980	-330
Meicirculaire 2023 provinciefonds	4.372	10.066	6.775	6.681	14.404
Bijstelling/indexering exploitatiebijdrage 2024 OV	-321	94	97	100	103
Indexering 2024-2027 structurele budgetten	0	-1.986	-3.323	-4.183	-4.783
Indexering stelpost loonstijgingen cf meicirculaire 2023 provinciefonds	0	-595	-1.190	-1.785	-2.380
Indexering bijdrage RUD-ZL (stelpost prijsstijging)	0	0	-354	-674	-970
Indexering toevoeging voorziening APPA	-241	-241	-241	-241	-241
Uitruil exploitatiebudget i.v.m. verplichte activering ICT	222	222	222	222	222
Uitruil investeringen/kapitaallasten N278 Kunstwerk Fommestraat	110				
Herberekening kapitaallasten	5.643	4.211	4.414	3.262	-1.005
Begroting 2024 RUD-ZL	0	-9	-9	-9	-9
Begroting ZRK	0	-4	-8	-14	-14
Bijstelling heffing opcenten MRB n.a.v. gewichtsuitdraai peil 30-6-2023	-228	-236	-243	-250	-257
Herberekening Legesverordening 2024 kostendekkendheid	0	1.009	1.009	1.009	1.009
Budget public affairs	0	6	11	17	21
Doorontwikkeling verkeersmeetnet	0	0	0	0	-272
Vervallen budget beheer en onderhoud spoor (Tram Hasselt Maastricht)	0	302	771	788	806
Subtotaal autonome bijstellingen	9.558	17.005	7.405	7.804	5.784
Nieuwe budgetvragende voorstellen Najaarsnota2023/Begroting 2024					
Programma 1 Regionale economie					
Uitvoeringskosten GLB/NSP	-1.400	-1.400	-1.400	-1.400	-1.400
Regiodeal Noord-Limburg Thema 1 project Next Generation Farming - Shared Facilities	-2.135	-1.335	-280		
Interreg DU-N Project Euregio Mobilty	-37				
Interreg DU-N Project MSN Buitenrijden	-106				
Interreg DU-N Project Agropole Innovates	-122				
Interreg VLANED Smart Farming	-44				
Exploitatiebijdrage LHB 2023	-37				
Extra agiostorting BSSC	-300	-300	-300		
CGV – project 'Greenport Innovation and Learning Labs'	-265				
Projecten 'Versterking kennisinfrastructuur BSSC' en 'Smart Health Alliantie		-1.100			
Provinciale cofinanciering project HITEX i.h.k.v. OPZuid programma 2021-2027	-91				
BrightStart subsidieaanvraag 2024-2026		-750	-750	-750	

BMHC - RegMed XB subsidieaanvraag 2024-2026	-235				
Programma 2 Cultuur en Maatschappij					
Cultuurtank 2024		-130			
Programma 3 Regionale bereikbaarheid en OV					
Aanvullend advies verlengen concessie Arriva	-500				
Financiering voorschot reserveonderdelen dieseltreinen Arriva Maaslijn	-1.261				
Aanvraag en verlening BVOV 2022 ten gunste van Arriva	-390				
Lease wagenpark provinciale wegen	-18	-42	-42	-42	-42
Programma 4 Ruimtelijke ontwikkeling					
Bijdrage stallingskosten Velocity E-bikesysteem	-75				
Nadere subsidieregels flexibele inzet ondersteuning woningbouw tweede tranche (SPUK)	-40				
SPUK Novex de Peel	-207				
SPUK Novex Zuid-Limburg	-83				
Risicoreservering startersleningen	-142				
Programma 5 Milieu, energie en klimaat					
Interreg DU-N project HBM	-176				
Interreg VL-NL MAI Home	-186				
OPZuid cofinanciering energie Gulpener en Kervo	-2.800				
Opdrachtverlening RUD-ZL 2023	-1.000				
Bodemsanering: Afvoer grondsanering de Straat Roermond	-3.212				
Programma 6 Landelijk gebied					
Subsidie project Duurzaam Schoon Drinkwater (SPUK)	-672				
SPUK Natuur boscompensatie L16	-1.815				
SPUK CDOKE regeling	-1.574	-1.573	-2.238		
SPUK MGA-1 Vergoeding productierechten L8	-7.525				
SPUK Voorbereidingskosten Landelijk gebied L24	-218				
Financiering Drielandenpark 2024-2027		-40	-40	-40	-40
Verhoging subsidieplafond groene schoolpleinen (motie 2788)	-91				
Subsidieplafond landschapselementen en voedselbossen	-1.000				
Ophoging subsidieplafond en verlenging subsidieregeling soorten	-513				
Schikking ecoduct Ullingsheide	-910				
Interreg DU-N Project Grenzelos Landschap	-67				
Programma 7 Kwaliteit openbaar bestuur					
Interreg DU-N project ERMWIC	-193				
Nationale viering bevrijdingsdag	-45	-355			
Totaal ruimtevrage voorstellen	-29.482	-7.025	-5.050	-2.232	-1.482
Dekking van de voorstellen					
Dekking uit reserves, spuk's, onvoorzien, herprioritering binnen bestaande kaders	28.527	6.670	5.050	2.232	1.482
Dekking uit de nieuwe programmareserve 80 jaar bevrijding 2024	45	355			

Dekking uit resultaten voorgaande dienstjaren	910				
Subtotaal resultaateneffect overige ruimtevrageude voorstellen	0	0	0	0	0
Vrijval van budgetten	4.955	93	60	60	60
Subtotaal resultaateneffect voorstellen als gevolg van Najaarsnota 2023	4.955	93	60	60	60
Begrotingsresultaat	14.512	17.097	7.465	7.863	5.844

1. Regionale economie

Regionale economie

Provincies zijn in Nederland verantwoordelijk voor regionaal economisch beleid. Provincies dragen eraan bij dat Nederland een van de meest innovatieve en concurrerende economieën ter wereld is. Provincie Limburg ontwikkelt daartoe eigen beleid en neemt deel aan het LIOF als Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM). Het economisch beleid is met name gericht op het stimuleren van innovaties in het midden- en kleinbedrijf (MKB) en sterke sectoren in Limburg zoals agri, chemie & materialen/maakindustrie, logistiek en toerisme. Met behulp van Europese structuurfondsen investeert de Provincie in de verbinding en kruisbestuiving tussen sectoren, clusters, regio's en technologiedomeinen. In Limburg zijn er de Brightlands campussen in Heerlen, Maastricht, Sittard-Geleen en Venlo. Ondernemers, onderzoekers en overheden werken hier samen aan de producten en diensten van morgen. De Provincie Limburg is als investeerder, lobbyist en verbinder betrokken bij de Brightlands Campussen. Onze missiegedreven economische agenda en onze regionale innovatiestrategie (RIS3) bieden het perspectief om vanuit de toenemende innovatiekracht vanuit de ecosystemen van de Brightlands Campussen (bedrijfsleven, kennis en onderwijspartijen) te bewegen naar duurzame economische groei. De weerbaarheid en wendbaarheid van de regionale economie versterken door vanuit onze innovatiekracht in te spelen op de transities in de samenleving. Onze missies zijn 'Limburg maakt gezond!' en 'Limburg maakt energie!'.

Onze beleidskaders

- Missiegedreven Economisch Beleidskader
- Koers naar de Toekomst

Wat willen we bereiken?

1.1. Een attractieve, duurzame en innovatieve kennis- en diensteneconomie

Limburg streeft naar een attractieve, duurzame en innovatieve kennis- en diensteneconomie. Een economie, die bestendig is geëquipeerd voor de vestiging en groei van nieuwe en bestaande ondernemingen. In het Missiegedreven Economisch Beleidskader presenteren wij een visie voor een gezonde Limburgse economie op de middellange termijn. In de kern beoogt het kader om het aanpassingsvermogen van de regionale economie te versterken op veranderingen die steeds sneller op ons afkomen (transities). Kortom we zetten in op de vergroting van de wendbaarheid en weerbaarheid van onze economie. En dat doen we met twee maatschappelijke missies als stip op de horizon. Onze missies: 'Limburg maakt gezond!' en 'Limburg maakt energie!' bepalen onze koers.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1.1. Economische samenwerking, acquisitie en LIOF: netwerken, financiering en groei van bedrijvigheid

Omschrijving

Economische samenwerking

Met als doel de doorontwikkeling naar een attractieve en duurzame kennis- en diensteneconomie met voldoende ruimte voor innovatie en ondernemerschap, is het essentieel om de krachten met stakeholders te blijven bundelen ten behoeve van de verdere ondersteuning en ontwikkeling van goede projecten. Samenwerking moet uiteindelijk resulteren in succesvolle projecten en business cases, die aanspraak kunnen maken op financiering van Rijksoverheid of Europa. In 2023 willen we daarom verder gaan met onze proactieve aanpak van projectontwikkeling.

LIOF

LIOF is de voornaamste uitvoeringsorganisatie van het provinciaal economisch beleid. Ter uitvoering van de economische beleidskaders heeft LIOF een meerjarig integraal MKB-innovatieprogramma opgesteld, Limburg Toekomstbestendig. De uitvoering hiervan vindt plaats in de periode 2020-2025. In het programma zijn concrete doelen en resultaten opgenomen.

LIOF biedt op het gebied van MKB-financiering meerdere faciliteiten aan, waaronder specifiek in opdracht van de Provincie; het Limburg Business Development Fund (LBDF) en MKB-Leningenfonds (MKBL). Daarnaast kent Limburg sinds 1 april 2022 het Limburg Start up Capital Fund (LSCF) (mededeling portefeuillehouder inzake definitief verstrekken leningen aan LSCF B.V., brief gedeputeerde Satijn van 15-3-2022).

Acquisitie

In het streven naar een attractieve, duurzame en innovatieve kennis- en diensteneconomie draagt de komst van nieuwe bedrijveninnovatie behoud, uitbreiding en mogelijke groei van gevestigde bedrijven bij aan de noodzakelijke dynamiek in de economische structuur en de maatschappelijke uitdagingen waar Limburg voor staat, zoals verwoord in het MEB. Nieuwe investeringen en het aantrekken en verankeren van bedrijven dragen bij aan de werkgelegenheid en versterking van ons vestigingsklimaat. Door coördinatie van het acquisitieproces en versterking van de proactieve acquisitie door onze partners kan effectiever en efficiënter worden ingezet op groei van bedrijvigheid in Limburg. De samenwerking binnen het convenant Acquisitie in Limburg, tussen de zeven grote stedelijke Gemeenten (Maastricht, Heerlen, Sittard-Geleen, Roermond, Weert, Venlo en Venray), LIOF, en de Provincie alsmede overleg met de campusorganisaties zorgt voor een consistente aanpak van het acquisitieproces. De regie en coördinatie van het proces rondom de strategische acquisitiedossiers ligt bij de Provincie. LIOF is verantwoordelijk voor de uitvoering van het proces en de relatie met het Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA).

Rol Provincie: *aanjager, financier, ondersteuner, partner*

Kwaliteit

1. Er liggen goede projectaanvragen voor nationale / Europese cofinanciering, die voortkomen uit de 1-op-1 adviesgesprekken die plaats hebben gevonden om projecten op te werken. Voor dit jaar zijn er nog calls gepland voor het OP-Zuid Programma (september-oktober), voor het Interreg EMR-Programma en doorlopende indiening van projecten in het Interreg Duitsland –Nederland Programma.
2. De door LIOF uitgevoerde fondsen worden uitgevoerd conform fondsplannen.
3. De LIOF-programma's Limburg Toekomstbestendig en LimburgToerisme worden uitgevoerd conform plan.
4. Het Convenant Acquisitie in Limburg is geëvalueerd en is, na positieve beoordeling door alle partners, per 1 februari 2023 verlengd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Punt 1 t/m 3 hebben een meerjarige doorlooptijd. Punt 4 is per 1 februari 2023 gerealiseerd.

Tijd (indicator)

Geld

Het budget wordt met € 37.000 verhoogd ten behoeve van de exploitatiebijdrage 2023 aan de verbonden partij Limburgse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen BV (GS 16-5-2023). Deze bijdrage komt ten laste van de hiervoor bestemde provinciale egaliseringsreserve doeluitkering bedrijventerreinen.

Geld (indicator)

1.1.2. MKB, Logistiek en Industrie: blijvend innoveren, ontwikkelen verdienmodellen en verduurzaming

Omschrijving

MKB

Het midden- en kleinbedrijf (MKB) is de banenmotor van de Limburgse economie en heeft een belangrijke rol als plek waar toepassing van nieuw ontwikkelde kennis plaatsvindt. Het MKB vervult ook een essentiële rol als werkgever, innovator, en als samenwerkingspartner voor grote bedrijven, overheden en onderwijs/kennis voor het realiseren van maatschappelijke opgaven. Belangrijke uitdaging is, er voor te zorgen dat het bedrijfsleven innovatief blijft. Bij de ondersteuning van het MKB bij vernieuwing en innovatie hebben meerdere partijen een rol, zoals LIOF, de Brightlands campusorganisaties en de onderwijsinstellingen.

Logistiek

Logistiek is een belangrijke sector die ook voor veel werkgelegenheid zorgt in Limburg. Om de concurrentiepositie te behouden en verder uit te breiden moeten in de logistieke sector andere verdienmodellen ontwikkeld worden, die inspelen op de transitie zoals beschreven in het Missiegedreven Economisch Beleidskader. Om verder te verduurzamen zal de logistieke sector steeds meer moeten digitaliseren en concepten voor multimodaal transport ontwikkelen, en tevens een bijdrage leveren aan de twee missies.

Industrie

Vanuit de missie Limburg Maakt Energiek! willen we een bijdrage leveren aan de verduurzaming van de Limburgse industrie. Als Provincie Limburg zijn we in dit kader vanuit meerdere rollen en provinciale ambities betrokken en actief bij Chemelot. Chemelot is een van de vijf grote industriële clusters in Nederland. Naast het versterken van de economische motorfunctie en de veiligheid van de Chemelot site ligt er een belangrijke opgave ten aanzien van de energie- en duurzaamheidsdoelstellingen in aansluiting op het Klimaatakkoord. Vanuit onze provinciale rollen en ambities streven wij daarbij naar een klimaat neutrale en circulaire site in 2050, het behouden en versterken van werkgelegenheid en een sterke kennisinfrastructuur gericht op en ondersteunend aan de energie- en grondstof/circulaire transitie. Door in te zetten op hoge veiligheid, eenduidige communicatie en participatie en een kwalitatief goede leefomgeving werken we samen met de stakeholders aan het behouden en versterken van het draagvlak van de omgeving. Een belangrijke randvoorwaarde hierbij is het verbeteren van de mobiliteit in en rond de site.

Rol Provincie: *bevoegd gezag, ondersteuner, procesmanager, financier, partner, subsidiënt*

Kwaliteit

Logistiek

Binnen de Regiodeal en de Investeringsagenda Noord-Limburg is voorzien in versterking van innovatie en samenwerking van de logistieke sector. In het kader van de 2e projectenveloppe van de Investeringsagenda Noord-Limburg is een project ondersteund met als doel de ontwikkeling en implementatie van slimme en duurzame (internationale) oplossingen voor supply chain management in samenwerking met kennisinstellingen en het bedrijfsleven. Het project heeft een looptijd van 1 maart 2022 tot en met 31 december 2025.

Industrie

Wij hebben een (dynamische) uitvoeringsagenda vastgesteld met Sittard-Geleen, Stein, DSM, Brightlands Chemelot Campus en Chemelot als uitwerking van de Strategische Gebiedsvisie omgeving Chemelot. De dynamische uitvoeringsagenda is vastgesteld in de Stuurgroep Chemelot 2025. Als onderdeel van deze uitvoeringsagenda wordt vorm en uitwerking gegeven aan omgevingsparticipatie in de gebiedsopgaven rondom Chemelot. De uitvoering hiervan loopt.

Het convenant 'Veiligheid in samenwerking' is ondertekend en wordt uitgevoerd door Sittard-Geleen, Stein, Beek, DSM, Chemelot en de Provincie Limburg. Het convenant is door de partijen ondertekend op 25 mei 2023.

Kwaliteit (indicator)**Tijd**

De genoemde resultaten 1 t/m 4 zijn per ultimo 2023 gerealiseerd.

Tijd (indicator)**Geld**

Er zijn geen financiële wijzigingen voor dit product verwerkt in de Najaarsnota 2023. Het huidige budget is op dit moment toereikend.

Geld (indicator)**1.1.3. Brightlands Kennis/As: versterking economische structuur en vestigingsklimaat****Omschrijving****Algemeen**

Versterking van de economische structuur van Limburg vanuit de Brightlands campussen en een uitstekend vestigingsklimaat voor bedrijf en burger blijven de kern voor het economisch beleid. Het Missiegedreven Economisch Beleidskader (MEB) is gericht op de grote maatschappelijke opgaven, zoals digitalisering, elk talent benutten en circulariteit. De ambitie, de aanpak en de rolopvatting van de Provincie zijn daarin vastgelegd. Het MEB vormt de basis en de vier Brightlands campussen staan hierin als middel centraal, samen met andere instrumenten als LIOF, de diverse fondsen. Elk van de campussen staat voor het versterken van de bedrijvigheid in het eigen inhoudelijke focus gebied. Daarmee leveren zij een positieve bijdrage aan transitie als duurzaamheid en gezondheid en aan de concurrentiekracht en aantrekkelijkheid van de regio. Via indirecte effecten werken de investeringen door naar diverse onderdelen van de Limburgse economie.

Op 24 juni 2022 hebben Provinciale Staten ingestemd met het Statenvoorstel 'Brightlands en de campussen - visie en inzet tot 2030' waarmee de langjarige inzet van de provincie op de Brightlands-campussen in Heerlen, Maastricht en Sittard-Geleen is bepaald. Eind 2022 en begin 2023 hebben

Provinciale Staten besloten over de visie en inzet voor de Brightlands Campus Greenport Venlo en de inzet van de renderende middelen van de Brightlands Chemelot Geleen. Het jaar 2023 staat in het teken van de uitvoering en realisatie.

Brightlands Chemelot Campus

De Provincie participeert samen met DSM en de Universiteit Maastricht (UM) in de Chemelot Campus. Dit is een gezamenlijk initiatief voor het ontwikkelen van een campus in Sittard-Geleen met de focus op nieuwe, biobased materialen en (bio)circulaire duurzame chemische productie, alsmede celwetenschap.

Brightlands Campus Greenport Venlo

Brightlands Campus Greenport Venlo focust op innovatie in de hoogwaardige tuinbouw keten voor gezondheid, duurzaamheid en bedrijvigheid. De campus is de plek waar innovatie binnen alle schakels in de tuinbouwketen van de toekomst wordt vormgegeven. De provincie werkt hierin samen met UM en Badense Aniline- & Soda- Fabriek (BASF).

Brightlands Maastricht Health Campus

De Brightlands Maastricht Health Campus is een valorisatiecampus en daarmee een innovatiemotor voor de gezondheidszorg. Wij bestendigen samen met UM en Maastricht Universitair Medisch Centrum (MUMC) de valorisatieactiviteiten en versterken de campus in de breedte door ook in te zetten op business development en acquisitie. Tevens ondersteunen we (vooralsnog niet financieel) de gebiedsontwikkeling en mede daarmee de community building als onderdeel van het ecosysteem.

Brightlands Smart Services Campus

Met de realisatie van de Brightlands Smart Services Campus wordt een campus met een focus op data science en smart services (slimme producten en diensten) beoogd. In de komende jaren wordt de campus versterkt en verder uitgebreid tot een campus van Europees niveau met een hoog innovatief vermogen en ondernemerschap op het gebied van smart services. De provincie ondersteunt dit samen met UM, Algemeen Pensioen Groep (APG) en Open Universiteit (OU).

Brightlands overall

Centraal staat het versterken en stroomlijn van de samenhang en samenwerking tussen de vier Brightlands campussen, ook om zo meer wervingskracht te hebben naar nationale en EU-fondsen. In december 2023 willen we een Brightlands-breed startup acceleratie-programma in werking hebben, gedragen door LIOF en de campus-organisaties. We hebben samen met onze partners als de UM een Brightlands-team ingericht.

Kennis As

De Kennis As Limburg is een partnerschap (sinds 2013) tussen Provincie Limburg, de Universiteit Maastricht, MUMC, Zuyd Hogeschool en Fontys. De nadruk van de projecten in het kader van de Kennis As Limburg ligt op het versterken van de ontwikkeling van de vier Brightlands campussen en daarmee op de bijdrage aan Brightlands als geheel. 2023 is het laatste jaar van het partnerschap. De eerste projecten zijn afgerond, waarbij financiële verduurzaming voorop staat.

Rol provincie: *toetser, procesmanager, ondersteuner, financier, subsidiënt, partner, ondernemer, aandeelhouder, bestuurder*

Kwaliteit

Brightlands Chemelot Campus

Groei van het aantal gevestigde (innovatieve) bedrijven gerelateerd aan het campusdoel en toename van het aantal arbeidsplaatsen op de campus. Het realiseren van dertien tot vijftien nieuwe gebouwen op het noordelijk gelegen terrein.

Met de PS besluiten van 24 juni 2022 en 19 december 2022 is de volgende stap gezet in de uitbreiding van BCC. Daarmee zal ook de groei van bedrijvigheid, werkgelegenheid en gebouwen zoals voor de periode tot 2033 gerealiseerd worden.

Brightlands Campus Greenport Venlo

Groei van het aantal gevestigde bedrijven gerelateerd aan het campusdoel en het verder ontwikkelen van het (bachelor)onderwijs en onderzoek op de campus.

Met de PS besluiten van 19 december 2022 en 10 februari 2023 is de verder ontwikkeling van de campus in Venlo geborgd.

Brightlands Maastricht Health Campus

Naast valorisatie zijn de opdracht aan en werkzaamheden van de campusorganisatie verbreed.

Zoals opgenomen in het Statenbesluit van 24 juni 2022 zijn de opdracht aan de campusorganisatie en bijbehorende werkzaamheden verbreed. Daartoe heeft besluitvorming in de aandeelhoudersvergadering van december 2022 plaatsgevonden.

Brightlands Smart Services Campus

Een campus met nationale impact als één van de zeven nationale AI en data science hubs. Daarmee is de campus dé data en Artificial Intelligence (AI) campus van en voor de Brightlands campussen en fungeert als 'the place to be' voor digitalisering van het Limburgse MKB.

Brightlands overall

GS hebben in juli 2023 middelen beschikbaar gesteld voor BrightStart, het Brightlands-brede startup acceleratieprogramma. Deze wordt gedragen door een samenwerkingsverband bestaande uit LIOF, de campusorganisaties en de Universiteit Maastricht.

Het Brightlands Office is in oprichting en in 2023 operationeel; het Office bundelt en ondersteunt tevens de versterking van de Limburg-brede Brightlands merkontwikkeling en lobby in Den Haag en Brussel.

Kennis As

Het Kennis As programma is in 2023 afgerond; de projecten met een doorlooptijd voorbij 2023 en ook de IP-overeenkomsten worden beheerd conform de geldende afspraken.

Kwaliteit (indicator)**Tijd**

- Brightlands Chemelot Campus, Brightlands Campus Greenport Venlo en Brightlands Smart Services Campus: te realiseren in de periode tot en met 2030;
- Brightlands Maastricht Health Campus, verbreding opdracht aan en werkzaamheden van BMHC gereed uiterlijk in december 2023;
- Brightlands overall Operationeel vanaf 2023;
- Kennis As Afgerond in 2023.

Tijd (indicator)

Geld

Per saldo daalt het budget in 2023 met € 0,46 mln. door de volgende begrotingswijzigingen:

Het college van Gedeputeerde Staten (GS 20-6-2023) heeft ingestemd met de cofinanciering van zes Interreg Duitsland-Nederland VI-A, projecten waaronder het project Agropole Innovates. De provinciale cofinanciering van dit project bedraagt max. € 0,12 mln. en komt voor 70% ten laste van het landbouwkader 'Koers naar de Toekomst' en 30% ten laste van de post Europese cofinanciering.

Als gevolg van fasering van middelen van het kennis-as project University College Venlo wordt er totaal € 1,00 mln. overgeheveld naar 2024 en 2025. Conform Statenbesluit van PS 19 december 2022 is voor dit project totaal € 3,70 mln. beschikbaar gesteld.

Daarnaast vragen we middels deze Najaarsnota aan Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van middelen uit de stelpost Brightlands (programma 8 Financiën en overhead) ten behoeve van:

Brightlands Campus Greenport Venlo - inzet middelen versterken kennisinfrastructuur: In december 2022 hebben Provinciale Staten ingestemd met het gewijzigd statenvoorstel Brightlands Campus Greenport Venlo (PS 19 december 2022). In dit Statenbesluit is opgenomen dat de Provincie, onder andere, gaat bijdragen aan het versterken van de kennisinfrastructuur op BCGV. In dit kader hebben GS besloten om voor de eerste fase van het project Greenport Innovation and Learning Labs (GRILL) € 0,27 mln. beschikbaar te stellen.

Stichting RegMed XB: In lijn van het Statenbesluit van 24 juni 2022 hebben GS besloten om maximaal € 0,24 mln. beschikbaar te stellen aan projectorganisatie Stichting RegMed XB voor de verdere ontwikkeling van het biomedische cluster als samenwerking (crossover) tussen de Brightlandscampussen in Maastricht (Brightlands Maastricht Health Campus) en Geleen (Brightlands Chemelot Campus). De sterke positie van het Limburgse biomedische ecosysteem (als onderdeel van een nationaal consortium) is in het verleden al erkent en ondersteunt door Europese en Rijksmiddelen (o.a. uit het Nationaal Groeifonds). Dit ecosysteem zal door deze nationale en internationale samenwerking verder uitgebouwd worden.

Brightlands Smart Services Campus - inzet middelen voor versterking campusorganisatie: Voor het versterken van de campusorganisatie van BSSC hebben PS tot 2030 een bedrag van € 0,30 mln. per jaar beschikbaar gesteld. De wijze waarop de campusorganisatie deze middelen wilt inzetten in de jaren 2023, 2024 en 2025 is opgenomen in het jaarplan 2023 van de organisatie. De campusorganisatie heeft

behoefte aan uitbreiding van haar capaciteit om de doelen zoals gesteld samen met de aandeelhouders te realiseren (in lijn met Statenbesluit 24 juni 2022). De middelen campusversterking worden dan ook deels ingezet om de huidige capaciteit binnen de campusorganisatie uit te breiden. Het jaarplan 2023 is op 8 december 2022 goedgekeurd door de aandeelhouders van de vennootschap.

Geld (indicator)

1.1.4. Maastricht Aachen Airport: duurzame luchthaven met minder ernstig gehinderden

Omschrijving

De luchthaven draagt bij aan logistieke en toeristische sectoren van de economie in Limburg (vracht- en passagiersvervoer). Dit uit zich in de bijdrage aan de werkgelegenheid in Limburg en regionaal-economisch toegevoegde waarde. Daarnaast leidt het tot samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs in Aviation Competence Center. Maastricht Aachen Airport (MAA) is onderdeel van de nationale luchtinfrastructuur en na Schiphol de enige luchthaven in Nederland met een vrachtfunctie.

Op 16 december 2022 hebben Provinciale Staten besloten kennis te nemen van het Businessplan 'Transitie naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven' van MAA BV en Maastricht Aachen Airport Beheer & Infrastructuur BV (MAABI BV) en ingestemd met het verstrekken van een Niet Economische Diensten van Algemeen Belang (NEDAB) van € 5,5 miljoen per jaar en een investeringskrediet voor achterstallig onderhoud (in de vorm van een agiostorting) van € 23,9 miljoen. Met het betreffende Statenvoorstel en de daarbij behorende documenten, waaronder genoemd businessplan, hebben Gedeputeerde Staten uitvoering gegeven aan het door Provinciale Staten op 3 juni 2022 aangenomen Amendement 145 - Heldens c.s. inzake Een omgevingsbewust en toekomstbestendig MAA

Rol provincie: *procesmanager, bevoegd gezag, financier, partner (aandeelhouder), ondernemer*

Kwaliteit

1. Een nader uitgewerkt en geïmplementeerd omgevingsfonds;

In de tweede helft van 2023 wordt de Stichting Beheer Omgevingsfonds door een onafhankelijke kwartiermaker opgericht en ingericht. De verwachting is dat de stichting per 1 januari 2024 daadwerkelijk van start kan gaan als de verdere uitwerking van de maatregelen en projecten heeft plaatsgevonden. De toegezegde provinciale bijdrage zal voor het eerst in 2024 in de vorm van een subsidie worden verstrekt.

2. Uitgewerkte duurzaamheidsmaatregelen, met name de aanleg van zonneweiden;

De luchthaven is in 2023 gestart met het opstellen van een plan van aanpak om te komen tot verduurzaming van de exploitatie van de luchthaven (waaronder de aanleg van de zonneweiden).

3. Oplevering van de gerenoveerde start- en landingsbaan;

In 2023 is de start- en landingsbaan conform planning en budget gerenoveerd. Door een adequate

aanpak van het omgevingsmanagement door de aannemer en MAABI, hebben de werkzaamheden nagenoeg niet tot overlast in de omgeving geleid.

4. Een vastgesteld Provinciaal Inpassingplan (PIP) MAA proefdraaien;

In 2023 zijn de kaders bepaald voor het PIP Proefdraaien, is de benodigde Wet natuurbescherming (Wnb)-vergunning door het ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit in ontwerp vastgesteld en is aansluitend het ontwerpplan ter inzage gelegd. Vaststelling van het PIP door PS is voorzien voor tweede helft 2024.

5. Uitgevoerde milieuonderzoeken ten behoeve van een aanvraag luchthavenbesluit.

In 2023 heeft de luchthaven in samenspraak met het ministerie van Infrastructuur & Waterschap de kaders van de benodigde onderzoeken in het kader van het luchthavenbesluit en de bijbehorende m.e.r.-beoordeling bepaald en aansluitend uitgevoerd. Besluitvorming over de m.e.r.-beoordeling zal in het eerste kwartaal 2024 plaatsvinden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De resultaten 1, 2, 4 en 5 worden verder uitgewerkt in 2024.

Tijd (indicator)

Geld

Het budget daalt in 2023 met € 4,55 mln. als gevolg van:

- De verwachting is dat de Stichting Beheer Omgevingsfonds per 1 januari 2024 wordt opgericht waarna de toegezegde provinciale bijdrage in de vorm van een subsidie verstrekt gaat worden. Derhalve wordt de in 2023 voor dit fonds gereserveerde middelen van € 1,75 mln. overgeheveld naar 2024.
- De ontvangen bijdragen van de gemeente Sittard-Geleen, Maastricht en Heerlen van totaal € 2,80 mln. wordt in 2024 ev ingezet voor de vorming van een routedeploymentfund € 1,00 mln. en de duurzame instandhouding MAA € 1,80 mln. Derhalve vervallen de in 2023 geraamde baten en lasten van € 2,80 mln.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

1.2. Een sterke kenniseconomie die gezond, vernieuwend en duurzaam is

We streven naar een sterke Limburgse kenniseconomie die gezond, vernieuwend en duurzaam is. Wij zetten in op innovatie, de verbinding tussen de Brightlands campussen en actoren in de sociaaleconomische structuur van Limburg zoals het MKB en onderwijs en tussen de Brightlands campussen onderling gericht op de maatschappelijke opgaven van de landbouw-, gezondheids- en energietransitie. Via de LIOF programma's en communities bereiken we de ondernemers en ondersteunen hen bij het maken van bedrijfskeuzes.

De belangrijkste prestatie-indicatoren:

Indicator	Huidige waarde	Streefwaarde	Jaar
Toerisme en recreatie: aantal bedrijven dat ondersteund is bij het maken van een plan van aanpak om de vitaliteit van hun bedrijf te vergroten:	15	15	2023
Landbouw: aantal ondersteunde / gecoachte ondernemers agrifoodondernemers in maken van bedrijfskeuzes en vraagarticulatie	672 (1-1-2023)	800	2023

Wat gaan we daarvoor doen?

1.2.1. Toerisme en recreatie: innovatieondersteuning

Omschrijving

Toerisme en recreatie zijn belangrijk voor de Limburgse economie en ons leef- en vestigingsklimaat. We willen dat de sector een bijdrage levert aan onze twee economische missies en streven daarbij naar een bovenregionale aanpak. We onderscheiden bij die aanpak 3 actielijnen zoals opgenomen in het Missiegedreven Economisch Beleidskader thema 5 Toerisme & Recreatie:

1. Strategisch ondernemerschap
2. Bruisend ecosysteem
3. Vakmanschap op peil

Dit product heeft verbinding met de volgende producten Acquisitie en LIOF 1.1.1., MKB, Logistiek en industrie 1.1.2., Regiodeal en Investeringsagenda Noord-Limburg 1.2.3., Arbeidsmarkt 1.3.1. en Onderwijs 1.3.2.

Rol Provincie: *ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier, partner*

Kwaliteit

1. Strategisch ondernemerschap: De innovatieondersteuning van de sector is via het programma Limburg Toerisme (LIOF) voortgezet.
2. Bruisend ecosysteem:
 - De uitvoering van de marketingstrategie in Limburg (door de Samenwerkende VVV's in Limburg) heeft vorm gekregen via uitingen op social media en website en marketingactiviteiten in Duitsland.
 - In samenwerking met Wandelnet, het Landelijk Fietsplatform en de regionale routebureaus blijven we wandelen en fietsen via goed onderhouden routestructuren stimuleren.
3. Vakmanschap op peil: Met branche-organisaties en onderwijs is overleg gevoerd hoe de personeelsvoorziening in de sector op peil kan worden gehouden en zijn waar nodig acties ondernomen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De looptijd van het Limburg Toerisme programma is op verzoek van LIOF verlengd tot 31 december 2025.

De uitvoering van de In Limburg-marketingstrategie heeft een looptijd tot september 2023. Medio 2023 wordt input geleverd aan het nieuwe college van Gedeputeerde Staten om besluiten te nemen over het vervolg van de uitvoering van de marketingstrategie.

De afspraken met Wandelnet en Landelijk Fietsplatform lopen tot eind 2023.

Tijd (indicator)

Geld

Het budget voor toerisme en recreatie stijgt met € 0,13 mln.

Het college van Gedeputeerde Staten (GS 20-6-2023) heeft ingestemd met de cofinanciering van zes Interreg Duitsland-Nederland VI-A, projecten waaronder het project MSN Buitenrijden. De provinciale cofinanciering van dit project bedraagt maximaal € 0,11 mln. en komt voor 70% ten laste van het Missiegedreven Economisch Beleidskader en 30% ten laste van de post Europese cofinanciering.

Daarnaast hebben Gedeputeerde Staten (GS 15-8-2023) € 0,10 mln. beschikbaar gesteld voor de uitvoering van een promotiecampagne regio Limburg samen met Belgisch Limburg. De provinciale bijdrage komt ten laste van intensiveringsmiddelen voor Toerisme en Recreatie. Deze opdracht of subsidie wordt verleend aan de Stichting Samenwerkende VVV's Limburg.

Geld (indicator)

1.2.2. Innovatieve landbouw: circulair, versterking marktpositie en grensoverschrijdend verbinden

Omschrijving

Het provinciale beleidskader voor de Limburgse landbouw- en agrifoodsector 'Koers naar de Toekomst' beschrijft de beleidsmatige uitgangspunten voor de transitie naar een meer duurzame en circulaire kringlooplandbouw. Centraal staat de ambitie om de positie van Limburg als toonaangevende duurzame agrarische regio's te versterken.

De provinciale inzet voor de Innovatieve landbouw vindt plaats langs vier investeringslijnen uit het beleidskader 'Koers naar de Toekomst':

1. Missiegedreven innoveren
2. Circulair produceren
3. Sterker in de marktketen
4. Grensoverschrijdend verbinden

Het product Innovatieve landbouw 1.2.2. heeft verbinding met de volgende producten: Economische samenwerking, acquisitie en LIOF 1.1.1., Brightlands Kennis-As 1.1.3., Regiodeal en Investeringsagenda Noord-Limburg 1.2.3. en duurzaamheid en Circulaire Economie 5.1.2.

Rol provincie: *toetser, ondersteuner, procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner*

Kwaliteit

1. We versterken de innovatiekracht van de Limburgse agrarische ondernemers door ondersteuning van projectinitiatieven over de vier investeringslijnen. We ondersteunen de transitie naar Natuurinclusieve landbouw en hebben een groot aantal ondernemers kunnen helpen met hun transitie naar groen en

duurzaam herstel middels de PlattelandsOntwikkelingsProgramma 3 (POP3)-regelingen. Tevens investeren we in (internationale) samenwerkingen op het gebied van innovaties middels de financiering van Europese fondsen.

2. Door ondersteuning en coaching van individuele agrifood ondernemers bij het maken van bedrijfskeuzes en vraagarticulatie stimuleren we de transitie naar circulair produceren. We streven naar een uitvoering van de keukentafelgesprekken en bedrijfsondersteuning op te starten in 2023. Hierbij zijn we wel afhankelijk van financiering vanuit het Rijk.

3. We laten Limburgse agrifoodondernemers elkaar inspireren door hen actief te betrekken bij agrifoodcommunities. Middels Shift Limburg delen we actief informatie met deze ondernemers. Daarnaast communiceren we actief via nieuwe middelen als Whatsapp. Via diverse projecten die worden ondersteund door de provincie (bijvoorbeeld Circulaire Varkenshouderij en Korte Ketten Academy) stimuleren we communityvorming die ingaat op oplossingen voor de (maatschappelijke) opgaves waar we voor staan.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Het landbouwkader 'Koers naar de Toekomst' is uiterlijk eind 2023 gerealiseerd.

Tijd (indicator)

Geld

Per saldo stijgt het budget van dit product met € 1,27 mln. door de volgende mutaties:

In het kader van het Operationeel Programma Zuid- Limburg (OP Zuid) 2021-2027 oproep 1 is het project HITEX ingediend. De provinciale cofinanciering bedraagt maximaal € 0,09 mln. en komt voor 70% ten laste van het landbouwkader 'Koers naar de Toekomst' en 30% ten laste van de post Europese cofinanciering (GS 4-7-2023).

In het kader van het Interreg Vlaanderen - Nederland VI programma oproep 1 is het project Smart Farming and Foodprocessing ingediend. De provinciale cofinanciering bedraagt maximaal € 0,04 mln. en komt voor 70% ten laste van het landbouwkader 'Koers naar de Toekomst' en 30% ten laste de post Europese cofinanciering (GS 15-8-2023).

Daarnaast vragen we middels deze Najaarsnota aan Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van € 1,40 mln. uit de stelpost cofinanciering GLB/NSP (programma 8 Financiën en overhead) ten behoeve van uitvoeringskosten Nationaal Strategisch Plan (NSP) van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). Dit is geheel in lijn met het Statenbesluit van 11 november 2022.

Als gevolg van de lagere subsidievaststelling van diverse projecten van het POP 3 valt € 0,15 mln. vrij ten gunste van het begrotingsresultaat.

Geld (indicator)

1.2.3. Regiodeal en investeringsagenda Noord-Limburg: impuls brede welvaart

Omschrijving

De Regio Deal Noord-Limburg is een samenwerking tussen het Rijk, Provincie Limburg en de regio Noord-Limburg (acht gemeenten: Beesel, Bergen, Gennep, Horst aan de Maas, Mook en Middelaar, Peel en Maas, Venlo en Venray) om een stevige impuls te geven aan de brede welvaart in Noord-Limburg. Gezamenlijk wordt een investeringsvolume van € 35 mln. (€ 17,5 mln. Rijk, € 8,75 mln. Provincie en € 8,75 mln. Regio Noord-Limburg) ingezet ten behoeve van de uitvoering van regionaal gedragen projecten. Met de inspanningen van ondernemers, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen dragen deze projecten bij aan de realisatie van een Gezonde Regio waar het prettig wonen, werken, ontwikkelen en leven is. Tevens hebben Provincie en Regio Noord-Limburg de samenwerkingsafpraak gemaakt om naast de Regio Deal complementaire investeringen te doen binnen de Investeringsagenda Noord-Limburg. Dit met de intentie elk maximaal € 20 mln. ter beschikking te stellen voor projecten die passen binnen de doelstelling van de Investeringsagenda en tevens passen binnen de vigerende beleidskaders van de Provincie Limburg.

De instrumenten Regio Deal en Investeringsagenda zijn dan ook nauw met elkaar verweven en vormen met een totaal investeringsvolume van € 75 mln. (€ 35 mln. Regio Deal + € 40 mln. Investeringsagenda) in de periode 2020 tot eind 2025 een gezamenlijke en stevige impuls voor de realisatie van de ambitie van samen op weg naar een gezond, ondernemend en veilig Noord-Limburg.

(Mededeling coördinerend portefeuillehouder inzake de Regio Deal Noord-Limburg, brief gedeputeerde Koopmans van 30-6-2020)

Rol Provincie: *toetser, procesmanager, subsidiënt, bevoegd gezag, partner*

Kwaliteit

Uitvoering van de werkzaamheden ten behoeve van de subsidiëring van de projecten binnen de Regio Deal vindt plaats op basis van de afspraken zoals deze zijn vastgelegd in de Bestuursovereenkomst. Ten behoeve van de uitwerking van de afspraken binnen het Samenwerkingsconvenant

Investeringsagenda is de Uitvoeringsovereenkomst Investeringsagenda Noord-Limburg opgesteld. Voor de Investeringsagenda vervult de gemeente Venlo “penvoerder” namens de acht Regiogemeenten en de Provincie Limburg de kassiersrol en is, in nauw ambtelijk en bestuurlijk overleg, het bevoegd gezag voor de subsidieverlening en – vaststelling voor de individuele aanvragers.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Regio Deal Noord-Limburg

Op 10 juli 2020 is op grond van de Regeling Specifieke uitkering Regio Deals derde tranche de Regio Deal Noord-Limburg gesloten tussen Rijk, Regio Noord-Limburg en de provincie Limburg met een looptijd tot en met 31 december 2023. Bij de subsidiëring van een aantal grote projecten is gebleken dat het binnen de looptijd van de Regio Deal in uitvoering én realisatie krijgen vanwege verschillende omstandigheden (o.a. coronaperiode, aanbestedingstermijnen en bouwproblematiek) niet of niet geheel haalbaar is. Bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is op 25 mei 2022 daarom een verlenging van de Regio Deal termijn met twee jaar aangevraagd: tot en met 31 december 2025. Op 11 oktober 2022 heeft BZK een conform aanvraag gewijzigde Specifieke uitkering toegekend. Vaststelling subsidiebeschikkingen vindt plaats in 2026 met definitieve eindverantwoording richting het Rijk voor 31 december 2026.

Investeringsagenda Noord-Limburg

De Provincie Limburg en de Regio Noord-Limburg hebben op 19 december 2019 het samenwerkingsconvenant “Gezamenlijk werken aan de Gezondste Regio Noord-Limburg” ondertekend voor de periode van 2020-2023. Tot en met 31 december 2023 kunnen gezamenlijk gedragen projecten worden gesubsidieerd, waarbij de uitvoering uiterlijk gereed moet zijn op 31 december 2025. Definitieve vaststelling van subsidiebeschikkingen vindt plaats voor 31 december 2026.

Mededeling portefeuillehouder Mededeling portefeuillehouder voortgang Regio Deal en Investeringsagenda Noord-Limburg van 14 februari 2023

Tijd (indicator)

Geld

Het budget daalt met € 1,62 mln.

Als gevolg van fasering van middelen van het regiodealproject Noord-Limburg 'Brightlands Next Generation Farming - Shared Facilities' worden er € 1,62 mln. lasten en € 1,21 mln. baten (betreffende de bijdrage van het Rijk en Regio Noord- Limburg) overgeheveld naar 2024 en 2025.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

1.3. De beschikbaarheid van voldoende, juist geschoolde en wendbare werknemers

We willen een samenleving waarin iedereen meedoet binnen het onderwijs en op de arbeidsmarkt. Dat is noodzakelijk voor de sterke economische regio die Limburg wil zijn. En het is belangrijk om de grote economische en maatschappelijke transitieopgaven te kunnen realiseren. Dat zijn circulaire economie, energie, voeding, gezondheid en digitalisering. Werkenden, werkzoekenden en werkgevers krijgen te maken met steeds snellere veranderingen die deze transitieopgaven teweeg brengen. Er veranderen of verdwijnen bestaande banen, maar er ontstaan ook nieuwe banen. Tegelijkertijd staat een te grote groep Limburgers nog langs de kant. We willen dat iedereen ertoe doet en zoveel mogelijk gelijke kansen krijgt. Daarbij houden wij rekening met de effecten van de COVID-19-crisis en de krapte op de arbeidsmarkt. Verder streven wij naar het te gelde maken van kennis. Hiervoor stimuleren wij een goede wisselwerking tussen het wetenschappelijk en het (hoger) beroepsonderwijs en het bedrijfsleven (MKB) in Limburg.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.3.1. Arbeidsmarkt: Loopbaanontwikkeling en grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling

Omschrijving

Algemeen

Ons arbeidsmarktbeleid staat op een kruispunt. In de afgelopen jaren hebben we samen met onze partners sterk geïnvesteerd in de inrichting van een dekkende basisinfrastructuur op de arbeidsmarkt. Hieronder verstaan we dat er voor elke fase in de loopbaan van Limburgers een plek is waar iemand (verder) geholpen kan worden met loopbaanvragen, als student, als werkzoekende of als werknemer. De provinciale rol op de arbeidsmarkt is echter beperkt. Er zijn geen formele wettelijke taken. Daarom gaan we voortdurend samen met partners op zoek naar een rol die de meeste impact heeft. In het bijzonder spelen we in op de kansen die de verschillende nationale en Europese fondsen bieden. Als (mede) initiatiefnemer, verbinder of ondersteuner richten wij ons hierbij op de leemtes in de infrastructuur.

Veerkracht en wendbaarheid

Scholing en ontwikkeling wordt steeds belangrijker voor een goed werkende arbeidsmarkt. Door een sterke leercultuur tijdens en na de opleiding leren en ontwikkelen mensen zich bij voorkeur een leven lang. Daardoor zijn ze beter toegerust om mee te kunnen (blijven) doen op de steeds sneller

veranderende arbeidsmarkt. Een duurzame inzetbaarheid van werknemers wordt daarmee verhoogd. We stimuleren de veerkracht en wendbaarheid van de Limburgse beroepsbevolking via drie actielijnen, namelijk:

1. Leo Loopbaan (actielijn 2.1);
2. Het bevorderen van de leercultuur (actielijn 2.2);
3. Regionale veerkracht en wendbaarheid (actielijn 2.3).

Economische aantrekkelijkheid – een sterk ecosysteem

Wij stimuleren werkgevers, onderwijsinstellingen, overheden (o.a. via arbeidsmarktregio's) en andere relevante stakeholders om samen te werken aan een bloeiend ecosysteem (zoals de Brightlands-campussen). Daarin worden kennis en kunde gedeeld. Schaarste aan menselijk kapitaal vraagt immers om een gezamenlijke inzet op de kwaliteit van talent op alle niveaus. We versterken de economische aantrekkelijkheid door een sterk ecosysteem via drie actielijnen, namelijk:

1. Datagedreven arbeidsmarktbeleid (actielijn 3.1);
2. Limburg in de Euregio (actielijn 3.2);
3. Boeien en binden van hoogopgeleid talent aan de regio (actielijn 3.3).

De actielijnen zijn beschreven in het Missiegedreven Economisch Beleidskader (MEB).

In samenhang met de acties in programmalijn 2 van het Uitvoeringskader Sociale Agenda “Kans op ontwikkeling en werk” zetten wij in op het bereiken van sociaal maatschappelijke effecten. De algemene coördinatie van het thema Talent wordt opgepakt vanuit het MEB.

Rol provincie: *ondersteuner, subsidiënt, partner*

Kwaliteit

1. Leo Loopbaan is sterk in de samenleving gepositioneerd als de spil in loopbaanontwikkeling voor de Limburger. Er is een dekkende provinciale Leven Lang Ontwikkeling (LLO) infrastructuur met bijbehorende dienstverlening. Dit is geborgd door financiële of inhoudelijke deelname van partners die actief zijn in de hele provincie (zoals werkgeversorganisaties) of in verschillende regio's (zoals onderwijsinstellingen). Uitgangspunt is dat wij geen (exploitatie)subsidie meer verlenen na 2024.
2. De Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling (SGA) is structureel gefinancierd. Zo worden de drie Limburgse SGA's (Kerkrade, Maastricht, Venlo) langjarig verankerd. Uitgangspunt is dat de diensten in de reguliere werkzaamheden van de partners zijn opgenomen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

1. De laatste tranche van de subsidie aan Leo Loopbaan is in voorbereiding. Uiterlijk eind 2023 ligt er een sluitende business case voor de jaren daarna.
2. Verantwoordelijke partners leveren uiterlijk eind 2023 een strategisch plan op voor de verankering van SGA. De Grenslandconferentie in september 2023 is het moment waarop minimaal een concept wordt gedeeld. Het besluitvormings- en implementatietraject volgen daarna.

Tijd (indicator)

Geld

Er zijn geen financiële wijzigingen voor dit product verwerkt in de Najaarsnota 2023. Het huidige budget is op dit moment toereikend.

Geld (indicator)

1.3.2. Onderwijs: kwalitatief goed, breed, toekomstbestendig en Euregionaal

Omschrijving

Algemeen

Een toekomstbestendige (publieke) opleidingsinfrastructuur is onmisbaar voor de arbeidsmarkt en kennisontwikkeling. We versterken de samenwerking tussen Brightlands en het Limburgse onderwijs. Een belangrijke ontwikkeling is de innovatie in het beroepsonderwijs, zoals verwoord in de Vakmanschapsagenda mbo. Het mbo en hbo in Limburg hebben dit de afgelopen jaren voortvarend opgepakt met onder meer publiek-private samenwerkingen. Het opleiden in en met bedrijven en branches wordt steeds meer het uitgangspunt voor het beroepsonderwijs. Hierbij is veel aandacht voor aansluitende leerlijnen breed in het onderwijs. Zo worden leerlingen zo goed mogelijk op weg geholpen en gehouden op het onderwijspad. Onze rol op gebied van onderwijs is beperkt. We zijn geen bevoegd gezag voor scholen. Onze inzet ligt daarom meer op het verbinden en ondersteunen van initiatieven voor kennisontwikkeling en aansluiting van bedrijfsleven en onderwijs. Wij trekken samen op met de onderwijs- en kennisinstellingen rondom fondsenwerving (zoals Nationale Groeifonds) en voeren zo nodig lobby daarvoor.

Kwalitatief goed, breed en toekomstbestendig onderwijs

We leggen de focus op de aanwezigheid van goed opgeleide vakmensen en kenniswerkers. Deze wordt afgestemd op de vraag van het Limburgse bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Wij pakken de

uitdagingen van dalende leerlingenaantallen en de transitieopgaven in dialoog met het onderwijs aan met de zogenaamde doorlopende leerlijnen, publiek-private samenwerkingen (pps) en hybride vormen van onderwijs. Wij werken aan twee actielijnen:

1. kwalitatief goed, breed en toekomstbestendig onderwijs (actielijn 1.1);
2. Euregionaal onderwijs (actielijn 1.2).

De actielijnen zijn beschreven in het Missiegedreven Economisch Beleidskader (MEB).

In programmalijn 2 van het Uitvoeringskader Sociale Agenda “Kans op ontwikkeling en werk” zetten we in op het ondersteunen van samenwerkingsverbanden. Zodat er structuurversterking en meer samenhang gerealiseerd wordt in de domeinen onderwijs, jeugd en zorg (zie evt. ook product 2.1.1. Sociale Agenda en Zorg). De algemene coördinatie wordt opgepakt vanuit het MEB.

Rol Provincie: *subsidiënt, ondersteuner, partner*

Kwaliteit

Chemelot innovation and Learning Labs (CHILL) is verbreed en versterkt op de Brightlands Chemelot Campus. Het concept van CHILL is uitgerold op de andere Brightlands campussen. Daarbij wordt maatwerk per campus toegepast. Wij brengen CHILL in positie om kennis en kunde te delen. Hierbij wordt de verbinding met andere regionale bestaande Publiek Private Samenwerking (PPS) gemaakt. Zie product 1.1.3. Brightlands Kennis-As voor een nadere toelichting op de Brightlands campussen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Eind 2023 gaan wij een concept plan ontvangen voor de uitrol van CHILL op minimaal één andere Brightlands campus. We hebben reeds twee concept plannen ontvangen voor de uitrol van CHILL van de BSSC (Versterking kennisinfrastructuur BSSC) en BCGV ('Greenport Innovation and Learning Labs (GRILL)).

Tijd (indicator)

Geld

De lasten stijgen met € 0,03 mln.

Het college van Gedeputeerde Staten (GS 20-6-2023) heeft ingestemd met de cofinanciering van zes Interreg Duitsland-Nederland VI-A, projecten waaronder het project Euregio Mobility. De provinciale cofinanciering van dit project bedraagt max. € 0,04 mln. en komt voor 70% ten laste van het Missiegedreven Economisch Beleidskader thema Talent (binnen dit product) en 30% ten laste van programma 8 Financiën en overhead post Europese cofinanciering.

Geld (indicator)

Wat mag het kosten?

In deze Najaarsnota 2023 wordt het programma Regionale Economie bijgesteld. Dit resulteert in een voordelig resultaat binnen dit programma van € 0,66 mln., dat via de algemene dekkingsmiddelen wordt verrekend. Daarmee wordt het totale begrotingsresultaat 2023 en verder niet beïnvloed., op € 0,15 mln. vrijval na.

De totale lasten van dit programma dalen met € 4,94 mln. Dit wordt met name veroorzaakt door de fasering van diverse budgetten:

- Regiodealproject Noord-Limburg 'Brightlands Next Generation Farming - Shared Facilities' € 1,62 mln.;
- Kennis-as project University College € 1,00 mln.;
- Omgevingsfonds MAA € 1,75 mln. en Gemeentelijke bijdragen MAA € 2,80 mln., samen € 4,55 mln.
- Daarnaast valt € 0,15 mln. vrij als gevolg van doorlichting van budgetten op nut en noodzaak.

Daarnaast worden er middelen toegevoegd onder andere voor de uitvoeringskosten Nationaal Strategisch Plan (NSP) van het Gemeenschappelijk LandbouwBeleid (GLB) € 1,40 mln. en diverse projecten ten laste van de stelpost Brightlands € 0,80 mln.

De totale baten van dit programma dalen met € 4,01 mln. Dit verschil wordt veroorzaakt door de fasering van de regiodealprojecten Noord-Limburg 'Brightlands Next Generation Farming - Shared Facilities' € 1,21 mln. (bijdragen Rijk en Regio Venlo) en gemeentelijke bijdragen MAA € 2,80 mln.

Voor nadere details wordt verwezen naar de toelichtingen op productniveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Wijziging begroting 2023 Najaarsnota
Lasten	
1 Regionale economie	
111 Economische samenwerking, acquisitie en LIOF	37
113 Brightlands Kennis/As	-464
114 Maastricht Aachen Airport	-4.550
121 Toerisme en recreatie	132
122 Innovatieve landbouw	1.272
123 Regiodeal Noord-Limburg	-1.615
132 Onderwijs	3
191 Kapitaallasten programma regionale economie	250
Totaal 1 Regionale economie	-4.935
Totaal Lasten	-4.935
Baten	
1 Regionale economie	
114 Maastricht Aachen Airport	-2.800
123 Regiodeal Noord-Limburg	-1.211
Totaal 1 Regionale economie	-4.011
Totaal Baten	-4.011
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	923
Stortingen	
1 Regionale economie	
111 Economische samenwerking, acquisitie en LIOF	0
113 Brightlands Kennis/As	300
131 Arbeidsmarkt	0
Totaal 1 Regionale economie	300
Totaal Stortingen	300
Onttrekkingen	
1 Regionale economie	
111 Economische samenwerking, acquisitie en LIOF	37
113 Brightlands Kennis/As	0
Totaal 1 Regionale economie	37
Totaal Onttrekkingen	37
Mutaties reserves	-263
Gerealiseerd resultaat	660

2. Cultuur en maatschappij

Cultuur en maatschappij

De Provincie zorgt voor cultuur en erfgoed. Cultuur verbindt, verrijkt de geest, prikkelt bestaande conventies en debat en stimuleert talent en creativiteit. Culturele voorzieningen dragen ook bij aan beter onderwijs, kunnen positieve effecten hebben op de gezondheid en een actieve deelname van burgers aan de samenleving stimuleren. Culturele voorzieningen, cultureel erfgoed en culturele makers dragen bij aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat. De provincies werken samen met andere overheden, maatschappelijke organisaties en andere instellingen aan de versterking van de betekenis van cultuur, cultureel erfgoed en de toegankelijkheid daarvan. Bijzonder voor Limburg is dat ook meerjarig geïnvesteerd wordt in beleid dat gericht is op het verbeteren van bewegen en sport, gezondheid en participatie. In Limburg is dat extra van belang gezien de achterstanden op deze onderwerpen ten opzichte van het nationale beeld. Daartoe vergroten we via de Sociale Agenda de zelfredzaamheid en samenredzaamheid en de participatie van met name Limburgers in een kwetsbare positie. Via de Sociale Agenda dragen we bij aan het realiseren van een trendbreuk, doordat ingezet wordt op het inlopen van gezondheidsachterstanden (o.a. via Kansrijke start en Gezonde Basisschool van de Toekomst) en het bevorderen van een inclusieve, open en participatieve samenleving. Waarbij we speciale aandacht hebben voor kwesties als armoede, gelijke kansen, laaggeletterdheid en eenzaamheid. Dit doen we samen met onze mede-overheden, partners in het veld en burgers.

Met de Veiligheidsagenda wordt aan de wettelijke taken van de Provincie een extra impuls gegeven. De Provincie Limburg wil bijdragen aan een effectieve overheidsaanpak in Limburg op het gebied van veiligheid. Binnen het kader van de Veiligheidsagenda Limburg zetten wij in op een gecoördineerde bestuurlijke aanpak tegen ondermijning, preventie en veilige wijken en een veilig buitengebied.

Onze beleidskaders

- Uitvoeringskader Sociale Agenda
- Veiligheidsagenda Limburg
- Beleidskader Cultuur
- Beleidskader Monumenten
- Beleidskader Archeologie
- Beleidskader Erfgoed
- Beleidskader Sport 2020-2023
- Uitvoeringsprogramma Sport 2022-2023

Wat willen we bereiken?

2.1. Een vitaler en veiliger Limburg waarin iedereen kan participeren

De Sociale Agenda zet in op het vergroten van de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van Limburgers in een kwetsbare positie en het verbeteren van hun participatie in de samenleving.

De Veiligheidsagenda Limburg zet in op samenwerking met onze partners gericht op veilige en leefbare wijken en buurten in de stad en dorpen in het buitengebied.

Wat gaan we daarvoor doen?

2.1.1. Sociale agenda en Zorg: inlopen van de gezondheidsachterstanden

Omschrijving

Wij geven uitvoering aan de Sociale Agenda vastgesteld op 7 februari 2020 door Provinciale Staten, waarbij we bewezen interventies met meetbare resultaten ondersteunen en waarbij we verantwoordelijke partijen in hun kracht zetten. Dit doen we vanuit 4 programmalijnen met ondersteuning en samenwerking met de organisaties uit de provinciale sociale basisinfrastructuur.

De vier programmalijnen (producten) zijn:

1. Opgroeien en ontplooiën
2. Kans op ontwikkeling en werk
3. Vitaal meedoen
4. Vitale gemeenschappen

We werken hierbij overkoepelend, bovenregionaal en provinciaal en vanuit samenhang met de opgave uit het fysieke en het economische domein. We hebben geen wettelijke taken binnen het Sociale Domein en zetten in op partnerschap, waarbij we vanuit de Sociale Agenda kunnen ondersteunen, helpen en richting geven.

Rol provincie: *ondersteuner, subsidiënt, financier, partner, verbinder*

Kwaliteit

In de Sociale Agenda hebben we hoofddoelen geformuleerd die een merkbaar resultaat hebben bij de burger en op het inlopen van de gezondheidsachterstanden (effect). Deze hoofddoelen zijn gericht op de ondersteuning van initiatieven als Kansrijke Start, Gezonde Basisschool van de Toekomst, vergroten van leerwerkplekken, het terugdringen van het aantal NEET-jongeren (Not in Employment, Education or Training), borgen van het gedachtegoed van Positieve Gezondheid, de inzet van Community building en de aanpak in lage SES-wijken (Sociaal en Economische Status). Wij zijn tevreden als we de genoemde targets bij deze hoofddoelen bereikt hebben en hiermee bijdragen aan het inlopen van de gezondheidsachterstanden in Limburg. Gekoppeld aan de uitvoering van de Sociale Agenda en de Beleidsbrief Integratie zetten we in op het realiseren van gewijzigd amendement 52 Nederlandse taal en armoede. Vanuit de Beleidsbrief Integratie zetten we tevens in op gewijzigd amendement 50 Behoud middelen voor Limburg Regio provincie.

We zijn bij de uitvoering afhankelijk van het beleid van, en de samenwerking met partners.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De specifieke doelen opgenomen in de Sociale Agenda worden behaald voor 31 december 2023.

Tijd (indicator)

Geld

De lasten dalen met € 0,15 mln.

Conform Statenbesluit van 18 december 2020 hebben Provinciale Staten onder andere ingestemd met een Provinciale bijdrage van € 0,15 mln. aan het taalproject dat de Gemeente Horst aan de Maas in samenwerking met Hessing opzet. Omdat de in gebruik name van de nieuwe bedrijfslocatie van Hessing Supervers meer tijd vergt dan voorzien, heeft ook de opzet van het bijbehorende taalproject vertraging opgelopen. Derhalve worden de hiervoor gereserveerde middelen van € 0,15 mln. overgeheveld naar 2024.

Geld (indicator)

2.1.2. Veiligheid: Georganiseerde aanpak tegen ondermijning, preventie en veilige wijken, veilig buitengebied

Omschrijving

Op 29 juni 2020 is het 'Beleidskader Veiligheidsagenda Limburg' door Provinciale Staten vastgesteld. De Veiligheidsagenda versterkt niet alleen onze eigen provinciale wettelijke taken in onder meer het buitengebied maar bevordert en ondersteunt ook initiatieven vanuit onze veiligheidspartners om wijken veiliger en inwoners weerbaarder te maken.

De Veiligheidsagenda kent een integrale benadering langs drie actielijnen:

1. Georganiseerde aanpak tegen ondermijning
2. Preventie en veilige wijken
3. Veilig buitengebied

In beginsel valt een gedeelte van de bestuurlijke aanpak van de ondermijning buiten de scope van de Veiligheidsagenda. Dit, omdat dit Rijkstaken en direct daaruit voortvloeiende werkzaamheden van de Commissaris van de Koning betreft.

Rol provincie: *procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner, aanjager*

Kwaliteit

Per 1 november 2022 zijn alle beoogde resultaten uit het beleidskader bereikt. Zie voor meer informatie de 2e voortgangsrapportage die op 20 december 2022 aan uw Staten is toegestuurd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Per 1 november 2022 zijn alle beoogde resultaten uit het beleidskader bereikt. Zie voor meer informatie de 2e voortgangsrapportage die op 20 december 2022 aan uw Staten is toegestuurd.

Tijd (indicator)

Geld

De overgebleven middelen ad € 0,40 mln. vallen vrij ten gunste van het resultaat.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

2.2. Behoud en versterking van de intrinsieke en maatschappelijke waarde van de cultuur- en erfgoedsector in heel Limburg voor een breed publiek en de samenleving

Cultuur is van en voor alle Limburgers, vormt mede onze identiteit en draagt bij aan de sociale cohesie en participatie. Cultuur biedt ook kansen voor economie en toerisme en kan de aantrekkingskracht van onze provincie vergroten. Wij dragen eraan bij dat inwoners en bezoekers van Limburg deze waarde van cultuur leren kennen, kunnen ervaren en zich ook erin herkennen. We ondersteunen daarom het behoud en de versterking van de culturele basisinfrastructuur, samen met het Rijk en gemeenten.

We ondersteunen de instandhouding van ons Limburgs cultureel erfgoed. Dit is het erfgoed onder de grond (archeologie), boven de grond (monumenten) alsook de Limburgse gewoonten en gebruiken (immaterieel erfgoed). Cultureel erfgoed is nog steeds overal in de samenleving terug te vinden. Het vertelt onze geschiedenis en verbindt mensen en plekken met elkaar. Het is dan ook belangrijk om dit erfgoed voor toekomstige generaties te behouden. Daarnaast is cultureel erfgoed een onderdeel van maatschappelijke opgaves zoals klimaatadaptatie en ruimtelijke ontwikkelingen en kan het ons perspectieven bieden voor de toekomst.

De belangrijkste prestatie-indicatoren:

Indicator	Huidige waarde	Streefwaarde	Jaar
Ondersteunen van initiatieven gericht op behoud en versterking cultuur	41	150	2023
Ondersteunen initiatieven gericht op behoud en toegankelijk maken van erfgoed	27	79	2023

Wat gaan we daarvoor doen?

2.2.1. Cultuur: basisinfrastructuur behouden en versterken

Omschrijving

Cultuur is van en voor alle Limburgers, vormt mede onze identiteit en draagt bij aan de sociale cohesie en participatie. Cultuur biedt ook kansen voor economie en toerisme en kan de aantrekkingskracht van onze provincie vergroten. Wij dragen eraan bij dat inwoners en bezoekers van Limburg deze waarde van cultuur leren kennen, kunnen ervaren en zich ook erin herkennen. We ondersteunen daarom het behoud en de versterking van de culturele basisinfrastructuur, samen met het Rijk en gemeenten.

Het is onze rol en taak om de Provinciale culturele basisinfrastructuur te behouden en te versterken. Dit doen we via ondersteuning aan professionele en amateurkunsten en de Provinciale musea. Daarnaast willen wij bijdragen aan het vergroten van de maatschappelijke waarde van cultuur. Wij geven daartoe in 2023 uitvoering aan het Provinciaal cultuurbeleid op basis van het door Provinciale Staten op 17 december 2021 vastgestelde Beleidsprogramma Cultuur 2022-2023 'Veerkracht van Cultuur'.

Rol Provincie: *subsidiënt, toetser, procesmanager, ondersteuner, partner*

Kwaliteit

De begrotingsinstellingen op het gebied van Cultuur en de instellingen binnen het Cultuurplan 2021-2024 en de Subinfrastructuur 2023-2024 zijn ondersteund evenals de Limburgse penvoerders voor Cultuureducatie met Kwaliteit. Voor de diverse subsidieregelingen op het gebied van Cultuur, zoals voor

festivals en evenementen, kunnen nog tot eind 2023 subsidieaanvragen worden ingediend. Door middel van de mededeling portefeuillehouder Steunfunctiestructuur muziekverenigingen d.d. 20 juni 2023 (DOC-00492881) zijn uw Staten geïnformeerd over een eerste ontwikkeling inzake de borging van verenigingsondersteuning binnen een adequaat ingerichte steunfunctiestructuur.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De uitvoering van het Beleidsprogramma Cultuur 2022-2023 'Veerkracht van Cultuur' 2022-2023 loopt nog t/m eind 2023.

Tijd (indicator)

Geld

De lasten dalen met € 0,18 mln.

Op 24 mei 2023 hebben GS besloten een bedrag van € 0,13 mln. door te schuiven naar 2024 voor de werkzaamheden door de Cultuurtank 2024. Daarnaast is er binnen de bestaande budgetten € 0,04 mln. aan ruimte. Dit valt vrij ten gunste van het resultaat.

Geld (indicator)

2.2.2. Erfgoed, Monumenten en Archeologie: instandhouding

Omschrijving

We ondersteunen de instandhouding van ons Limburgs cultureel erfgoed. Dit is het erfgoed onder de grond (archeologie), boven de grond (monumenten) alsook de Limburgse gewoonten en gebruiken (immaterieel erfgoed). Cultureel erfgoed is nog steeds overal in de samenleving terug te vinden. Het vertelt onze geschiedenis en verbindt mensen en plekken met elkaar. Het is dan ook belangrijk om dit

erfgoed voor toekomstige generaties te behouden. Daarnaast is cultureel erfgoed een onderdeel van maatschappelijke opgaves zoals klimaatadaptatie en ruimtelijke ontwikkelingen en kan het ons perspectieven bieden voor de toekomst.

Het is onze rol en taak om de instandhouding van het Limburgs cultureel erfgoed te blijven ondersteunen. Daarnaast is het onze rol en taak om erfgoed als integraal thema bij de verschillende (ruimtelijke) ontwikkelingen onder de aandacht te brengen.

Rol Provincie: *subsident, toetser, procesmanager, ondersteuner, partner*

Kwaliteit

De instandhouding van ons Limburgs cultureel erfgoed wordt door de Provincie Limburg op verschillende manieren uitgevoerd. Veelal aan de hand van subsidies. Voor de diverse subsidieregelingen op het gebied van erfgoed kunnen nog tot eind 2023 subsidieaanvragen worden ingediend.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De uitvoering van de drie beleidsstukken voor erfgoed (immaterieel erfgoed, archeologie en monumenten) lopen nog t/m eind 2023.

Tijd (indicator)

Geld

Er zijn wijzigingen van de begroting.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

2.3. Alle Limburgers blijven door sport en bewegen mentaal en fysiek gezond en kunnen zich positief ontwikkelen

Het jaar 2023 is het laatste uitvoeringsjaar van het beleidskader Sport 2020-2023 'Limburg, Sport!'. In 2023 geven wij uitvoering aan de acties die genoemd staan in het uitvoeringsprogramma Sport 2022-2023. Dit gebeurt binnen de financiële kaders die zijn vastgelegd in bovengenoemd beleidskader.

Wat gaan we daarvoor doen?

2.3.1. Sport: bevordering van sporten en bewegen

Omschrijving

In Limburg voldoen nog te weinig mensen aan de landelijke beweegnorm. We zetten daarom in op het bevorderen van de sport- en beweegdeelname van zoveel mogelijk Limburgers. Sport en beweging zorgen voor een betere gezondheid, zowel in fysieke als mentale zin. We beschouwen sport dan ook als een belangrijk middel in het herstellen van de publieke gezondheid na de coronacrisis. Daarnaast heeft sport ook positieve effecten op de economie en branding van onze provincie.

Het is onze rol en taak om ondersteuning te geven aan de Limburgse infrastructuur die beoefening en stimulering van breedtesport, talentontwikkeling en topsport mogelijk maakt. Daarin sluiten we aan op datgene wat andere overheden en sportorganisaties reeds doen.

Rol Provincie: *subsidient, toetser, procesmanager, ondersteuner, partner*

Kwaliteit

Uitvoering en subsidiering van de projecten vindt plaats conform het Beleidskader Sport, dat tot en met 2023 loopt.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Het beleidskader Sport loopt nog tot en met 2023.

Tijd (indicator)

Geld

Er zijn geen financiële wijzigingen in dit product verwerkt in de Najaarsnota 2023. Het huidige budget is op dit moment toereikend.

Geld (indicator)

Wat mag het kosten?

In deze Najaarsnota 2023 wordt het programma Cultuur en Maatschappij bijgesteld. Dit leidt tot een voordelig resultaat binnen dit programma van € 0,73 mln., dat via de algemene dekkingsmiddelen wordt verrekend. Daarmee wordt het totale begrotingsresultaat 2023 en verder niet beïnvloed, op € 0,45 mln. na (vrijval).

De totale lasten van dit programma dalen met € 0,73 mln. Dit wordt veroorzaakt door:

- fasering van het taalprogramma gemeente Horst aan de Maas ad € 0,15 mln.;
- financiële borging werkzaamheden door de Cultuurtank 2024 ad € 0,13 mln.;
- een vrijval ten gunste van het resultaat ad € 0,45 mln. ald gevolg van doorlichting van budgetten op nut en noodzaak.

Voor nadere details wordt verwezen naar de toelichtingen op productniveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Wijziging begroting 2023 Najaarsnota
Lasten	
2 Cultuur en maatschappij	
211 Sociale agenda en zorg	-150
212 Veiligheid	-400
221 Cultuur	-175
222 Erfgoed, monumenten en archeologie	0
231 Sport	0
291 Kapitaallasten programma cultuur en maatschappij	-1
Totaal 2 Cultuur en maatschappij	-726
Totaal Lasten	-726
Saldo van baten en lasten	726
Stortingen	
2 Cultuur en maatschappij	
211 Sociale agenda en zorg	0
221 Cultuur	0
222 Erfgoed, monumenten en archeologie	0
Totaal 2 Cultuur en maatschappij	0
Totaal Stortingen	0
Mutaties reserves	0
Resultaat	726

3. Regionale bereikbaarheid en OV

Regionale bereikbaarheid en OV

Goede bereikbaarheid is belangrijk voor een Nederland van krachtige regio's. Regionale bereikbaarheid is niet alleen belangrijk voor een goede economie, maar brengt mensen ook in beweging en verbinding met elkaar. De Provincie speelt binnen mobiliteit een bijzondere rol. Veel vraagstukken op mobiliteit spelen zich namelijk af op het regionale of provinciale niveau. Reizigers moeten zich nu en in de toekomst makkelijk, snel, veilig, betaalbaar en zo duurzaam mogelijk kunnen verplaatsen binnen en tussen regio's. Provincies werken daarom samen met de Rijksoverheid, gemeenten en vervoerders aan mobiliteit. Samen bieden wij reizigers zekerheid en voorspelbaarheid en maken we het mobiliteitssysteem duurzaam en toekomstbestendig. Zo is de Provincie Limburg de opdrachtgever (concessieverlener) van het openbaar vervoer. Provincie Limburg zorgt ook voor de aanleg en het onderhoud van 450 kilometer aan provinciale wegen, fietspaden en bruggen. Verder werkt de Provincie Limburg aan slimmer en duurzamer vervoer, onder meer door smart mobility, smart logistics en het stimuleren van fietsgebruik. Voor Limburg in het bijzonder zijn goede internationale verbindingen van belang.

Onze beleidskaders

- Mobiliteitsplan Slim op weg morgen
- Nota infrastructurele kapitaalgoederen 2020
- Focus op Fiets
- Uitvoeringskader Gedragsbeïnvloeding fiets
- Ontwikkelplan OV Limburg
- Uitvoeringskader Slim, Veilig en Duurzaam
- Heroverweging Mobiliteitsopgaven en -ambities 2020-2023
- Provinciale omgevingsvisie
- Provinciale omgevingsverordening
- Actieprogramma Goederenvervoer Limburg 2030

Wat willen we bereiken?

3.1. Een openbaar vervoersysteem in Limburg waarin de reiziger centraal staat en dat bijdraagt aan het realiseren van onze ambities en doelen

Als concessieverlener voor het regionale openbaar vervoer (OV) stellen wij de reiziger centraal en in staat om te kiezen voor een duurzame, veilige en betrouwbare verplaatsing. Zoals het toekomstbeeld OV 2040 laat zien, wordt de rol van OV groter. In 2023 blijven wij daarom streven naar een kwalitatief goed aanbod.

Vanwege onze ligging is het cruciaal dat Limburg (en daarmee ook Nederland) via frequente treinverbindingen verbonden wordt met het duurzame hogesnelheidsnet van Europa via de hogesnelheidsstations: Düsseldorf, Aken, Luik, Antwerpen en Brussel. Samen met onze partners en in afstemming met alle gebruikers van het spoor helpen wij mee aan de verbetering van de railinfrastructuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management: de reiziger centraal

Omschrijving

Het Ontwikkelplan Openbaar Vervoer Limburg, vastgesteld als beleidskader openbaar vervoer op 1 februari 2022, is een vertaling van de ambities uit de mobiliteitsvisie 2040, landelijke toekomstbeeld OV, de Limburgse openbaar vervoer concessie, mobiliteitsplan en het collegeprogramma. Dit plan dient als leidraad en startpunt voor de verdere ontwikkeling van een aantrekkelijk Limburgs openbaar vervoernetwerk dat de reiziger ook in de toekomst goed zal bedienen. In overleg met alle partners (zoals gemeentes, Arriva, NS, ProRail, gebruikers, etc.) streven wij naar een toekomstbestendig, betrouwbaar en effectief OV. Daarbij houden we in het Ontwikkelplan rekening met trends en ontwikkelingen, inclusief de impact van Covid-19, en proberen we in te spelen op veranderingen in de Limburgse samenleving. Daarnaast creëert het Ontwikkelplan samenhang tussen bestaande OV-projecten en ambities en biedt het ruimte voor nieuwe inzichten en ideeën. Ook de ruimtelijke en duurzaamheidsvraagstukken staan in het middelpunt van de belangstelling.

Onze mobiliteitsbehoefte en -gedrag is als gevolg van COVID-19 veranderd. De verwachting is dat het aantal reizigers in het openbaar vervoer pas in 2025 op hetzelfde niveau ligt. Hiervoor zullen we ook de gepaste aandacht moeten hebben. Samen met Arriva geven we aan de hand van bouwstenen uit het Transitieprogramma invulling aan het herstel, waarbij uitwerking en implementatie van maatregelen zo veel mogelijk plaatsvindt via de reguleren processen (zoals dienstregelingswijzigingen).

Aandacht wordt gevraagd voor:

- het openbaar vervoer van (over)morgen waaraan we onder andere via het Toekomstbeeld OV 2040 werken;
- het verbeteren van de grensoverschrijdende verbindingen voor openbaar vervoer (zowel trein als bus);
- het doorontwikkelen van de pilot MaaS (Mobility as a Service);
- het ontwikkelen van knooppunten;
- de verdere verkenning naar en mogelijke introductie van deel(fiets)systemen;
- de doorontwikkeling van vraaggestuurde mobiliteitsdiensten zoals de Wensbus;
- het ontwikkelen van nieuwe proposities voor ticketing, ook gericht op de nieuwe vorm van betalen binnen openbaar vervoer.

Rol provincie: *bevoegd gezag, toetser, financier, partner*

Kwaliteit

Arriva wordt geconfronteerd met veel rituitval als gevolg van hoog ziekteverzuim (oorzaak naweeën COVID) en personeelstekort. Dit leidt voor de reiziger tot een onbetrouwbare dienstregeling.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Als gevolg van lagere reizigersaantallen, achterblijvende opbrengsten en lager aanbod van openbaar vervoer blijft de invulling van ambities achter.

Tijd (indicator)

Geld

De totale lasten binnen dit product stijgen met € 7,06 mln. Dit heeft vooral betrekking op verhoging van de kosten rondom de OV concessie (€ 5,41 mln.), uitwerking Coalitieakkoord 2023-2027.

Daarnaast is op 20 juni 2023 door GS besloten een voorschot te verlenen voor de financiering van reserveonderdelen van de dieseltreinen (€ 1,26 mln.). Hiermee was in de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen rekening gehouden. Verder heeft de financiële afronding plaatsgevonden van de specifieke uitkering van het Rijk uit 2022 (zgn. beschikbaarheidsvergoeding OV) om tegemoet te komen aan de financiële tekorten in de exploitatie van het openbaar vervoer gedurende de COVID19-periode (€ 0,39 mln.). Tenslotte wordt € 0,5 mln. beschikbaar gesteld uit de post onvoorzien ten behoeve van procesmiddelen voor aanvullend advies over het verlengen van de concessie aan Arriva,

Geld (indicator)

3.1.2. Railagenda: versterken positie spoor als drager van OV

Omschrijving

Met de Limburgse railagenda wordt een optimale aansluiting van het regionale railnet op de (inter-)nationale railverbindingen beoogd. Hiermee wordt de positie van het spoor als drager van het OV versterkt. In 2023 worden verdere stappen gezet in de railprojecten:

De Maaslijn

Bij de realisatie van het project opwaardering Maaslijn zal in de periode tot en met 2024 de relatie goed bewaakt worden tussen de concessie en het infraproject. Met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de Provincies Noord-Brabant en Gelderland zijn afspraken vastgelegd in een Bestuursovereenkomst Maaslijn. Op 19 december 2022 is door Provinciale Staten motie 2951 (Maaslijn Rijksproject, meerkosten t.l.v. Rijk, en overdracht van project) unaniem aangenomen.

De Statencommissie Mobiliteit en Duurzaamheid is in oktober in meerdere besloten bijeenkomsten meegenomen in proces, studies naar alternatieve oplossingen, en mogelijke financiële consequenties.

Verbetering veiligheid van de spoorwegovergang vierpaardjes in Venlo

De gemeente Venlo richt de openbare ruimte in en ProRail realiseert de benodigde aanpassingen aan de spoorwegovergang. In 2023 starten een deel van de werkzaamheden en tweede halfjaar 2025 is de spoorwegovergang verbeterd.

Spoorverdubbeling tussen Heerlen en Landgraaf, inclusief Heerlen West

De spoorverdubbeling tussen station Heerlen en station Landgraaf is in 2022 gerealiseerd. Door deze spoorverdubbeling is het mogelijk één trein per uur meer te laten rijden tussen Heerlen en Herzogenrath, waardoor het mogelijk is om vanuit Heerlen naar Aken vice versa ieder half uur met de trein te kunnen rijden.

Als gevolg van de spoorverdubbeling tussen Heerlen en Landgraaf is het nodig om de westzijde van het emplacement van station Heerlen aan te passen. Het doorvoeren van deze aanpassing van Heerlen West staat gepland voor eind 2025 / begin 2026.

Met het gereedkomen van de spoorverdubbeling tussen Heerlen en Landgraaf kan nu ook de definitieve afhandeling van de toegezegde Europese CEF-subsidie worden gedaan. Deze is voorzien voor medio 2024.

De spoorverdubbeling tussen Heerlen en Landgraaf is randvoorwaardelijk voor een toekomstige IC-verbinding tussen Eindhoven en Aken. Gesprekken hierover zijn gaande.

Beheer en onderhoud van de Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij

Als eigenaar van de spoorlijn (ZLSM) tussen Schin op Geul en Kerkrade gaan wij in 2023 in beeld brengen welke beheerwerkzaamheden er na 2024 nodig zijn om te voldoen aan de spoorveiligheid.

Gebruik railinfrastructuur

Wij spelen een coördinerende, faciliterende rol bij de totstandkoming van de volgende maatregelen:

- Vanwege de internationale component wordt in het kader van het Trans- Europees Netwerk gewerkt aan de vereenvoudiging van tarifiering, reisinformatie en het ticketingsysteem. Dit wordt meegenomen in de doorontwikkeling van het grensoverschrijdende openbaar vervoer.
- We maken afspraken met het Rijk, de Belgische overheid en de vervoersautoriteiten over het doorrijden van de Drielandentrein naar Luik.
- De totstandkoming van de treinverbinding Weert - Hamont (- Antwerpen) is afhankelijk van de besluitvorming bij het Rijk.
- Inzicht in de gevolgen van extra treinbewegingen (omleiding Betuweroute) op de Brabantroute vanuit Rotterdam via Noord-Brabant en Venlo naar Duitsland, alsook op de zuidelijke omleidingsroute via Heerlen naar Duitsland. Verder wordt ook in de railagenda nadrukkelijk de koppeling gelegd met het goederenvervoer.

Kwaliteit

In 2023 worden verdere stappen gezet bij de railprojecten Maaslijn, Spoorwegovergang Vierpaardjes en ZLSM. De Spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf is in 2022 gerealiseerd. Daarmee kan de definitieve afhandeling van de toegezegde Europese CEF-subsidie worden voorbereid.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Bij de realisatie van het project opwaardering Maaslijn zal in de periode tot en met 2024 de relatie goed bewaakt worden tussen de concessie en het infraproject.

ProRail realiseert de benodigde aanpassingen aan de spoorwegovergang Vierpaardjes. In 2023 starten een deel van de werkzaamheden en tweede halfjaar 2025 is de spoorwegovergang verbeterd.

De Spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf is in 2022 gerealiseerd.

Tijd (indicator)

Geld

Er zijn geen financiële wijzigingen in dit doel verwerkt in de Najaarsnota 2023. Het huidige budget is op dit moment toereikend.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

3.2. Een vlot, veilig, betrouwbaar, duurzaam, leefbaar en efficiënt vervoer van mensen en goederen

Uitgangspunten hierbij zijn een gericht aanbod van mobiliteitsvoorzieningen en een gebiedsgerichte aanpak.

Wat gaan we daarvoor doen?

3.2.1. Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen: mensen en goederen veilig en tijdig op hun plek

Omschrijving

We werken samen met partners (in de gebiedsverkenningen en programma's zoals SmartwayZ.NL en Goederenvervoercorridors) aan o.a. smart mobility (Slim, Veilig en Duurzaam) en logistiek om de ontwikkelingen in de mobiliteit in goede banen te leiden. Hierover maken we afspraken met het Rijk in het bestuurlijk overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT).

Rol Provincie: *procesmanager, partner, subsidiënt*

Kwaliteit

Mensen en goederen komen veilig, binnen een acceptabele en betrouwbare reistijd op hun bestemming, waarbij de leefbaarheid, duurzaamheid en veiligheid verbeteren.

Met actuele verkeersmodellen en adequate monitoring en dataverzameling ondersteunen, onderbouwen en evalueren we het mobiliteitsbeleid.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De samenwerking met onze partners is een continu proces. Bepaalde programma's hebben een concrete tijdshorizon.

Tijd (indicator)

Geld

De lasten dalen met € 3,04 mln.

- Op basis van meerjarige afspraken met projectpartners is besloten een bedrag van € 1,50 mln. door te schuiven naar 2024 voor de afrekening van SmartwayZ.NL. SmartwayZ.NL is een programma, waarin we, tot en met 2026, samen met de Provincie Noord-Brabant, het Rijk (IenW

- en RWS) werken aan slimme mobiliteitsoplossingen. Daarvoor is een samenwerkingsovereenkomst in voorbereiding, die in 2024 zal worden afgerond.
- € 1,56 mln. wijziging in baten en lasten (budgetair neutraal) betreft rrn technische aanpassing in verband met verantwoording over de Europese middelen (Rhombus)

Geld (indicator)

3.2.2. Fiets: stijging van het aantal fietskilometers

Omschrijving

In 2023 willen we het aantal Limburgse fietskilometers op een verkeersveilige en comfortabele wijze met 2% laten stijgen voor het woon-werk en school-thuis verkeer. De rol van de Provincie Limburg is subsidiënt, facilitator en projecttrekker.

Kwaliteit

Wat de effecten zijn van de investeringen in fietsinfrastructuur en gedragsbeïnvloeding, is op dit moment nog niet te duiden. We zijn in 2021 gestart met de uitrol van een fietsmeetnet in de provincie. Om effecten te kunnen duiden, zijn meerjarige cijfers nodig. Opgemerkt dient te worden dat verwacht wordt dat externe factoren (waaronder weersomstandigheden, maar in 2021 en 2022 ook de Coronapandemie) invloed hebben op de cijfers. Zodra meerjarige cijfers bekend zijn, kan een beter beeld geschetst worden van de effecten van de investeringen.

Uit landelijke cijfers van het Fietsberaad is te herleiden dat de aanleg van een snelle doorfietsroute zorgt voor 40% toename van het aantal fietsers. Deze stijging is deels toe te schrijven aan nieuwe fietsers die voorheen de auto pakten.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Het overgrote deel van de fietsinfrastructuur is reeds gerealiseerd of in uitvoering. De aanleg van het overige deel staat gepland voor de komende jaren.

Tijd (indicator)

Geld

De lasten dalen met € 0,1 mln. door middelen over te hevelen naar het product 3.2.3. Verkeersveiligheid (ROVL).

Geld (indicator)

3.2.3. Verkeersveiligheid: daling aantal ernstige slachtoffers

Omschrijving

Wij streven naar nul ernstige verkeersslachtoffers onder de noemer van "maak van de 0 een punt" (#mvd01.) samen met onze partners in het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL). Dit willen wij bereiken door maatregelen te treffen op onze provinciale wegen en fietspaden (zie 3.2.4. en 3.2.2.) en het stimuleren van verkeersveilig gedrag via bewustwording en gedragsbeïnvloeding.

Rol Provincie: *procesmanager, partner*

Kwaliteit

De ongevallencijfers over 2022 zijn nog niet helemaal beschikbaar, maar het aantal verkeersdoden die in 2022 te betreuren viel, zijn hoger dan in 2021. De verwachting is dat er geen daling is van het aantal ernstige verkeersslachtoffers in 2022 tov 2021. Met betrekking tot de gedragsbeïnvloeding is de doelstelling van 15 gemeenten die Doortrappen uitvoeren met 22 gemeenten ruim behaald. Tevens zijn de doelstellingen rondom deelname aan de verkeersactieve school door het (speciaal) basisonderwijs en (speciaal) voortgezet onderwijs behaald. De gedragsmaatregel #posifiets is nog niet helemaal behaald maar er is perspectief om dat dit jaar alsnog te behalen. Verwezen wordt naar het informerend stuk Rapport Limburgse staat van de verkeersveiligheid 2023 (SWOV) van 28 maart 2023 en de beantwoording van de Statenvragen inzake CBS-cijfers verkeersslachtoffers in Limburg 2022 van 23 mei 2023.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Het continu proces rondom de Verkeersactieve school verloopt zoals gepland.

Tijd (indicator)

Geld

De lasten stijgen met € 0,1 mln.

Gedeputeerde Staten hebben op 7 februari 2023 besloten voor het opzetten van een dataverzameling spoedzorggevens verkeersslachtoffers een bedrag van € 0,10 mln. beschikbaar te stellen. Deze kosten worden gedekt uit middelen binnen het programma (product 3.2.2. Fiets).

Geld (indicator)

3.2.4. Weginfra: kwaliteit op orde

Omschrijving

De Provincie Limburg is als eigenaar van haar weginfrastructuur wettelijk verantwoordelijk voor beheer en onderhoud hiervan. Globaal betreft het 450 km weg (inclusief naastgelegen voorzieningen). Met het kwaliteitsniveau Basis (conform Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen Provincie Limburg 2020) wordt een goed functionerend provinciaal (wegen)netwerk nagestreefd en is het risico op het ontstaan van achterstallig onderhoud beheersbaar (zie ook verplichte paragraaf 'Onderhoud Kapitaalgoederen').

Kwaliteit

Vanwege extreme prijsstijgingen kan niet al het geprogrammeerde onderhoud uitgevoerd worden waardoor het kwaliteitsniveau BASIS niet overal wordt gehaald.

In de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027 wordt dit gecorrigeerd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Alle in uitvoering zijnde onderhoudsprojecten zijn binnen planning uitgevoerd.

Tijd (indicator)

Geld

De lasten in dit programma nemen toe met € 0,01 mln.

Dit als gevolg van uitbreiding van het wagenpark.

Het beschikbare budget voor 2023 wordt naar volledig besteed. Vanwege extreme prijsstijgingen kan niet al het geprogrammeerde onderhoud uitgevoerd worden waardoor het kwaliteitsniveau BASIS niet overal wordt gehaald. In de Programmabegroting 2024 zijn extra middelen gereserveerd voor de nieuwe Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen. Verdere planning van deze extra middelen zal worden meegenomen in het Statenvoorstel Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen.

Geld (indicator)

Wat mag het kosten?

In deze Najaarsnota 2023 wordt het programma Regionale bereikbaarheid en OV bijgesteld. Dit leidt tot een voordelig resultaat binnen dit programma van € 6,42 mln.

De totale lasten van dit programma dalen per saldo met € 10,55 mln. Enerzijds zijn de programmamiddelen opgehoogd en dit heeft vooral betrekking op verhoging van de kosten rondom de OV concessie ad € 7,06 mln. Dit is deels het gevolg van het nieuwe coalitieakkoord, waarin extra middelen zijn vrijgemaakt. Anderzijds dalen de lasten in dit programma door de actuele berekening van de kapitaallasten met ruim € 14,57 mln. Daarnaast dalen de lasten tijdelijk als gevolg van fasering van middelen naar 2024.

Het scherpe effect van de daling kapitaallasten is het gevolg van:

- aanpassing van de afschrijvingsduur van rehabilitaties (Financiële verordening 2023);
- onderuitputting in 2022 op de investeringen in rail- en weginfra en een correctie van de afschrijvingsduur van de BPL;
- vrijval van de stelpost kapitaallasten risicocomponent ten gunste van het resultaat.

Een deel van dit effect wordt overigens teniet gedaan, doordat een deel van de kapitaallasten wordt gedekt uit bruteringsreserves. Deze zijn in de totale herberekening ook op de juiste hoogte gebracht, zodat alle kapitaallasten naar de toekomst ook uit deze reserve gedekt kunnen worden. Dat was voor de N280 als gevolg van een omissie niet het geval.

De totale vrijval van middelen ten gunste van het resultaat uit dit programma bedraagt € 2,78 mln.

E.e.a. heeft ook gevolgen voor het dekkingsplan van dit programma. Zowel de baten als de dekking uit de reserves worden bijgesteld als gevolg van bovenstaande mutaties.

Voor nadere details wordt verwezen naar de toelichtingen bij de producten onder 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Wijziging begroting 2023 Najaarsnota
Lasten	
3 Regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer	
311 Openbaar vervoer en concessie management	7.060
321 Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen	-3.043
322 Fiets	-100
323 Verkeersveiligheid	100
324 Weginfra	18
391 Kapitaallasten programma regionale bereikbaarheid en OV	-14.583
Totaal 3 Regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer	-10.547
Totaal Lasten	-10.547
Baten	
3 Regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer	
311 Openbaar vervoer en concessie management	390
321 Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen	-1.543
Totaal 3 Regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer	-1.153
Totaal Baten	-1.153
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	9.395
Stortingen	
3 Regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer	
312 Railagenda	0
321 Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen	0
324 Weginfra	3.167
Totaal 3 Regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer	3.167
Totaal Stortingen	3.167
Onttrekkingen	
3 Regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer	
311 Openbaar vervoer en concessie management	1.261
312 Railagenda	0
321 Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen	-1.500
322 Fiets	-100
323 Verkeersveiligheid	100
324 Weginfra	432
Totaal 3 Regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer	193
Totaal Onttrekkingen	193
Mutaties reserves	-2.974
Gerealiseerd resultaat	6.421

4. Ruimtelijke ontwikkeling

Ruimtelijke ontwikkeling

Provincies bepalen samen met gemeenten hoe de fysieke leefomgeving van burgers en bedrijven wordt gebruikt. Ruimte in Nederland is schaars en de ruimtebehoefte verandert, ook als gevolg van een veranderende samenleving en maatschappelijke opgaven die ruimtelijk hun beslag dienen te krijgen. In ons omgevingsbeleid moet volop aandacht zijn voor een goede balans tussen wonen, werken en ontspannen. De kwaliteit van de leefomgeving en een gezond leefmilieu zijn belangrijke factoren voor het Limburgse vestigingsklimaat en kenniseconomie. Grote transities in onze samenleving leiden tot grote ruimteclaims; dit vraagt om ruimtelijke afwegingen en keuzes door Provincies, in het bijzonder op het gebied van:

- landbouw, natuur en stikstof;
- klimaat, water en energie;
- wonen en bereikbaarheid.
- economie

Op nationaal niveau verstevigt het Rijk haar rol in de ruimtelijke ordening. Bij de uitwerking krijgen de provincies een centrale rol; dit geldt onder andere voor De Peel en Zuid-Limburg die vanwege de complexe stapeling van opgaven zijn aangewezen als NOVEX-gebieden.

De provinciale ruimtelijke keuzes worden onder meer vastgelegd in de Provinciale Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. Hiermee wordt ruimtelijk richting gegeven aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving.

Onze beleidskaders

- Provinciale omgevingsvisie
- Provinciale omgevingsverordening
- Provinciaal waterprogramma
- Limburgse Agenda Wonen 2020-2023
- Kader Kwaliteit Limburgse centra
- IBA
- Kader Stedelijke Ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

4.1. Aantrekkelijke vitale kleine kernen, wijken, buurten en dorpen in regionaal verband ter versterking van de leefomgeving en het vestigingsklimaat

Met het versterken van de leefomgeving en het vestigingsklimaat willen we bereiken dat stedelijke centra kleine kernen, wijken, buurten en dorpen aantrekkelijk en vitaal blijven. Dit met aandacht voor complementariteit tussen gemeenten onderling en in samenwerking met Limburgse gemeenten, ofwel regio Parkstad.

Centraal in de aanpak staat daarbij de woonopgave: doorstroming, transformatie, betaalbaarheid, koop en huur, doelgroepen (starters, jonge gezinnen, ouderen, arbeidsmigranten, statushouders, beschermd wonen), versnellen, afstemmen vraag/aanbod en preventief sturen op kwaliteit. Onvoldoende doorstroming is een belangrijke bottleneck in de huisvesting. Het versneld beschikbaar komen van de

juiste woonruimte op de juiste plaats draagt bij aan een oplossing. Dat veronderstelt maatwerk en dus kennis van vraag en aanbod op verschillende niveaus. Maar ook verkennen van en inspelen op nieuwe woonvarianten (flexwonen, tiny houses, hofjeswoningen, tijdelijke woonruimte, kluswoningen), technische innovaties (digitale ondersteuning in zorgvragen/domotica) en sociaal maatschappelijke ontwikkelingen (nabijheid van voorzieningen c.q. faciliteiten op gebied van welzijn en leefbaarheid).

Naast de woonopgave is er in de regio Parkstad maar ook in andere delen van (Zuid) Limburg aandacht voor bredere investeringsprogramma's die bewoners perspectief op werk en inkomen geven en bijdragen aan de aantrekkelijkheid van de regio om in te wonen, werken en leven. In Zuid-Limburg is een van de beoogde doorbraken het wegwerken van achterstanden op sociaal en gezondheidsgebied (aandachtspunt NOVEX-gebied Zuid-Limburg).

Wat gaan we daarvoor doen?

4.1.1. Stedelijke ontwikkeling: versterking van het vestigings- en leefklimaat

Omschrijving

Samen met gemeenten wordt de centrumontwikkeling van steden en stedelijke regio's ter versterking van het vestigings- en leefklimaat gerealiseerd.

Rol provincie: *subsidiënt en partner*

Kwaliteit

Bij het programma Stedelijke Ontwikkeling (SO) waren er 13 gemeenten met een programma in uitvoering. In 2020 is de subsidie van Peel en Maas vastgesteld en in 2022 de subsidies van Brunssum en Roermond. De looptijd van de programma's van de resterende 10 steden/centra eindigde in 2022. Deze 10 programma's zijn volgens opgave van de gemeenten in principe (bijna) allemaal afgerond. Negen vaststellingsverzoeken zijn in 2022 ontvangen; het 10e verzoek (Simpelveld) in Q2 2023. Van deze 10 programma's zijn in 2023 subsidies vastgesteld van 8 gemeenten (Maastricht, Venlo, Gulpen-Wittem, Horst aan de Maas, Venray, Weert, Sittard-Geleen en Valkenburg aan de Geul) en de vaststelling in 2023 voorzien van 1 gemeente (Simpelveld). Overleg vindt nog plaats over een nog niet afgerond deel-resultaat van Heerlen en een nog niet afgerond deel-resultaat van Sittard-Geleen. De vaststelling van geheel SO Heerlen is voorzien voor 2024.

Nadere informatie via website: <https://www.limburg.nl/onderwerpen/stedelijke/>

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De looptijd van de programma's van de resterende 10 steden/centra eindigde in 2022. Deze 10 programma's zijn volgens opgave van de gemeenten in principe (bijna) allemaal afgerond. Negen vaststellingsverzoeken zijn in 2022 ontvangen; het 10e verzoek (Simpelveld) in Q2 2023. Van deze 10 programma's zijn in 2023 de subsidies vastgesteld van 8 gemeenten (Maastricht, Venlo, Gulpen-Wittem, Horst aan de Maas, Venray, Weert, Sittard-Geleen en Valkenburg aan de Geul) en de vaststelling in 2023 voorzien van 1 gemeente (Simpelveld). Overleg vindt nog plaats over een nog niet afgerond deel-resultaat van Heerlen en een nog niet afgerond deel-resultaat van Sittard-Geleen. De vaststelling van geheel SO Heerlen is voorzien voor 2024.

De definitieve provinciale bijdragen worden via de respectievelijke vaststellingbesluiten bepaald op basis van de voorgelegde eindrapportages. Tot nu toe is bij twee gemeenten -in overeenstemming met die betreffende gemeente- iets lager vastgesteld dan oorspronkelijk beschikt, omdat de definitieve subsidiabele kosten lager uitvielen.

Tijd (indicator)

Geld

Er zijn geen financiële wijzigingen in dit product verwerkt in de Najaarsnota 2023. Het huidige budget is toereikend.

Geld (indicator)

4.1.2. Kwaliteitsimpuls Limburgse centra: doorstroming en bereikbaarheid van de woningmarkt

Omschrijving

Als partner van gemeenten dragen wij bij aan het ontwikkelen van centra, kernen en wijken met eigen kracht en (historische) identiteit. Uitgangspunt is hierbij het bevorderen van doorstroming en bereikbaarheid van de woningmarkt (de juiste woning op de juiste plek voor de juiste doelgroep).

Rol provincie: *subsidiënt en partner*.

Kwaliteit

Per 15 maart 2023 zijn er met 25 gemeenten afspraken gemaakt over de realisatie van passende en betaalbare woningen in de vorm van samenwerkingsagenda's. Met 6 gemeenten is er zelfs een 2de samenwerkingsagenda gesloten, waarmee er in totaal 31 samenwerkingsagenda's zijn overeengekomen. Met deze 31 samenwerkingsagenda's dragen wij bij aan de versnelde realisatie van circa 4.800 nieuwe woningen en 400 gerenoveerde woningen. 2.300 van deze woningen vallen binnen de sociale huursector. Daarnaast is er bijgedragen aan circa 115.000 m2 leegstandreductie en de toevoeging van circa 295.000 m2 kwalitatief groen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Momenteel hebben 14 van de 31 samenwerkingsagenda's geresulteerd in een subsidiebeschikking. De overige samenwerkingsagenda's worden momenteel door de gemeenten verder uitgewerkt, waarna ook de resterende 17 beschikkingen in 2023 en de eerste helft van 2024 zullen worden afgegeven. Hiermee zijn dan alle projecten in uitvoering.

Tijd (indicator)

Geld

De lasten dalen met € 6,08 mln.

Zoals onder de indicator 'Tijd' aangegeven, zal een aantal van de subsidieaanvragen met betrekking tot samenwerkingsagenda's gemeenten begin 2024 worden afgehandeld. De hiervoor beschikbare middelen (€ 5,88 mln.) worden doorgeschoven naar 2024.

Daarnaast valt een bedrag van € 0,20 mln. vrij ten gunste van het resultaat.

Geld (indicator)

4.1.3. Regiodeal transformatie Parkstad: sociaal-economische structuurversterking

Omschrijving

Wij hebben als subsidient en partner een noodzakelijke impuls gegeven om Parkstadregio Limburg vanuit een achterstandspositie structureel richting het gemiddelde van de Provincie Limburg te brengen. Dit deden wij in nauwe samenwerking met het Rijk, Stadsregio Parkstad Limburg, Parkstad gemeenten en IBA Parkstad. Het beoogde resultaat is het plegen van extra inzet op de volgende thema's: sociaal-economische structuurversterking, wonen en leefbaarheid, veiligheid, voorzieningen en retail, grensoverschrijdende samenwerking (GROS) en Regionale centrumfunctie Heerlen. De looptijd van de Regiodeal is inmiddels geëindigd. De uitvoering van projecten loopt voort onder regie van de Stadsregio Parkstad Limburg welke jaarlijks aan Provincie Limburg rapporteert over de voortgang.

Rol provincie: *subsidient en partner*.

Kwaliteit

De gezamenlijke aanpak van rijk, provincie, gemeenten, Stadsregio Parkstad, regionale instanties en marktpartijen geeft een impuls en versnelling aan de uitvoering van het brede investeringsprogramma in Parkstad Limburg. Wij zijn tevreden als bewoners meer perspectief op werk en inkomen hebben en de aantrekkelijkheid van deze regio om in te wonen, werken en leven verbeterd is. Of maatregelen het gewenste effect hebben en het doel binnen handbereik komt, is afhankelijk van zowel beïnvloedbare als niet beïnvloedbare factoren.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De Regiodeal kent een looptijd van 2019 t/m 2022. In 2023 worden de gemaakte afspraken met alle partijen verder voldaan.

Tijd (indicator)

Geld

Er zijn geen financiële afwijkingen voor dit product in de Najaarsnota 2023. Het huidige budget is toereikend.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

4.2. Een voortreffelijke woon- en leefomgeving, waar mensen zich prettig voelen

Met de Limburgse Agenda Wonen willen we bereiken dat we 'de juiste woning, op de juiste plek, op het juiste moment beschikbaar' krijgen. Samen met onze partners werken we de komende jaren toe naar een voortreffelijke woon- en leefomgeving waar mensen zich prettig voelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

4.2.1. Wonen in Limburg: fundament, versterken en versnellen

Omschrijving

We voeren de Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 verder uit. Daarnaast dragen wij bij aan de landelijke woonopgave op basis van de Prestatieafspraken met het Rijk uit 2022 en de hieruit volgende Woondeals voor Noord-, Midden- en Zuid-Limburg.

Rol Provincie: *ondersteuner, procesmanager, partner*

Kwaliteit

De in de Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 beschreven instrumenten voor fundament, versterken en versnellen hebben geleid tot nieuwe ontwikkelingen op de woningmarkt. Op 9 maart 2023 ondertekenden de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en de betrokken partijen (Provincie Limburg, gemeenten, corporaties en Waterschap) de Woondeal Limburg. In de Woondeal staat dat er in Limburg 26.550 woningen bij komen, waarvan het grootste deel in de sociale huur, de middenhuur en de betaalbare koop. In nauwe samenwerking zijn verschillende partijen nu aan de slag om deze Woondeal te realiseren. De herijking van de planvoorraad is gerealiseerd. Het monitoringsysteem is geactualiseerd met Limburgse en euregionale wooncijfers. Er is een start gemaakt met de doorontwikkeling van het monitorsysteem, waarbij wordt aangesloten bij de doelen uit de Woondeal. We voeren de Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 verder uit. Daarnaast dragen wij bij aan de landelijke woonopgave op basis van de Prestatieafspraken met het Rijk.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De Startersregeling is bedoeld voor starters op de markt voor de aankoop van een woning in Limburg met een koopprijs tot een bedrag van maximaal € 280.000. De lening bedraagt maximaal 20% van de koopsom. De regeling is opengesteld tot en met 31 december 2023. De regeling Duurzaam Thuis draagt bij aan de transitie in de woningmarkt (verduurzaming en levensloopbestendigheid) en loopt nog tot 1 oktober 2023. Met de subsidieregeling Flexibele Inzet Ondersteuning Woningbouw (inmiddels gesloten) heeft de Provincie gemeenten ondersteund bij snellere doorlooptijden in de voorfase van woningbouwprojecten. Met de Stimuleringsregeling Wonen worden projecten gestimuleerd die tegemoet komen aan de vraag naar woningen in (met name) het sociale huur en middeldure huursegment, waarbij rekening wordt gehouden met de plankwaliteit en de behoefte van de verschillende doelgroepen. De regeling loopt tot 17 november 2023.

In 2022 is een record aantal van 565 Startersleningen verstrekt met een Provinciale bijdrage van € 15.549.316. De stijgende trend van het aantal leningen zet zich door. In Q1- 2023 zijn 144 leningen verstrekt met een Provinciale bijdrage van € 4.059.113. In het 1e kwartaal van 2023 zijn 1692 leningen verstrekt voor € 19,4 mln. Met de subsidieregeling Flexibele Inzet Ondersteuning Woningbouw bevordert de Provincie bij de gemeenten de snelheid in de voorfase van woningbouwprojecten. Hiervoor is inmiddels voor de 2e tranche een bijdrage van het Rijk toegezegd (€ 1,11 mln.).

Tijd (indicator)

Geld

De lasten dalen met € 0,17 mln.

Gedeputeerde Staten hebben op 20 juni 2023 de Nadere subsidieregels flexibele inzet ondersteuning woningbouw tweede tranche vast gesteld. In verband hiermee vindt een budgetaanpassing plaats ad € 0,03 mln.

Gedeputeerde Staten hebben op 29 augustus 2023 besloten aan PS voor te stellen de looptijd van de “Verordening Startersleningen Provincie Limburg” t/m 31 december 2027 te verlengen. In dit verband is een bedrag van € 0,14 mln. toegevoegd aan de risicoreserve Sturing in samenwerking.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

4.3. Een ruimtelijke kwaliteitsimpuls zowel in stedelijk als landelijk gebied

Onze ambities voor de fysieke omgeving in 2023 zijn verwoord in de Provinciale omgevingsvisie (POVI): een aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige leefomgeving (in stedelijke omgeving én landelijk gebied, boven- en ondergronds) die ruimte biedt aan een toekomstbestendige, innovatieve en duurzame economie, energietransitie en klimaatadaptatie. We koppelen dit aan de uitnodiging van het Rijk aan de Provincie om gebiedsgericht te werken aan de realisatie van de grote nationale opgaven. Indicatoren voor doelbereik komen voort uit de POVI-monitor.

Wat gaan we daarvoor doen?

4.3.1. Omgevingsvisie en ruimtelijk beleid: hernieuwde afspraken met gemeenten

Omschrijving

We houden Omgevingsvisie en Omgevingsverordening actueel, als onderdeel van de beleidscyclus van het omgevingsbeleid waarin ook monitoring en evaluatie nadrukkelijk een plek hebben. Dat is een wettelijke taak van de Provincie. Op basis van de Omgevingsvisie maken we hernieuwde afspraken met gemeenten over doorwerking ervan in regionale visies en programma's per regio.

In 2023 wordt samen met de regio's de ruimtelijke puzzel gelegd, als basis voor nadere ruimtelijke afspraken met het Rijk, conform Programma NOVEX van het Rijk. Bijzondere aandacht krijgen daarbij afspraken met het Rijk over de ontwikkeling van de NOVEX-gebieden De Peel en Zuid-Limburg.

Rol Provincie: *bevoegd gezag, partner*

Kwaliteit

We liggen op koers en gaan het beoogde resultaat halen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Wij werken conform planning toe naar een eerste ruimtelijk voorstel dat wij, na sondering van PS, in december 2023 willen aanbieden aan de minister voor VRO, als basis voor een ruimtelijk arrangement tussen Rijk en Provincie. Het vormt ook de opmaat naar een aanpassing van POVI en

Omgevingsverordening in 2024/2025 indien en voor zover daar aanleiding toe bestaat (zie mededeling portefeuillehouder van 25 april 2023). Ook is hierbij aandacht voor de nieuwe thema's uit het Coalitie-akkoord.

De bestaande regionale bestuursafspraken tussen Provincie en gemeenten op het vlak van het brede omgevingsbeleid zijn gezamenlijk geëvalueerd en hebben geresulteerd in procesaanbevelingen. Die gaan over het intrekken van uitgevoerde afspraken en over de continuering van de regionale samenwerking. Ná sluiten van het ruimtelijk arrangement met het Rijk eind 2023/begin 2024 zullen we met de gemeenten bezien hoe wij vorm en inhoud kunnen geven aan hernieuwde afspraken ter ondersteuning van die samenwerking.

Tijd (indicator)

Geld

De lasten stijgen met € 0,29 mln.

Het budget voor de Novex-gebieden De Peel en Zuid-Limburg wordt opgehoogd met in totaal € 0,29 mln. Dekking vindt plaats uit rijksmiddelen op basis van specifieke uitkeringen.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

4.4. Hoogwaterveiligheid in balans met een aantrekkelijk woon-, werk-, recreatie en leefgebied van de Maasvallei

We brengen de opgave voor waterveiligheid langs de Maas in Limburg in balans met een toekomstbestendig, vitaal en aantrekkelijk woon-, werk-, recreatie- en leefgebied op de korte, middellange en lange termijn. Onze inzet richt zich op het versterken van ruimtelijke kwaliteit in hoogwaterprojecten, het versterken van de toepassing van maatwerk en innovatieve oplossingen bij dijkversterkingen, het bijdragen aan de ontwikkeling van het programma Integraal Riviermanagement en het Deltaprogramma Maas én het voldoen aan onze wettelijke taken (goedkeuren dijkverbeteringsplannen).

Wat gaan we daarvoor doen?

4.4.1. Waterveiligheid Maas: versterken van de ruimtelijke kwaliteit en deelname projecten

Omschrijving

Het beleid van de Provincie Limburg voor waterveiligheid langs de Maas is neergelegd in de Provinciale Omgevingsvisie en de uitwerking hiervan in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. De provincie acteert hierin als middenbestuur en gebiedsregisseur. Veel van de verantwoordelijkheden inzake het waterveiligheidsbeleid liggen niet bij de provincie, maar bij het waterschap en het Rijk.

Voor 2023 zijn de volgende activiteiten relevant:

1. Voortzetten van onze deelname aan hoogwaterprojecten waar de Provincie Limburg aan deelneemt (zoals o.a. Arcen, Well, Thorn-Wessem en IRM-pilots), met als insteek het versterken van de ruimtelijke kwaliteit in deze gebieden;
2. Het ontwikkelen en bijdragen aan het Deltaprogramma Maas en het programma Integraal Riviermanagement (IRM) in het algemeen en, meer in het bijzonder, het vastleggen van afspraken in een Bestuursovereenkomst Rijk-regio in het kader van IRM, inclusief zichtbare en herkenbare afspraken voor de Provincie Limburg;
3. Pleiten voor het toepassen van maatwerk en innovatieve oplossingen voor de dijkversterkingsprojecten die in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma in Limburg voorbereiding zijn;
4. Goedkeuren van dijkverbeteringsprojectbesluit in de rol van bevoegd gezag Omgevingswet.

Rol provincie: *financier, partner, bevoegd gezag, ondersteuner.*

Kwaliteit

We liggen op koers en gaan het beoogde resultaat halen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De lasten dalen met € 1,53 mln.

De planuitwerking van de projecten Baarlo - Hout-Blerick en Thorn-Wessem kosten meer tijd dan oorspronkelijk gedacht, waardoor we niet tot besteding van deze middelen in 2023 zullen komen en voorstellen om deze bedragen door te schuiven naar 2024.

Tijd (indicator)

Geld

De provinciale bijdragen voor de projecten Baarlo-Hout-Blerick € 1,00 mln. en Thorn-Wessem € 0,50 mln. welke zijn begroot in 2023 schuiven door naar jaargang 2024 vanwege vertraging in de projecten.

Geld (indicator)

Wat mag het kosten?

In deze Najaarsnota 2023 wordt het programma Ruimtelijke ontwikkeling bijgesteld. Dit resulteert in een voordelig resultaat binnen dit programma van € 7,30 mln., dat via de algemene dekkingsmiddelen wordt verrekend. Daarmee wordt het totale begrotingsresultaat 2023 en verder niet beïnvloed, omdat het vooral over het faseren van middelen gaat van 2023 naar 2024. Dit resultaat wordt daarom grotendeels gereserveerd om het volgend jaar opnieuw te kunnen inzetten.

De totale lasten van dit programma dalen met € 7,18 mln. Dit wordt met name veroorzaakt door fasering van budgetten rondom Kwaliteit Limburgse centra naar 2024 (€ 5,88 mln.). Daarnaast worden de bijdragen voor 2 andere Maasprojecten binnen Waterveiligheid Maas (€1,50 mln.) gefaseerd naar 2024. Een bedrag van € 0,2 mln. valt vrij ten gunste van het resultaat als gevolg van doorlichting op nut en noodzaak.

Tegelijk zien we ook de lasten toenemen als gevolg van ophoging van begrote lasten rondom NOVEX De Peel en Zuid-Limburg (€ 0,29 mln.) gedekt uit specifieke uitkeringen.

Voor nadere details wordt verwezen naar de toelichtingen op productniveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Wijziging begroting 2023 Najaarsnota
Lasten	
4 Ruimtelijke ontwikkeling	
412 Kwaliteitsimpuls Limburgse centra	-6.075
413 Regiodeal transformatie Parkstad	0
421 Wonen in Limburg	-171
431 Omgevingsvisie en ruimtelijk beleid	289
441 Waterveiligheid Maas	-1.534
491 Kapitaallasten programma ruimtelijke ontwikkeling	307
Totaal 4 Ruimtelijke ontwikkeling	-7.183
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-7.183
Totaal Lasten	-7.183
Baten	
4 Ruimtelijke ontwikkeling	
421 Wonen in Limburg	-30
431 Omgevingsvisie en ruimtelijk beleid	289
Totaal 4 Ruimtelijke ontwikkeling	260
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	260
Totaal Baten	260
Stortingen	
4 Ruimtelijke ontwikkeling	
412 Kwaliteitsimpuls Limburgse centra	0
413 Regiodeal transformatie Parkstad	0
421 Wonen in Limburg	142
Totaal 4 Ruimtelijke ontwikkeling	142
Mutaties reserves	142
Totaal Stortingen	142
Gerealiseerd resultaat	7.302

5. Milieu, energie en klimaat

Milieu, energie en klimaat

Nederland heeft de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn. We willen af van fossiele brandstoffen en bereiden ons voor op de gevolgen van de klimaatverandering. Ook de provincies nemen hierin hun verantwoordelijkheid. Provincies spelen bij de aanpak hiervan een belangrijke rol. Wij kunnen op regionaal niveau de betrokken partijen met elkaar verbinden door een goede samenwerking van de provinciale energiestrategie en de regionale energiestrategieën. Onze ambitie is het realiseren van een voor Limburg passende energiemix voor de toekomst. De Provincie Limburg zet in op een toekomstbestendige energie-infrastructuur en een energietransitie ingebed in de leefomgeving. Daarbij worden duurzame investeringen mogelijk gemaakt, onder meer via het Limburgs Energiefonds (LEF) en de Duurzaam Thuis regeling. We investeren in de ontwikkeling van nieuwe technieken voor het hergebruik van grondstoffen. Met het ruimtelijk instrumentarium geeft de Provincie Limburg mede richting aan de plekken waar duurzame energie opgewekt kan worden en hoe ruimte te geven aan de gevolgen van klimaatverandering.

Alle overheden hebben in het Deltaprogramma afgesproken ernaar te streven Nederland in 2050 klimaat-adaptief te laten zijn. In het Provinciaal Waterprogramma wordt uitwerking gegeven aan het provinciaal beleid op het gebied van hoogwaterbescherming, watertekort/droogte en verbetering van de waterkwaliteit. De klimaatverandering zet door en we houden daarom rekening met extremer weer, hogere temperaturen met meer verdamping, langere perioden van droogte en meer hevige buien.

Provincies houden toezicht op de naleving van milieuwetten voor lucht, bodem en water. Daarnaast gaat de Provincie verontreiniging tegen, onder meer door bodemsanering.

Onze beleidskaders

- Beleidskader Circulaire Economie 2.0
- Beleidskader Provinciale Energie Strategie - Deel 2
- Beleidskader Limburgse Waterstofagenda
- Provinciale omgevingsvisie
- Provinciale omgevingsverordening

Wat willen we bereiken?

5.1. Het realiseren van een voor Limburg passende energiemix voor de toekomst en een vermindering van de CO2 uitstoot

Binnen de contouren van bovenstaande doelen zijn de volgende subdoelen opgenomen:

Circulaire Economie: Provincie Limburg wil de nationale doelstellingen halen: de economie in 2050 volledig laten draaien op producten en grondstoffen die efficiënt worden ingezet en optimaal worden hergebruikt. We doen dit samen met bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen, burgers, medeoverheden en maatschappelijke organisaties.

Provinciale Energie Strategie: de Provincie Limburg werkt samen met haar inwoners, instellingen en bedrijfsleven aan een innovatieve en structuurversterkende energietransitie en passende energiemix voor Limburg op weg naar 2030, waarbij we ons richten op besparen, vergroenen en duurzaam opwekken van energie. Hiervoor zullen wij onze rol pakken bij de uitvoering van wetten en wettelijk geborgde afspraken, zoals het Klimaatakkoord en de Regionale Energie Strategieën (RES).

Bodem en ondergrond: wij zetten in op duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond om zodoende optimaal bij te dragen aan maatschappelijke opgaven, zoals energietransitie en klimaatadaptatie. Dit vereist dat rekening wordt gehouden met het functioneren van bodem en ondergrond als natuurlijk systeem (driedimensionale ordening staat centraal).

VTH: het uitvoeren van de bevoegd gezag rol van de verschillende provinciale wettelijke VTH taken binnen de daarvoor geldende termijnen, zoals weergegeven in het VTH uitvoeringsprogramma 2023. Voor een deel van deze taken zorgdragen voor goede coördinatie en opdrachtgeverschap naar de RUD.

Milieu: ons doel is een veilige en gezonde leefomgeving voor de inwoners van nu maar ook voor de inwoners van de toekomst. We investeren daarvoor in een leefmilieu dat in de basis op orde is. Vandaaruit werken we aan een voortdurende verbetering van het leefmilieu. Wij voorkomen afwenteling van negatieve milieueffecten op toekomstige generaties door het belang van een gezond leefmilieu integraal en volwaardig te betrekken bij het realiseren van andere maatschappelijke opgaven.

Wat gaan we daarvoor doen?

5.1.1 Energie: een passende mix

Omschrijving

De Provinciale Energie Strategie (PES) is in december 2020 vastgesteld. Onze ambitie is het realiseren van een voor Limburg passende energiemix voor de toekomst. Hiervoor is een innovatief energietransitiebeleid nodig, dat inzet op samenwerking en ruimte biedt voor lokaal initiatief. Tevens dient de energietransitie bij te dragen aan werkgelegenheid en versterking van de economische structuur in Limburg en ons minder afhankelijk te maken van fossiele grond- en brandstoffen uit het buitenland. Hiervoor zullen wij onze rol pakken bij de uitvoering van wetten en wettelijk geborgde afspraken, zoals het Klimaatakkoord en de Regionale Energie Strategieën (RES). Als Provincie hebben wij de rol van ondersteuner, subsidiënt, bevoegd gezag, partner en procesmanager.

Vanuit de PES werken we via 6 actielijnen, nl.:

- 1) Energie-infrastructuur
- 2) Innovatie, techniek en vakmanschap
- 3) Warmte
- 4) Participatie en lokaal profijt
- 5) Goede voorbeeld
- 6) Inbedding in de leefomgeving

De voortgang van de PES wordt via halfjaarlijkse voortgangsrapportages aan Provinciale Staten gerapporteerd. Tevens is een KPI-dashboard opgesteld waarin de kwantitatieve KPI's van de PES te volgen zijn (link: [Energie Dashboard](#)).

Rol provincie: *toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier.*

Kwaliteit

De Provincie is sterk afhankelijk van het Rijk, Europese subsidies en marktpartijen voor de juiste randvoorwaarden om de verduurzamingsplannen te realiseren. Er wordt ingezet op een sterke samenwerking met alle partijen om zodoende de gestelde ambitie en bijbehorende kwaliteit te kunnen behalen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Middels diverse projecten, initiatieven en samenwerkingen wordt getracht om de gestelde ambitie van de Provinciale Energie Strategie te behalen. Omdat de focus ligt op het behalen van de doelen in 2030, wordt er van uit gegaan dat er nog tijd is om innovatieve oplossingen te bedenken in goede samenwerking met alle betrokken partijen.

Tijd (indicator)

Geld

De lasten worden opgehoogd met € 1,70 mln.

De Provincie Limburg heeft voor het uitvoeren van klimaat- en energiebeleid een totale specifieke uitkering van € 5,39 mln. ontvangen van het Rijk. Deze bijdrage is gefaseerd over 2023 (€ 1,57 mln.), 2024 (€ 1,57 mln.) en 2025 (€ 2,24 mln.) opgenomen ook in de Programmabegroting 2024, zowel bij de lasten en baten.

Daarnaast heeft het college van GS op 11 juli 2023 besluit genomen voor cofinanciering van twee projecten in het kader van de energietransitie OPZuid cofinanciering energie Gulpener-Kervo en Interreg BL-NL MAI Home. De dekking komt deels uit de programmamiddelen en deels (€ 0,13mln.) uit de post Europese cofinanciering.

Geld (indicator)

5.1.2 Duurzaamheid en Circulaire economie: bewustwording en innovatie

Omschrijving

Algemeen

Provincie Limburg wil de nationale doelstellingen halen: de economie in 2050 volledig laten draaien op producten en grondstoffen die worden hergebruikt. We doen dit samen met bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen, burgers, medeoverheden en maatschappelijke organisaties.

We gaan er met elkaar voor zorgen dat deze transitie Limburg een economisch impuls geeft. Voor de periode 2020-2023 (beleidskader Circulaire Economie Limburg 2.0) werken wij aan deze circulaire economie en leveren wij een duurzame impactvolle bijdrage aan werkgelegenheid, innovatie en toegevoegde waarde voor Limburg.

Wij ondersteunen het Limburgse innovatie ecosysteem (Brightlands campussen, Limburgs energiefonds, uitvoeringsorganisatie LIOF en haar instrumenten) als basis voor toepassing van circulariteit in de industrie, de bouw, de afval- en tuinbouwsector. Daarmee scheppen wij een belangrijke randvoorwaarde voor marktontwikkeling, kennisontwikkeling, kennis en bewustwording, schaalniveau en samenwerking in ketens. Daarbovenop werken wij aan de 5 actielijnen uit het Beleidskader Circulaire Economie 2.0:

1. Omdenken, innovatie, ondernemerschap en vakmanschap;
2. Samenwerking; investeren in Limburgse circulaire iconketens en clustervorming;
3. Het goede voorbeeld;
4. Delen;
5. Circulair agenderen.

Dit product heeft een verbinding met de volgende producten: Brightlands/Kennis As 1.1.3., MKB Logistiek en industrie 1.1.2., Innovatieve landbouw 1.2.2., Economische samenwerking, Acquisitie en LIOF 1.1.1., Regiodeal en Investeringsagenda Noord-Limburg 1.2.3.

Rol Provincie: ondersteuner, procesmanager, partner, subsidient, financier

Kwaliteit

1. Ter versterking van het circulair innovatie ecosysteem is in 2020 door uw Staten vanuit het circulair beleidskader een financiële bijdrage verstrekt aan de ontwikkeling aan het kennis- en innovatiecentrum Brightsite, de doorontwikkeling van Brightlands Materials Center (BMC) en de doorontwikkeling van Aachen Maastricht Institute of Biobased Materials (AMIBM) op de Brightlands Chemelot Campus. Brightsite is complementair aan AMIBM en BMC in relatie tot de positie in de keten. Deze projecten zijn in 2023 verder in uitvoering genomen. Daarnaast zorgt het LIOF programma Limburg toekomstbestendig voor versterking van het circulair innovatie systeem door het ondersteunen van het MKB bij de ontwikkeling van circulaire producten, diensten, processen en bedrijfsmodellen.

2. Bewustwording rondom circulaire economie is verder versterkt. We hebben het goede voorbeeld gegeven (o.a. als launching customer) en hebben bedrijven, netwerkorganisaties, (semi) overheden en onderwijsinstellingen samen gebracht o.a. in het kader van het samenwerkingsverband Circulaire Economie Limburg (CEL). Daarnaast is o.a. invulling gegeven aan de week van de circulaire economie en

wordt het programma circulair bouwen in EnZuid verband verder uitgewerkt en is Cirkelstad Limburg gestart.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Verloop volgens de door uw Staten bij de toekenning van middelen in dit kader gestelde termijnen.

Tijd (indicator)

Geld

De lasten stijgen met € 0,05 mln.

Het college van Gedeputeerde Staten heeft op 20 juni 2023 ingestemd met de cofinanciering van zes Interreg Duitsland-Nederland VI-A, projecten waaronder het project HBM. De provinciale cofinanciering van dit project bedraagt max. € 0,18 mln. en komt voor deels ten laste van het beleidskader Circulaire Economie 2.0 (€ 0,12 mln. binnen dit product) en deels (€ 0,05 mln.) ten laste van post Europese cofinanciering.

Geld (indicator)

5.1.3. Milieu: een veilige en gezonde leefomgeving

Omschrijving

Kwaliteit

Wij hebben in 2023 ondersteund en advies gegeven over de milieueffecten van onze eigen plannen en projecten en zullen dat in 2023 continueren.

Wij hebben in 2023 onze wettelijke taken in het kader van milieu- en omgevingseffecten van plannen en projecten, waarvoor de Provincie adviseur of bevoegd gezag is uitgevoerd en zullen dat in 2023 continueren.

Wij hebben in 2023 de luchtkwaliteit op basis van metingen en berekeningen gemonitord en zullen dat in 2023 continueren.

Wij hebben in 2023 een opdracht aan de RUDZL verstrekt voor het herijken en actualiseren van het luchtmeetnet, dit als uitwerking van onze deelname aan het Schone Lucht Akkoord alsook n.a.v. de recente adviezen van de Gezondheidsraad en de WHO.

Wij starten in Q3 in 2023 met de evaluatie van het Actieplan Omgevingslawaaai Provinciale wegen 2019-2023.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De advisering over projecten vindt plaats binnen de wettelijke dan wel afgesproken tijdsperiode. De activiteiten die eind 2023 moeten zijn afgerond evenals de activiteiten die een deadline kennen na 2023 liggen op schema.

Tijd (indicator)

Geld

De activiteiten in uitvoering dan wel de activiteiten die nog dit jaar worden opgestart kunnen worden gerealiseerd binnen het beschikbare budget.

Geld (indicator)

5.1.4. Bodem en ondergrond: duurzaam gebruik

Omschrijving

We stellen een Agenda bodem en ondergrond op voor de periode t/m 2030. De opgaven van deze agenda richten zich op de verdere ontwikkeling van duurzaam gebruik van de ondergrond met het oog op de maatschappelijke opgaven. In deze agenda zullen de bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond 2023-2030 worden vertaald naar acties. Ook worden hierin de beleidsopgaven uit de Europese bodemstrategie 2030 en de Nationale programma's 'Bodem en ondergrond' (in 2023 naar verwachting gereed) en 'Water en bodem sturend' nader uitgewerkt tot acties. Rol: bevoegd gezag, procesmanager en partner.

Als gevolg van de na-ijlende effecten van de vroegere steenkoolwinning kunnen risico's voor de inwoners in de voormalige mijnbouwregio aanwezig zijn. Middels uitvoering van het meerjarig uitvoeringsprogramma worden risico's in beeld gebracht, weggenomen of beheersbaar gemaakt. De financiering van dit programma komt ten laste van het Rijk. De provincie draagt zorg voor de uitvoering ervan (regiefunctie). Voor situaties waar sprake is van mijnbouwschade aan woningen wordt door het Rijk een schadevergoedingsregeling voorbereid. Deze regeling zal door de door de minister van EZK ingestelde Commissie Mijnbouwschade worden uitgevoerd.

Rolprovincie: *procesmanager en ondersteuner*.

Kwaliteit

Agenda bodem en ondergrond 2024-2030: is naar verwachting in najaar 2023 gereed.

Mijnbouwschade: op koers / schadevergoedingsregeling van het Rijk kent enige vertraging.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Agenda bodem en ondergrond 2024-2030: conform planning.

Mijnbouwschade: conform planning

Tijd (indicator)

Geld

De lasten stijgen met € 3,11 mln.

- Op 5 september 2023 heeft het college van GS besluit genomen over de afvoer grondsanering van project Straat Roermond. De kosten worden geraamd op € 3,21 mln. en worden gedekt uit de bestemmingsreserve 'Decentralisatie uitkering Bodemsanering'.
- Vanuit het onderliggend project plan van aanpak 2.0 bodemsanering Chemelot valt € 0,10 mln. vrij ten gunste van het resultaat.

Geld (indicator)

5.1.5. Vergunningen, toezicht en handhaving: bevoegd gezag en coördinatie RUD

Omschrijving

Het uitvoeren van de bevoegd gezag rol van de verschillende wetgevingen, het afhandelen van handavingsverzoeken en meldingen. Het opdrachtgeverschap en coördinatie van de RUD.

Rol provincie: *bevoegd gezag*.

Kwaliteit

Er is uitvoering gegeven aan de VTH taken waarvoor de provincie bevoegd gezag is (zoals weergegeven in het VTH uitvoeringsprogramma 2023).

Het VTH Uitvoeringsprogramma 2023 is in Q2 door GS vastgesteld.

De opdrachtverlening aan de RUD Zuid Limburg is voorzien in Q3 van 2023.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Het merendeel van de VTH taken worden binnen de daarvoor gestelde termijnen uitgevoerd.

Uitgezonderd zijn de vergunningen in het kader van de Wet natuurbescherming, onderdeel stikstof en onderdeel houtopstanden. Oorzaken zijn de stikstofcrisis en de onvolledige kapmeldingen/ontheffingsaanvragen herplant.

Tijd (indicator)

Geld

De lasten stijgen met € 1,03 mln.

Conform het streven naar een robuuster VTH-stelsel wordt invulling gegeven aan de toezegging (9256, zie voorjaarsnota 2023). Aldus wordt de begroting hiervoor in 2023 opgehoogd met € 1 mln. Voor 2024 en verder bedraagt de structurele ophoging € 2,2 mln. De begrote baten worden met € 0,02 mln. opgehoogd vanwege ontvangst van rijksmiddelen voor hergebruik stedelijk afvalwater.

Geld (indicator)

Wat mag het kosten?

In deze Najaarsnota 2023 wordt het programma Milieu, energie en klimaat bijgesteld. Dit leidt tot een nadelig resultaat binnen dit programma van € 1,08 mln. De belangrijkste oorzaak is de intensivering op VTH, in lijn met het nieuwe coalitieakkoord.

De totale lasten van dit programma stijgen met € 5,89 mln. als gevolg van inzet van € 1,59 mln. uit de ontvangen specifieke uitkering van het Rijk met betrekking tot klimaat- en energiebeleid. Daarnaast wordt de toename vooral verklaard door de extra middelen ad € 1,00 mln., die vanuit het coalitieakkoord 2023-2027 aan VTH-taken worden toegekend. De afvoer grondsanering van project De Straat zorgt voor een stijging van € 3,21 mln. Een bedrag van € 0,1 mln. valt vrij ten gunste van het resultaat als gevolg van doorlichting budgetten op nut en noodzaak.

Voor nadere details wordt verwezen naar de toelichtingen op productniveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Wijziging begroting 2023 Najaarsnota
Lasten	
5 Milieu, energie en klimaat	
511 Energie	1.704
512 Duurzaamheid en circulaire economie	53
513 Milieu	0
514 Bodem en ondergrond	3.112
515 Vergunningen, toezicht en handhaving	1.021
591 Kapitaallasten programma milieu, energie en klimaat	0
Totaal 5 Milieu, energie en klimaat	5.889
Totaal Lasten	5.889
Baten	
5 Milieu, energie en klimaat	
511 Energie	1.574
515 Vergunningen, toezicht en handhaving	21
Totaal 5 Milieu, energie en klimaat	1.595
Totaal Baten	1.595
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-4.295
Stortingen	
5 Milieu, energie en klimaat	
511 Energie	0
514 Bodem en ondergrond	0
Totaal 5 Milieu, energie en klimaat	0
Totaal Stortingen	0
Onttrekkingen	
5 Milieu, energie en klimaat	
514 Bodem en ondergrond	3.212
Totaal 5 Milieu, energie en klimaat	3.212
Totaal Onttrekkingen	3.212
Mutaties reserves	3.212
Gerealiseerd resultaat	-1.083

6. Landelijk gebied

Landelijk gebied

In het landelijke gebied komen veel functies samen. Niet alles kan overal. De stikstofproblematiek is urgent en vraagt om een aanpak op zowel korte als lange termijn. Dat geldt ook voor de aanpak van onze watersystemen na de overstromingen in 2021. De Provincie werkt hierin nauw samen met andere overheden, maatschappelijke organisaties, bewoners en gebruikers van het landelijke gebied. In december 2020 hebben provincies met het rijk afspraken gemaakt over extra investeringen in natuur. Voor het robuuster maken van de watersystemen heeft de regering ook extra financiële middelen gereserveerd. Deze extra investeringen zijn nodig om de biodiversiteit te herstellen en te zorgen dat de watersystemen voorzien in kwalitatief goed water en klimaatbestendig worden. Er is een balans nodig tussen wat de natuur en de watersystemen kunnen dragen en wat de samenleving vraagt. De landbouw zet verdere stappen om te verduurzamen. De Provincie zorgt ervoor dat dit alles in samenhang gebeurt met andere veranderingen in het landelijk gebied, zoals de aanpassingen in de energievoorziening en de bouw van nieuwe woningen. Het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) is hiervoor een belangrijk instrument. Vanaf 2023 zal een nieuw GLB in werking treden en geeft de Provincie Limburg uitvoering aan haar aandeel in het nationale plan. De Provincie Limburg zorgt voor de verlening van vergunningen c.q. ontheffingen Wet natuurbescherming en is ook toezichthouder in het buitengebied en zorgt voor de handhaving bij milieudelicten.

Onze beleidskaders

- Provinciaal Waterprogramma 2022-2027
- Limburgs Natuurprogramma 2023-2030
- Plan van aanpak invasieve exoten
- Limburgse aanpak stikstofreductie en natuurverbetering
- Programma Landschap verbindt Limburg
- Provinciale omgevingsvisie
- Provinciale omgevingsverordening

Wat willen we bereiken?

6.1. Een hoge mate van biologische diversiteit waarbij populaties van soorten duurzaam in stand blijven

Behoud en versterking van de biodiversiteit door een natuurinclusieve samenleving en een transitie van het landelijk gebied.

Indicator	Huidige waarde	Streefwaarde	Jaar
Aantal hectares ingericht voor natuur	2.162 ha (31-12-2021)	3.400 ha	2027
Oppervlakte natuurgebiedenbeheer	33.482 ha (31-12-2021)	35.000 ha	2027

Wat gaan we daarvoor doen?

6.1.1. Natuur: beheer, ontwikkeling, bescherming en een nieuw natuurprogramma 2023-2030

Omschrijving

We willen de biodiversiteit in Limburg bevorderen en gezonde populaties van dier- en plantensoorten duurzaam in stand houden. We nemen de maatregelen die nodig zijn voor het behalen van de doelstellingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). We ondersteunen bedreigde dier en plantensoorten. We stimuleren het realiseren van een basiskwaliteit natuur door een natuurinclusieve samenleving, waarbij natuur sterk verankerd is in onze samenleving en dicht bij de woonomgeving te beleven is.

We realiseren en beheren een robuust grensoverschrijdend natuurnetwerk van goede kwaliteit, borgen de groenblauwe dooradering van het landelijke gebied en breiden het bosareaal in Limburg uit.

Naast het nemen van maatregelen, zorgen we voor het behoud van beschermde natuurwaarden door uitvoering te geven aan onze taken als bevoegd gezag voor ontheffingverlening, vergunningverlening, toezicht en handhaving. Onderdeel van het noodzakelijke beheer van natuur is ook het beheer van dierpopulaties die schade aan andere belangen kunnen veroorzaken en het nemen van de nodige preventieve maatregelen om die schade te voorkomen. Wanneer de biodiversiteit wordt bedreigd door invasieve exoten zorgen we voor het verwijderen of beheersen van deze soorten.

Rol provincie: toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidient, partner.

Kwaliteit

Limburg beschikt over een rijke natuur. In 2027 is het natuurnetwerk gerealiseerd en wordt goed beheerd. Het netwerk biedt daarmee leefgebied aan gezonde populaties van dier- en plantensoorten. In 2030 is het landelijk gebied zodanig ingericht, dat het gebruik door mensen van het landelijk gebied positieve gevolgen heeft op de natuurgebieden. In het landelijk gebied leven door de groenblauwe dooradering en het agrarisch natuurbeheer populaties van soorten die aan het agrarisch cultuurlandschap zijn gebonden. Het gebruik van onze leefomgeving is zodanig dat ook algemeen voorkomende soorten het goed doen. De natuur is voor iedereen goed beleefbaar om er te kunnen recreëren. Het bosareaal is toegenomen. Limburgers houden rekening met natuur en leven de natuurwetgeving na. Dierpopulaties zijn in evenwicht met de omgeving en veroorzaken geen onaanvaardbare schade aan andere belangen. Door tijdig ingrijpen wordt de biodiversiteit niet bedreigd door invasieve exoten.

Toelichting op oordeel:

De realisatie van de ontwikkelopgave is de afgelopen jaren gestagneerd. De complexiteit en de ontwikkelingen op de grondmarkt, de onzekerheid voor ondernemers in het stikstofdossier en het ontbreken van courante ruilgronden maakt dat realisatie lastig is. We zetten daarom in op het vergroten van het contingent ruilgrond, en we proberen in het kader van de aanpak stikstof gronden mee te kopen met bedrijven die meedoen aan stoppersregelingen. De inrichting van gronden die in ons bezit zijn wordt versneld opgepakt.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

In 2023 worden soorten ondersteund, exoten bestreden en hulpbehoevende dieren opgevangen.

Tijd (indicator)

Geld

Het budget wordt verhoogd met € 2,45 mln. door diverse mutaties. De belangrijkste zijn:

- Om een einde te maken aan een lang slepend meningsverschil met Rijkswaterstaat en het Ministerie van LNV is een schikking getroffen in de kosten voor Ecoduct Ullingsheide (GS 11-7-2023). 1/3 e deel van de rekening ad € 0,91 mln. wordt ten laste van de post voordelige afrekeningen voorgaande dienstjaren gebracht.
- Vanuit de regeling specifieke uitkering Natuur heeft de provincie in 2021 een beschikking ontvangen van € 63,6 mln. Deze uitkering wordt op het moment dat besteding duidelijk is budgettair neutraal (zowel aan de uitgaven kant als de inkomsten kant) in de begroting opgenomen. Hier wordt het onderdeel boscompensatie voor € 1,81 mln. in de begroting gebracht.
- In het kader van natuurgebiedenbeheer is € 0,40 mln. beschikbaar gesteld;
- Anderzijds dalen de lasten met € 0,48 mln. als gevolg van herprioritering van budgetten N2000 en fauna.

Geld (indicator)

6.1.2. Stikstof: herstel balans natuur en economie

Omschrijving

We zetten in op een transitie van ons landelijk gebied waarmee we de balans willen herstellen tussen de draagkracht van de natuur, bodem en water enerzijds en het economisch gebruik ervan anderzijds.

Het Rijk heeft op 10 juni 2022 via de startnotitie van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) aan alle provincies richtinggevende doelen voor de reductie van stikstofemissies door de landbouw meegegeven.

Het NPLG richt zich hoofdzakelijk op bronaanpak stikstof via de landbouw. De stikstofopgaven voor verkeer en industrie verlopen grotendeels langs andere sporen, met name het klimaatbeleid.

In oktober 2022 maakt het Rijk de aanvullende opgaven ten aanzien van water (waterkwantiteit en – kwaliteit Kaderrichtlijn Water) en klimaat (Klimaatakkoord landgebruik) bekend. Daarnaast heeft het Rijk op 10 juni 2022 de Perspectievennota voor agrarische ondernemers bekend gemaakt.

We stellen voor de stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden natuurdoelanalyses op die aan de ecologische autoriteit worden voorgelegd. In nauw overleg met de stakeholders wordt bezien hoe en in hoeverre de richtinggevende doelen voor natuur (stikstof), water en klimaat in Limburg gerealiseerd kunnen worden. Het resultaat van dit interactieve proces wordt vastgelegd in het gebiedsprogramma transitie landelijk gebied dat voor 1 juli 2023 moet worden aangeboden aan de Minister.

Parallel zetten wij de door PS d.d. 18 februari 2022 vastgestelde Limburgse Aanpak Stikstofreductie en Natuurverbetering Provinciale Staten door.

De in 2022 in gang gezette vrijwillige “Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden” ook wel Maatregel Gerichte Aankoop genoemd (opkoopregeling piekbelasters) wordt in 2023 voortgezet. Dit geldt ook voor de natuurherstelmaatregelen die via het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied worden uitgevoerd.

Het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied richt zich op de realisatie van wettelijke en autonome opgaves in het landelijk gebied. Het gaat dan om natuurherstelmaatregelen (zowel uitbreiding van hectares als ook kwalitatieve maatregelen in de vorm van inrichting en (cyclisch) beheer), het herstel van het hydrologische systeem om te kunnen voldoen aan KRW-normen en het terugdringen van Stikstof – uitstoot ten behoeve van natuur. Ook zal een aanvang worden genomen met de uitvoering van de bossenstrategie. Ter uitvoering van de natuurherstelmaatregelen zullen we de uitkomsten van de Natuurdoelanalyses vertalen in concrete maatregelen en de uitvoering hiervan organiseren.

Dit alles in samenspraak en samenwerking met de partners in het landelijk gebied, waarbij nadrukkelijk wordt gekozen voor een gebiedsgerichte aanpak. Deze past in de aanpak als genoemd in de Wet Stikstofreductie en Natuurherstel.

Rol provincie: *bevoegd gezag, subsidient, partner, toetser, procesmanager.*

Kwaliteit

Het leveren van maatwerk in Limburg, met de richtinggevende doelen uit de startnotitie van het nationaal programma landelijk gebied als uitgangspunt. Tot 1 juli 2023 wordt samengewerkt met stakeholders om te komen tot regionaal maatwerk met bijbehorende doelgerichte maatregelen vastgelegd in een gebiedsprogramma. Na 1 juli 2023 worden de gebiedsprocessen in ieder geval tot 2030 doorlopen om samen met alle betrokkenen uitvoering te geven aan de transitie van het landelijk gebied.

Via het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied wordt in 2023 naar verwachting 250 hectare omgevormd naar natuur, zal er daarnaast 150 hectare provinciaal bezit als natuur worden ingericht, zullen alle SPUK Natuur-middelen (€ 62 mln.) door middel van subsidies en opdrachten zijn weggezet, zal er voor 1,8 mln beschikt zijn voor ongeveer 30 hectare boscompensatie en zal er € 30 mln. zijn beschikt in het kader van de subsidieregeling N2000.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De transitie van het landelijk gebied is een proces dat loopt tot en met 2035.

Tijd (indicator)

Geld

Het budget wordt verlaagd met € 0,31 mln.

- Enerzijds is sprake van herprioritering en fasering van budgetten N2000 en fauna naar 2024, hetgeen leidt tot een daling van € 7,90 mln.
- Anderzijds wordt de begroting opgehoogd met € 7,59 mln. hetgeen vooral betrekking heeft op de regeling specifieke uitkering regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden L8 (SPUK MGA1). In 2021 en 2022 heeft de provincie een 3 tal beschikkingen ontvangen voor een totaal bedrag van € 92,05 mln. waarvan voor de helft van het bedrag conceptovereenkomsten gesloten zijn. Nu wordt de uitbetaalde vergoeding productierechten voor € 7,52 mln. budgettair neutraal (baten en lasten) in de begroting opgenomen.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

6.2. Behoud en versterken van de kenmerkende kwaliteiten en afwisseling van het Limburgse landschap

We werken in Limburg aan het behouden en versterken van de kenmerkende kwaliteiten en afwisseling van het Limburgse landschap in samenhang met urgente ruimtelijke opgaven en transities.

Indicator	Huidige waarde	Streefwaarde	Jaar
-----------	----------------	--------------	------

Oppervlakte agrarisch natuur- en landschapsbeheer	2.645 ha (per 31-12-2021)	3.020 ha	2023
---	------------------------------	----------	------

Wat gaan we daarvoor doen?

6.2.1 Landschap: versterking integrale gebiedsontwikkeling

Omschrijving

Onze focus ligt op Limburgs meest bijzondere landschappen; de groenblauwe mantel inclusief het Maasdal, de Nationale Parken De Meinweg, De Maasduinen, De Groote Peel en het Nationaal Landschap Zuid-Limburg inclusief de stad-landzones. Ook de groenblauwe mantel behoort tot deze speerpunten.

Wij werken tevens aan een geactualiseerde, nog vast te stellen visie op landschap, voortkomend uit het Amendement inzake Programmatische Versterking Limburgs Landschap: Amendement 107 Van Wageningen cs inzake Programmatische versterking van het Limburgse landschap - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)

Wij gaan het Limburgs landschap de komende jaren versterken door in te zetten op gebiedsontwikkelingen – met oog voor samenhang en integraliteit - binnen het landelijk gebied en de stad landzone, gericht op de doelstellingen:

- Het verhogen en uitdragen van de belevingswaarde van het landelijk gebied;
- Het versterken van het economische potentieel van de regio;
- Het versterken van landschappelijke kwaliteit door ruimtelijke opgaven op het gebied van energie, natuur, water, recreatie, toerisme, cultuurhistorie, industrie en landbouw in samenhang te realiseren;

Het bevorderen van de complementariteit tussen platteland en stedelijke kernen. Dit betekent concreet dat wij de volgende zaken gaan doen:

- De doorontwikkeling van regio's rondom bestaande Nationale Parken: NP de Peelvenen, NP de Maasduinen en NP de Meinweg. De rol van de provincie is die van ondersteuner;
- Het bevorderen van de grensoverschrijdende samenwerking t.b.v. natuurbeheer en landschap met het Drielandenpark. De rol van de provincie is die van partner.
- Het bevorderen van de samenwerking met overheden in de gebied Maas-Swalm-Nette en Kempen~Broek en het stimuleren van lokale initiatieven hierin.

De rol van de provincie is die van financier.

Kwaliteit

De ontwikkeling van het Limburgs Landschap is een continu proces. Wij vinden het belangrijk dat de regio's rondom de bestaande Nationale Parken verder ontwikkelen naar regionaal landschap. In deze transitie ontstaat samenwerking met dragende gemeenschappen uit de regio waarbij de inwoners, het MKB, het bedrijfsleven en overheden betrokken worden. Ook vinden wij het van belang dat de grensoverschrijdende samenwerking ten behoeve van natuurbeheer en landschap met het Drielandenpark aangescherpt wordt. Tot onze punten van focus behoort ook de samenwerking met overheden in het gebied Maas-Swalm-Nette en Kempen~Broek.

In het nader te ontwikkelen Programma Landschap, in uitvoering van Amendement 107 van Wageningen cs inzake Programmatische versterking van het Limburgse landschap, zullen wij tot een verdere aanscherping van de ontwikkeling van het Limburgs Landschap komen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De doorontwikkeling van regio's rondom bestaande Nationale Parken: NP de Peelvenen, NP de Maasduinen en NP de Meinweg kent een tijdpad tot 2024.

Het bevorderen van de grensoverschrijdende samenwerking t.b.v. natuurbeheer en landschap met het Drielandenpark kent een tijdpad tot 2024.

Het bevorderen van de samenwerking met overheden in de gebied Maas-Swalm-Nette en Kempen-Broek en het stimuleren van lokale initiatieven hierin kent een tijdpad van 2022 tot 2026.

Het nadere te ontwikkelen en nog vast te stellen Programma Landschap kent een tijdpad van 2023-2030.

Tijd (indicator)

Geld

Het budget wordt verhoogd met € 0,83 mln. door diverse mutaties. De belangrijkste zijn:

De subsidieregeling Landschapselementen en Voedselbossen (GS 11-7-2023) is opgehoogd met resp. € 0,47 mln. en € 0,50 mln. De dekking van de subsidieregeling Voedselbossen (1e openstelling en ophoging tot € 1,25 mln.) komt voor € 1 mln. ten laste van de specifieke uitkering (SPUK) L25 provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied.

Voor de financiering van de subsidie aan het Drielandenpark wordt € 160.000 nu gefaseerd naar 2024-2027 (GS 20-6-2023), € 40.000 per jaar.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

6.3. Een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit

We realiseren in Limburg een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit.

Indicator	Huidige waarde	Streefwaarde	Jaar
Aantal kilometers beekherstel (uitgevoerd door waterschap Limburg)	81 km (2022)	153 km	2027
Aantal te ondersteunen klimaatadaptieve projecten van de waterregio's	7 (2022)	11 projecten	2023

Wat gaan we daarvoor doen?

6.3.1. Watersysteem: klimaatbestendig

Omschrijving

We dragen zorg voor een meer klimaatbestendig watersysteem, dat kan omgaan met droogte en wateroverlast. We verbeteren de waterkwaliteit in onze beken en het grondwater om te voorzien in schoon en voldoende water voor natuur, landbouw, industrie en drinkwater, waarmee we voldoen aan de vereisten van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). We zorgen voor een goede en actuele bescherming van ons grondwater ten behoeve van het drinkwater en het industriewater voor menselijke consumptie (conserveren, frisdrank, bier). We zetten in op goede hydrologische omstandigheden voor onze Natura 2000 gebieden die kwetsbaar zijn voor verdroging. We willen een goede en actuele bescherming van onze inwoners tegen wateroverlast en overstroming. We maken met onze partners in de Euregio afspraken over inrichting en beheer van het watersysteem.

In Limburg nemen we maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren zoals de herinrichting van beken, het realiseren van vistrappen, verbetering van rioolwaterzuiveringsinstallaties en het verminderen van riooloverstorten. We ondersteunen maatregelen om droogte tegen te gaan en participeren in het programma om de waterveiligheid te verbeteren. We werken aan de betere bescherming van het grondwater voor drinkwater en via verschillende programma's aan het verbeteren van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit, met name gericht op nutriënten en bestrijdingsmiddelen.

Rol provincie: *toetsers, ondersteuner, procesmanager, subsidient, partner.*

Kwaliteit

Limburg beschikt over een natuurlijk, veerkrachtig en gezond watersysteem. De beken zijn schoon, lopen meanderend door het landschap, zijn ecologisch gezond en passeerbaar voor vissen. De beken kunnen omgaan met langere perioden van droogte en sterke neerslag. Er is weinig wateroverlast vanuit de beken en plassen en ze vallen zo weinig mogelijk droog. De natuur en de landbouwgebieden hebben een aanvaardbare last van droogte en er is voldoende grondwater van een goede kwaliteit voor drinkwater, voedselvoorziening, natuur en industrie.

Toelichting op score:

De tijdige uitvoering (2027) van de maatregelen, nodig om de KRW-doelen te bereiken is, als reeds vermeld in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027, onzeker. Onder andere is er nog geen duidelijkheid is over de rijksmaatregelen, nodig om de belasting van het watersysteem met nutriënten uit de landbouw en gewasbeschermingsmiddelen te reduceren. Ook is er nog geen zicht op een afdoende vermindering van de belasting uit buitenlandse bronnen. Wij zullen ons, binnen onze bevoegdheden, inzetten op het verbeteren de waterkwaliteit in onze beken en het grondwater om te voorzien in schoon en voldoende water voor natuur, landbouw, industrie en drinkwater. Dit doen wij onder andere door het opstellen van een Aanvalsplan waterkwaliteit en in de uitwerking en uitvoering van het Limburgs Programma Landelijk Gebied.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

In 2023 ondersteunt de Provincie Limburg via eigen middelen en subsidie van het (Rijks) Deltafonds Hoge Zandgronden (DHZ) een gebiedsgerichte uitwerking, waarbij droogte in samenhang met andere doelen wordt aangepakt.

In 2023 wordt gestart met het waterveiliger maken van ons regionaal watersysteem in Limburg via het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). De provincie participeert samen met het Waterschap Limburg en de Limburgse gemeenten in dit programma.

In 2023 ondersteunen we de 4 Limburgse (gemeentelijke) waterregio's met het uitvoeren van klimaatadaptieve maatregelen

Tijd (indicator)

Geld

Het budget wordt verlaagd met € 6,42 mln. door diverse mutaties:

- € 0,40 mln. komt beschikbaar voor het project duurzaam Schoon drinkwater.
- Het nog beschikbaar budget van totaal € 6,85 mln. voor het Waterprogramma 2022-2027, zowel klimaat als cofinanciering projecten, wordt doorgeschoven naar de begroting 2024.

Geld (indicator)

Wat mag het kosten?

In deze Najaarsnota 2023 wordt de begroting van het programma Landelijk gebied bijgesteld. Dit resulteert in een voordelig resultaat van € 14,37 mln., dat via de algemene dekkingsmiddelen wordt verrekend. Daarmee wordt het totale begrotingsresultaat 2023 en verder niet beïnvloed omdat het vooral over het faseren van middelen gaat van 2023 naar 2024. Dit resultaat wordt daarom grotendeels gereserveerd om het volgend jaar opnieuw te kunnen inzetten.

De totale lasten van dit programma dalen per saldo met € 3,45 mln. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- de fasering van diverse budgetten rondom Natura 2000 in het product Stikstof ad € 8,05 mln.;
- de fasering van het budget van het Waterprogramma 2022-2027 ad € 6,85 mln. in het product Water.

En daarmee is het voordelige effect op het resultaat in dit programma zichtbaar. Daarnaast is er sprake van:

- stijgende lasten als gevolg van de uitkoop van productierechten specifieke uitkering regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden € 7,53 mln., de specifieke uitkering programma Natuur voor het onderdeel boscompensatie € 1,81 mln., de specifieke uitkering provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied voor de voedselbossen (Landschap) € 1,00 mln., de specifieke uitkering voorbereidingskosten landelijk gebied, versnellingsvoorstellen en PAS-melders. De baten stijgen hier in mee.

- ecoduct Ullingsheide 0,91 mln.;
- nitraatuitstoot schoon drinkwater € 0,22 mln.

Voor nadere details wordt verwezen naar de toelichtingen op productniveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Wijziging begroting 2023 Najaarsnota
Lasten	
6 Landelijk gebied	
611 Natuur	2.451
612 Stikstof	-306
621 Landschap	825
631 Watersysteem	-6.424
Totaal 6 Landelijk gebied	-3.453
Totaal Lasten	-3.453
Baten	
6 Landelijk gebied	
611 Natuur	1.770
612 Stikstof	7.744
621 Landschap	1.000
631 Watersysteem	200
Totaal 6 Landelijk gebied	10.715
Totaal Baten	10.715
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	14.168
Stortingen	
6 Landelijk gebied	
621 Landschap	0
Totaal 6 Landelijk gebied	0
Totaal Stortingen	0
Onttrekkingen	
6 Landelijk gebied	
631 Watersysteem	200
Totaal 6 Landelijk gebied	200
Totaal Onttrekkingen	200
Mutaties reserves	200
Gerealiseerd resultaat	14.368

7. Kwaliteit openbaar bestuur

Kwaliteit openbaar bestuur

De Provincies dragen zorg voor een goed openbaar bestuur. Provincies houden op onderdelen toezicht op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en het Waterschap. Met name het financieel toezicht op gemeenten en het wettelijk toezicht in het buitengebied vragen bijzondere aandacht. De Provincie en in het bijzonder ook de Commissaris van de Koning (als rijksorgaan) geven invulling aan het tegengaan van ondermijning, het bevorderen van integriteitsbesef, de zorg voor goede interbestuurlijke verhoudingen en een weerbare overheid. Het provinciebestuur heeft ook aandacht voor de doorontwikkeling van de Limburgse bestuurscultuur. En wij bevorderen een goede aansluiting van Limburgse ondernemers, (kennis)instellingen en inwoners/ gemeenten op de beschikbare Europese en nationale programma's. Daarbij nemen wij op onderdelen ook zelf het initiatief in het voorbereiden en ondersteunen van voorstellen met grote impact voor Limburg of waar programma's direct aansluiten op de Limburgse beleidsambities en programma's. Wij onderhouden goede contacten in Den Haag, Brussel en de buurlanden om zorg te dragen voor een sterke belangenbehartiging en goede samenwerking op voor Limburg belangrijke onderwerpen en dossiers.

Eren en gedenken is en blijft belangrijk. De aanloop naar 80 jaar bevrijding start al in 2023. Bovendien vindt de start van de Nationale Viering van de Bevrijding in 2024 plaats in de Provincie Limburg.

Wat willen we bereiken?

7.1. Bestuurlijke opgaven doelgericht, kostenbewust en transparant bereiken vanuit een actieve opstelling van eigen kracht en vanuit een grensoverschrijdend en internationaal perspectief.

We realiseren de bestuurlijke opgaven doelgericht, kostenbewust en transparant vanuit een actieve opstelling van eigen kracht en vanuit een grensoverschrijdend en internationaal perspectief.

Wat gaan we daarvoor doen?

7.1.1. Rijks- en veiligheidstaken CdK

Omschrijving

Rijks- en veiligheidstaken

De Commissaris van de Koning (CdK) voert zijn Rijkstaken – gebaseerd op zijn ambtsinstructie – uit. Deze rijkstaken behelzen onder meer Openbare Orde en Veiligheid, burgemeesterszaken & bestuurlijke verhoudingen, bestuurlijke integriteit gemeenten/ waterschap, Koninklijke Onderscheidingen & Predicaten, grenskwesties en worden separaat verantwoord aan de Rijksoverheid. Ook kan de CdK als Rijksorgaan een specifieke opdracht krijgen. Denk hierbij aan de rijksopdracht vluchtelingen, stikstof en grensoverschrijdende samenwerking.

Integriteit

De Commissaris van de Koning heeft op grond van de Provinciewet en zijn ambtsinstructie de verantwoordelijkheid de bestuurlijke integriteit te bevorderen. Deze verantwoordelijkheid valt uiteen in

twee onderdelen:

- 1) De integriteit in eigen huis, de Provincie Limburg, waar het de ambtelijke organisatie, het college van GS en Provinciale Staten betreft (provinciewet).
- 2) De zorgplicht naar Gemeenten en Waterschap in Limburg (Rijkstaak).

Weerbare overheid

Naast bovenstaande taken is de CdK verantwoordelijk voor 'weerbare overheid', waarbinnen Veilige Publieke Dienstverlening (VPB), aanpak van ondermijning (o.a. Bibob, samenwerking RIEC), integriteit en bestuurscultuur worden ingezet. Provinciale (wettelijke) taken en rijkstaken gecombineerd uitgevoerd. De provinciale inzet voor een weerbare overheid en tegen ondermijning van het openbaar bestuur wordt de komende tijd verder geïntensiveerd.

Kwaliteit

Taken in het kader van rijkstaken, integriteit en weerbare overheid/ aanpak ondermijning worden uitgevoerd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Planning ligt op schema.

Tijd (indicator)

Geld

De begroting stijgt met € 0,06 mln.

Bij GS-besluit van 20-4-2023 is een bedrag van € 0,06 mln. toegevoegd voor het interregproject EMRWIC. Dekking vindt plaats uit de Europese cofinancieringsmiddelen.

Geld (indicator)

7.1.2. Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie: als partner en als toezichthouder

Omschrijving

Het is voor ons van belang dat Limburgse gemeenten in staat zijn om hun maatschappelijke opgaven te realiseren. Om al die taken goed uit te voeren moeten gemeenten steeds meer opereren in complexe samenwerkingsverbanden: met elkaar, met andere overheden en met maatschappelijke partijen. Daarmee worden steeds hogere eisen gesteld aan de kracht van het lokaal bestuur. Dit geldt ook voor de provincie zelf; provincies hebben door landelijke besluitvorming op een aantal maatschappelijk urgente thema's (volkshuisvesting, landelijk gebied, ruimtelijke ordening, bereikbaarheid en energie) een grote 'rol in de ruimte'.

Interbestuurlijke verhoudingen

De bestuurlijke verhoudingen tussen gemeenten onderling, tussen provincie en gemeenten, tussen provincies onderling en die met het Rijk hebben de volle aandacht. Met aandacht voor regionaal maatwerk, om recht te doen aan regionale verschillen. De inzet van de provincie in de Investeringsagenda Noord-Limburg 2019-2023 en de projecten van de regiodeal Noord-Limburg is volop in uitvoering.

In de Peel wordt er samengewerkt met Provincie Noord-Brabant, drie waterschappen en vier regio's van samenwerkende gemeenten en is de gebiedsgerichte aanpak een van de nationale NOVI/NOVEX-gebieden. De Provincie participeert in het traject NOVI/NOVEX-gebied Zuid-Limburg. De aanpak en de provinciale inzet daarin wordt in 2023 voortgezet. De expertise en ervaringen die de provincie heeft opgedaan bij de regiodeals zullen gedeeld worden met regio's die zelf initiatief willen nemen om te komen tot een nieuwe regiodeal.

De provincie als partner

Wij nemen een rol in de interbestuurlijke verhoudingen vanuit twee invalshoeken: als partner en als toezichthouder. Als partner neemt de provincie deel aan het in 2022 gestarte onderzoek naar de Bestuurlijke Regionale Ecosystemen (BRE) in Zuid-Limburg. Het onderzoek is bedoeld om beter zicht te krijgen op de vraag waarom in Zuid-Limburg onvoldoende krachtig en eensgezind wordt samengewerkt en onvoldoende resultaten worden bereikt. Het onderzoek is gefinancierd door de gemeenten Heerlen, Sittard-Geleen, Maastricht, door de provincie en door het Ministerie van BZK. Verder is de provincie waar mogelijk partner richting het Rijk daar waar het vraagstukken omtrent bestuurskracht betreft. De Provincie Limburg ondersteunt in dat verband gesprekken tussen gemeente(n) en Rijk, zoals bij de gemeente Mook en Middelaar. Gemeentelijke herindelingen kunnen alleen op steun van de provincie rekenen indien alle betrokken gemeenteraden daarover een positief besluit hebben genomen en voldaan wordt aan de vier criteria van het nieuwe beleidskader gemeentelijke herindeling (maart 2019) van het Rijk: draagvlak, bestuurskracht, interne samenhang en nabijheid van bestuur en regionale samenwerking.

De provincie als interbestuurlijk toezichthouder

Wij zijn naast partner ook interbestuurlijk toezichthouder; dit betreft een wettelijke taak. Tevens houden we financieel en generiek toezicht. In de rol van financiële toezichthouder, bewaken wij de financiële positie en functie van gemeenten met als doel deze financieel gezond te houden. Het generieke toezicht ziet op de medebewindstaken van gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en het Waterschap voor de domeinen Wabo/Wro, Erfgoed, Huisvesting verblijfsgerechtigden en Informatie – en archiefbeheer.

Kwaliteit

1. Het in 2022 gestarte onderzoek naar de Bestuurlijke Regionale Ecosystemen (BRE) in Zuid-Limburg is opgeleverd en toegezonden aan de Zuid-Limburgse gemeenten.
2. Wij ondersteunen gemeenten bij vraagstukken omtrent bestuurskracht.
3. Wij voeren de wettelijke taken op het gebied van interbestuurlijk toezicht adequaat uit (zowel financieel als generiek toezicht).

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Conform planning.

Tijd (indicator)

Geld

De begroting stijgt met € 0,24 mln.

Bij GS-besluit van 19-9-2023 is een bedrag toegevoegd van € 0,24 mln. in verband met de indexering van de voorziening APPA (Algemene pensioen- en uitkeringswet politieke ambtsdragers). Dekking vindt plaats uit het begrotingsresultaat.

Geld (indicator)

7.1.3. Internationalisering en Public Affairs: vernieuwend verbinden over grenzen heen

Omschrijving

In het Kader Internationalisering, vernieuwend verbinden over grenzen heen zijn de grensoverschrijdende aspecten van de Provinciale koers bijeengebracht. Met het vaststellen ervan is onze koers uit voorgaande bestuursperiodes bevestigd en zijn de kaderstellende uitgangspunten en strategie, die leidend zijn voor onze grensoverschrijdende activiteiten, vastgelegd. Vertrekpunt is dat de eigen provinciale agenda leidend is voor onze activiteiten, evenals de focus en versterkte inzet op de relatie met de buurlanden.

Samenwerking buurlanden/Euregio's

De kern van het internationaliseringsbeleid van Limburg ligt in de brede samenwerking met de directe buurlanden Duitsland en België en hun grensregio's. Samenwerking met de buurlanden is een brede opgave waar vanuit meerdere provinciale programma's een bijdrage aan zal worden geleverd, zowel in agendavorming als projectontwikkeling. Zo ondersteunen wij de grensoverschrijdende inzet van bijvoorbeeld de Brightlands campussen. Wij hebben zicht op de grensknelpunten en mogelijke oplossingen, met name bij grensoverschrijdend ondernemen, werken en leren. Allianties (strategisch en operationeel) worden gelegd tussen de agenda's van onze bureaus en die van Limburg. Doel hiervan is de ontwikkeling van een sterk en aantrekkelijk werk- en leefgebied in en rondom Limburg. In de samenwerking met Noordrijn-Westfalen wordt in een breed partnerschap met Rijk, Land, grensprovincies, Bezirke en Euregio's gewerkt aan de bilaterale samenwerking via onder andere een jaarlijkse Grenslandconferentie en een Grenslandagenda. Limburg is nauw betrokken bij de voorbereiding en uitvoering hiervan. Daarnaast zijn wij als Limburg actief lid van de Euregio's.

Europese fondsen en programma's

Voor het realiseren van de doelen van het provinciaal beleid benutten wij de kansen van Europese fondsen in de nieuwe Europese programmaperiode 2021-2027. Dit combineren wij met de mogelijkheden van Nationale (herstel) fondsen. Om hiervan optimaal gebruik te maken kiezen we voor een proactieve aanpak voor het ontwikkelen van proposities. Daarbij maken we onderscheid in projecten en opgaven naar grootte, impact en die van sociaaleconomische betekenis zijn voor Limburg. Het gaat hier om bijdragen aan de grote transitie die ons te wachten staan, de kracht van onze samenwerking met Limburgse partners en het oog houden voor kansen. Hierbij ligt de prioriteit bij de ondersteuning van de "Flagships". Wij trekken hierin gezamenlijk op met partners in Limburg zoals de campusorganisaties, LIOF, steden, kennisinstellingen, het bedrijfsleven en koepelorganisaties en ondersteunen hen proactief in de projectontwikkeling, met als focus de realisering van provinciaal beleid. Wij gaan ervan uit dat door de partners in de Provincie Limburg ook voor de nieuwe Programmaperiode 2021-2027 een vergelijkbaar bedrag met de vorige periode wordt binnengehaald. Onder andere via het Comité van de Regio's zullen wij reageren op nieuwe beleidsvoorstellen en programma's van de Europese Commissie.

Public Affairs

Om snel en adequaat te kunnen inspelen op politieke kansen en bedreigingen met belangenbehartiging/lobby/internationale betrekkingen, zijn we ambtelijk vertegenwoordigd (en bestuurlijk zichtbaar) in Brussel, Den Haag en Düsseldorf. De Public Affairs adviseurs werkzaam op deze posten, zijn de Limburgse ogen, oren en liaisons en onderhouden van daaruit tevens een sterk netwerk in Vlaanderen, Wallonië en Noordrijn-Westfalen. Er wordt vanuit één agenda gewerkt getiteld Limburg Verbinden; agenda Public Affairs voor Rijksoverheid, Europese Unie en buurlanden. Deze agenda wordt jaarlijks geüpdate op basis van relevante ontwikkelingen, zoals in het afgelopen jaar de watersnood en de gevolgen van Covid19. In het eerste kwartaal van 2023 zal een nieuwe update verschijnen. Zodra er na de Provinciale Verkiezingen een nieuw bestuursprogramma is, zal er op basis daarvan een nieuwe agenda Public Affairs voor Rijksoverheid, Europese Unie en buurlanden 2023-2027 volgen.

Maastricht Working on Europe (MWOE)

Wij werken samen met de Universiteit Maastricht en gemeente Maastricht aan een meerjarig programma betreffende het profileren en positioneren van Limburg als Europese regio voor gesprek, debat, en kennis- en visieontwikkeling rondom Europese thema's. In juli 2020 is hiervoor over de periode medio 2020-maart 2022 een provinciale subsidie verstrekt. Om aan de gemaakte afspraken te kunnen voldoen is

een aanvullend budget voor de periode april 2022- juli 2024 aangevraagd. Voor de periode april – december 2022 is reeds een bijdrage beschikbaar gesteld van € 800.000. Besluitvorming over het al dan niet toekennen van een bijdrage voor de resterende periode vindt eind 2022 plaats.

De volgende drie thema's staan centraal in de huidige periode:

1. Maastricht als Europees 'Centre of Excellence': het bevorderen van multidisciplinair en maatschappelijk impactvol Europa-onderzoek, inclusief het toegankelijk maken van academische kennis voor een zo breed mogelijk publiek en, waar mogelijk, het betrekken van de burger bij onderzoek.
2. Maastricht de plek voor debat en dialoog over Europa. Werk- en ontmoetingsbijeenkomsten voor een actief en kritisch debat en dialoog over actuele Europese vraagstukken.
3. Behoud en onderhoud van het in maart 2018 verkregen Europees Erfgoedlabel (EHL) en de daarmee samenhangende verplichtingen. In het partnerschap van Maastricht Working on Europe zal er specifieke aandacht zijn voor belangrijke transitievraagstukken, de valorisatie en fondsenwerving. Dit betekent dat er sprake zal zijn van een accentverschuiving van activiteiten van het lokale naar het (eu)regionale, nationale en Europese niveau, zowel qua locatie, samenwerkingspartners en impact van activiteiten.

De activiteiten rond het Verdrag van Maastricht geven invulling aan de provinciale verantwoordelijkheden direct voorvloeiend uit het Europese Erfgoedlabel waarvoor de Provincie intensief heeft gelobbyd bij het Rijk en de Europese Commissie.

Rol provincie: *ondersteuner, procesmanager, subsidient, partner, aanjager*

Kwaliteit

Het Limburgs belang is op alle relevante bestuurlijke niveaus (Rijk, interprovinciaal, buurlanden, euregios) optimaal gediend op zowel inhoud als kansen op financieel gebied (fondsen).

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Conform planning.

Tijd (indicator)

Geld

De lasten dalen met € 0,33 mln. De belangrijkste wijzigingen zijn:

Bij GS-besluit van 12-9-2023 is een bedrag toegevoegd van € 0,05 voor procesmiddelen viering 5 mei 2024. Dekking vindt plaats uit de in het coalitieakkoord gereserveerde middelen.

Anderzijds dalen de kosten met € 0,36 mln. door inzet van Europese cofinancieringsmiddelen bij diverse projecten binnen de beleidsprogramma's.

Als gevolg van een lagere bijdrage aan Euregio Maas Rijn valt € 0,01 mln. vrij ten gunste van het resultaat.

Geld (indicator)

Wat mag het kosten?

In deze Najaarsnota 2023 wordt het programma Kwaliteit openbaar bestuur bijgesteld. Dit leidt tot een voordelig resultaat binnen dit programma van € 0,07 mln. Dit omdat de lasten per saldo dalen.

De lasten stijgen enerzijds als gevolg van projecten, indexering van de APPA-voorziening. Een belangrijk project is de 1e tranche van € 45.000 ten behoeve van de viering van de nationale bevrijdingsdag (80 jaar). De tweede tranche vindt plaats in 2024 (€ 355.000). De middelen zijn gereserveerd in het Coalitieakkoord 2023-2027. Anderzijds dalen de lasten als gevolg van de inzet van de stelpost cofinanciering Europese middelen.

Voor nadere details wordt verwezen naar de toelichtingen op productniveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Wijziging begroting 2023 Najaarsnota
Lasten	
7 Kwaliteit openbaar bestuur	
711 Rijks- en veiligheidstaken CdK	58
712 Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie	241
713 Internationalisering en Public Affairs	-330
791 Kapitaallasten programma kwaliteit openbaar bestuur	-42
Totaal 7 Kwaliteit openbaar bestuur	-74
Totaal Lasten	-74
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	74
Stortingen	
7 Kwaliteit openbaar bestuur	
712 Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie	0
713 Internationalisering en Public Affairs	0
Totaal 7 Kwaliteit openbaar bestuur	0
Totaal Stortingen	0
Onttrekkingen	
7 Kwaliteit openbaar bestuur	
713 Internationalisering en Public Affairs	0
Totaal 7 Kwaliteit openbaar bestuur	0
Totaal Onttrekkingen	0
Mutaties reserves	0
Gerealiseerd resultaat	74

8. Financiën en overhead

Financiën en overhead

In dit hoofdstuk maken wij alle overige baten en lasten inzichtelijk. Het betreft hier de onderdelen 'overhead' waarin alle bedrijfsvoeringsbudgetten zijn opgenomen en de 'algemene dekkingsmiddelen', waarin met name de algemene inkomsten zijn opgenomen. Een nadere uitsplitsing van de algemene dekkingsmiddelen is te vinden onder de financiële begroting.

Onze beleidskaders en verordeningen

- Sturing in samenwerking 3.0
- Financiële verordening 216
- Verordening doelmatigheid en doeltreffendheid 217A
- Controleverordening 217
- Herfstbrief 2019

Wat mag het kosten?

In deze Najaarsnota 2023 wordt het programma Financiën en overhead bijgesteld, als gevolg een een nadelig resultaat binnen dit programma van € 51,20 mln. De belangrijkste oorzaak is de reservering van het begrotingsresultaat ten behoeve van de vorming van programmareserves.

De lasten dalen met € 16,80 mln. waarvan de belangrijkste worden vermeld.

- De lasten voor de Overhead zijn met € 1,11 mln. verlaagd met name door gerealiseerde besparingen van € 0,80 mln. en dooruitruil van exploitatielasten van € 0,22 mln. voor vervangingsinvesteringen.
- van de post reservering nieuw beleid Toerisme en recreatie wordt € 0,1 mln. ingezet als dekking voor een reclamecampagne;
- De post stelposten en overige financiën daalt € 15,06 mln. als gevolg van:
 - inzet GLB/NSP € 1,4 mln;
 - opvoeren taakstelling € 10,00 mln.
 - extra agiostorting BSSC € 0,30 mln.
 - vrijval stelpost formatie cluster subsidies € 0,35 mln.
 - inzet BMHC - RegMed XB subsidieaanvraag 2024-2026 € 0,24 mln.
 - inzet resultaat voorgaande dienstjaren ten behoeve van ecoduct Ullingsheide € 0,91 mln.
 - instellen programmareserve Brightlands € 1,86 mln.

De baten van dit programma stijgen met € 4,14 mln. door:

- bijstelling opcenten motorrijtuigenbelasting met - € 0,23 mln.;
- bijstelling algemene uitkering Provinciefonds ad € 4,37 mln., conform Meicirculaire 2023 van het Rijk.

De mutaties in de reserves betreffen met name de storting in de algemene reserve ad € 72,46 mln. Dit betreft € 27,81 mln. reserveringen voor het faseren van middelen naar 2024. Daarnaast wordt van het lopende begrotingsresultaat € 44,65 mln. gereserveerd ten behoeve van de vorming van programmareserves in 2024.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Wijziging begroting 2023 Najaarsnota
Lasten	
8 Financiën en overhead	
811 Overhead	-1.115
824 Reservering nieuw beleid	-100
826 Stelposten en overige financiën	-15.056
827 Onvoorziene uitgaven	-500
890 Personele lasten programma financiën en overhead	51
891 Kapitaallasten programma financiën en overhead	-80
Totaal 8 Financiën en overhead	-16.801
Totaal Lasten	-16.801
Baten	
8 Financiën en overhead	
821 Opcenten motorrijtuigenbelasting	-228
822 Provinciefonds	4.372
Totaal 8 Financiën en overhead	4.144
Totaal Baten	4.144
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	20.944
Stortingen	
8 Financiën en overhead	
811 Overhead	89
826 Stelposten en overige financiën	72.461
827 Onvoorziene uitgaven	0
Totaal 8 Financiën en overhead	72.550
Totaal Stortingen	72.550
Onttrekkingen	
8 Financiën en overhead	
811 Overhead	98
826 Stelposten en overige financiën	310
Totaal 8 Financiën en overhead	408
Totaal Onttrekkingen	408
Mutaties reserves	-72.142
Gerealiseerd resultaat	-51.198

Financiële begroting

Financieel perspectief

Financiële positie: gezond maar onzekerheden blijven

Een gezonde financiële positie komt tot uitdrukking in een sluitende begroting met een structureel evenwicht en voldoende weerstandsvermogen. Op deze begroting is het volgende van toepassing:

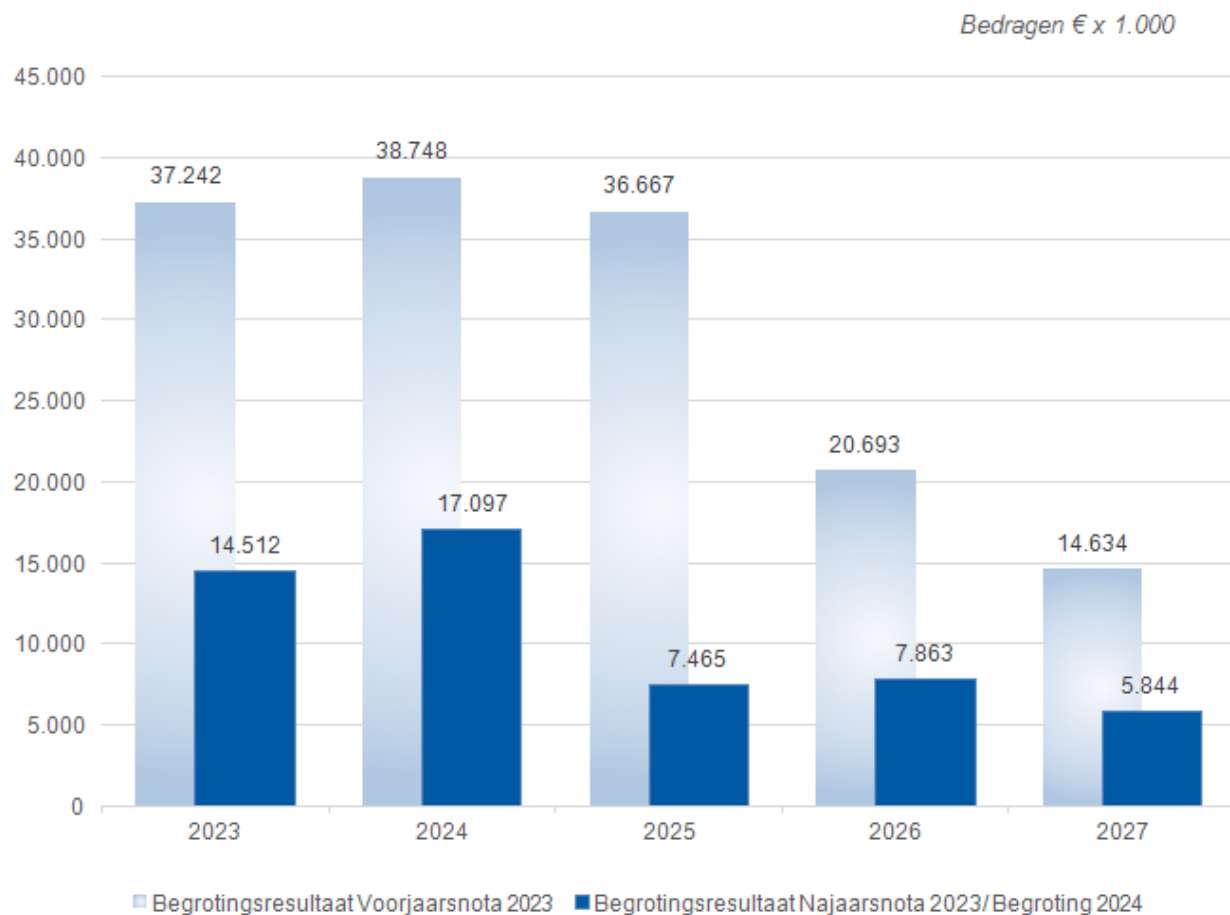
- de Najaarsnota 2023, Programmabegroting 2024 en bijhorende meerjarenraming 2025-2027 zijn structureel sluitend;
- de generieke taakstelling ad € 50 mln. zien wij als haalbaar;
- er is voldoende weerstandsvermogen om de financiële risico's te dekken (surplus weerstandsvermogen € 898 mln.);
- de onbenutte belastingcapaciteit, als onderdeel van het surplus in het weerstandsvermogen, bedraagt bijna € 79 mln. per jaar;
- er is € 206,9 mln. gereserveerd voor nieuw beleid (intensiveringen);
- solide eigen vermogenspositie van € 1.533 mln. per 1-1-2024, dit beeld vertoont meerjarig een lichte daling, maar dat ligt in lijn met eerdere prognoses;
- een solide financieringspositie, waardoor de behoefte aan Vreemd Vermogen beperkt is;
- de financiële kengetallen (zie paragraaf Weerstandsvermogen in de programmabegroting 2024) vertonen een zelfde beeld.

Daarmee concluderen wij dat puur vanuit financieel perspectief de financiële positie gezond is. Dit blijft altijd een momentopname. Zoals ook in het financieel kader, onderdeel van het strategisch perspectief, is verwoord, blijft de meerjarenraming een punt van zorg. Dit vanwege de mogelijke effecten van herijking van het provinciefonds, betalen naar gebruik en de gevolgen voor het beleid door de landelijke verkiezingen. De meerjarenraming blijft daarom voor wat betreft de inkomsten en het begrotingsresultaat boterzacht.

Een andere relevante factor blijft de loon- en prijsontwikkeling. Wij gaan uit van 5% in 2024 en 3,50 % in 2025 en dat is hoger dan de prognoses een jaar geleden aangaven. Naweeën van de coronacrisis en tegelijkertijd geopolitieke ontwikkelingen rondom Oekraïne en Taiwan kunnen van grote invloed zijn op deze prognoses. De lijn is dat de circulaire van het provinciefonds, die ook specifiek zijn voor overheidsuitgaven, het uitgangspunt blijven. Daarmee zijn de budgetten die in de begroting zijn opgenomen taakstellend en wordt er geen extra begrotingsruimte gereserveerd. De verwachting van zowel de Europese als de Nederlandse bank is dat de inflatie gaat dalen als gevolg van zowel het rentebeleid als de dalende energieprijzen.

Ontwikkeling van het begrotingsresultaat

Onderstaand het verloopoverzicht van de ontwikkeling van het begrotingsresultaat 2023-2027 vanaf de Voorjaarsnota 2023. Voor een uitgebreide toelichting op het meerjarenperspectief verwijzen wij naar de Programmabegroting 2024.

Vrijval van budgetten 2023-2027

In deze najaarsnota is een bijdrage ten gunste van het resultaat ad € 5,23 mln. gerealiseerd. € 0,24 mln. heeft hiervan een structureel karakter. Dit is het gevolg van periodieke doorlichting van budgetten op nut en noodzaak. Hiermee wordt voorgesorteerd op de generieke taakstelling. Bij de jaarrekening zal de definitieve bijdrage worden bepaald.

x € 1000

Programma	Budget	Incidenteel / Structureel	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
1. Regionale economie	LLA-1a: Transitie GLB-POP naar GLB-NSP	Incidenteel	-150	0	0	0	0	-150
2. Cultuur en maatschappij	Beleidsontwikkeling welzijn en (jeugd)zorg	Structureel	0	-56	-56	-56	-56	-225
	Tegengaan van ondermijning	Incidenteel	-400	0	0	0	0	-400
	Beleidsontwikkeling cultuur	Incidenteel	-25	0	0	0	0	-25
	Partnerschap Stichting voordekunst	Incidenteel	-10	0	0	0	0	-10
	Subsidie Specifieke Projecten Cultuur	Incidenteel	-10	0	0	0	0	-10
3. Regionale bereikbaarheid en OV	Stelpost kapitaallasten Risicocomponent(K)	Incidenteel	-2.399	0	0	0	0	-2.399
	vrijval reserve gladheidsbestrijding	Incidenteel	-381					-381
4. Ruimtelijke ontwikkeling	Samenwerkingsagenda Mook en Middelaar	Incidenteel	-200	0	0	0	0	-200
5. Milieu, energie en klimaat	Plan van aanpak 2.0 bodemsanering Chemelot	Incidenteel	-100	0	0	0	0	-100
6. Landelijk gebied	Consulentschap NME/IVN	Structureel	-1	-1	-1	-1	-1	-5
	Natuur en Milieufederatie Limburg	Structureel	0	-2	-2	-2	-2	-9
	Rente en aflossing convenantlening	Incidenteel	-1	0	0	0	0	-1
	Uitv. Motie 2399 Noodhulp en vervoer dieren	Incidenteel	-30	0	0	0	0	-30
	POP3-water	Incidenteel	-7	0	0	0	0	-7
7. Kwaliteit openbaar bestuur	Euregio Maas-Rijn	Incidenteel	-13	0	0	0	0	-13
8. Financiën en overhead	Kunst Gouvernement	Incidenteel	-75	0	0	0	0	-75
	Overhead	Incidenteel	-800	0	0	0	0	-800
	Stelpost 6 fte formatie cluster subsidies	Incidenteel	-354	-33	0	0	0	-387
Totaal			-4.955	-93	-60	-60	-60	-5.226

4e wijziging Begroting 2023

Begrotingswijziging laat het resultaat dalen, maar blijft voordelig

De begrotingswijziging 4-2023 laat een nadelig resultaat zien. Het resultaat na de Voorjaarsnota 2023 was € 37,24 mln. Deze wijziging leidt tot een daling van het resultaat met € 22,73 mln. tot € 14,51 mln. De belangrijkste oorzaak is de inzet van het begrotingsresultaat voor de uitwerking van het coalitieakkoord. De begroting blijft daarmee structureel sluitend. Voor de meerjarenraming van de Programmabegroting 2023 verwijzen wij naar het voorstel van de Programmabegroting 2024.

In algemene zin merken wij het volgende op:

- Onderstaande begrotingswijziging is de financiële vertaling van de 3-W vragen in de programma's van deze najaarsnota. Voor de inhoudelijke toelichtingen verwijzen wij aldus naar deze programma's.
- Het betreft voornamelijk uitvoering van bestaand beleid, het begroten van specifieke uitkeringen in lijn met onze doelen en het faseren van budget.
- Wij zetten geld apart dat we in 2023 niet uitgeven voor volgend jaar. Financieel-technisch heet dat faseren. Faseringen van 2023 naar 2024 of verder (zonder dat er baten of reserves tegenover staan) leveren binnen een programma een voordelig resultaat in 2023. Dat resultaat wordt echter gereserveerd in de algemene reserve in 2023. Hierdoor hebben deze faseringen geen effect op het resultaat. In 2024 of verder worden de lasten opnieuw opgevoerd en gedekt uit deze algemene reserve. Ook hier dus geen effect op het resultaat.
- De toevoeging aan de algemene reserve bedraagt € 72,46 mln. Deze bestaat uit:
 - € 27,81 mln. aan reserveringen voor de genoemde faseringen;
 - € 44,65 mln. aan reserveringen van het resultaat 2023 om de programmareserves in 2024 te kunnen voeden.

Begrotingsprogramma		Begroting 2023		
		Lasten	Baten	Saldo
1	Regionale economie	-4.935	-4.011	923
2	Cultuur en maatschappij	-726	0	726
3	Regionale bereikbaarheid en OV	-10.547	-772	9.775
4	Ruimtelijke ontwikkeling	-7.183	260	7.443
5	Milieu, energie en klimaat	5.889	1.595	-4.295
6	Landelijk gebied	-3.453	10.715	14.168
7	Kwaliteit openbaar bestuur	-74	0	74
8	Financiën en overhead	-16.801	4.144	20.944
Totaal baten lasten en saldo		-37.830	11.930	49.759
Mutatie reserves				
1	Risicoreserve financieel instrumentarium SIS	300		-300
	Egalisatiereserve DU Topperbedrijventerrijnen		37	37
3	bestemmingsreserve realisatie N280	3.167	549	-2.618
	Reserve Bereikbaarheidsmiddelen		-239	-239
	Bruteringreserve VDL Nedcar		-498	-498
4	Risicoreserve financieel instrumentarium SIS	142		-142
5	Reserve DU bodemsanering		3.212	3.212
6	Reserve grondwaterbeheer		200	200
8	Algemene reserve	72.461	408	-72.053
	Programmareserve onvoorziene uitgaven	0		0
	Bruteringsreserve provinciale gebouwen	89		-89
Totaal mutatie reserves		76.158	3.669	-72.489
Totaal en resultaat		38.329	15.599	-22.730

Gedetailleerde besluitvorming

Begrotingsmutaties navolgbaar tot in detail

Net zoals bij de Voorjaarsnota 2023 worden de toelichtingen op de begrotingsprogramma's niet meer tot elk afzonderlijk besluit toegelicht. Dit om hoofdzaken en bijzaken beter te scheiden. In onderstaande tabel zijn de afzonderlijke besluiten nader gespecificeerd die hebben geleid tot de 4e begrotingswijziging 2023. Hierin zijn de financiële mutaties voor het lopende begrotingsjaar 2023 verwerkt. Voor zover de besluiten uit deze nota een financiële doorwerking naar 2024 en volgende jaren hebben, zijn deze mutaties

verwerkt in het voorstel van de Programmabegroting 2024, welke tegelijk met de najaarsnota behandeld wordt door PS op 10 november 2023.

De begrotingswijziging is opgebouwd uit afzonderlijke deelwijzigingen, gebaseerd op:

- GS- of PS-besluitvorming;
- autonome ontwikkelingen;
- fasering van budgetten en financieel-technische aanpassingen.

Volledigheidshalve merken wij op dat binnen deze operationele informatie bedragen gesaldeerd zijn met o.a. de mutaties reserves. Dit kan leiden tot nulregels in de specificatie. Ook verschuivingen binnen programma's (plussen en minnen) kunnen leiden tot nulregels. Per saldo blijven de resultaat-effecten zichtbaar. Veelal betreft het verschuivingen tussen programma's die leiden tot voor- of nadelen. De mutaties met effecten op het begrotingsresultaat en ruimtevragende voorstellen zijn uitgelicht in de inleiding (financieel kader).

Programma	Begrotingswijziging		Indicatie structureel	Begroting (incl.mutaties reserves) 2023		
				Lasten	Baten	Resultaat
1 Regionale economie	1	PS 11-11-2022 Uitvoeringskosten GLB / NSP	J	1.400		1.400
	11	GS 6-6-2023 Verhoging subsidieplafond groene schoolpleinen	N	-8		-8
	13	GS 30-5-2023 Regiodeal Noord-Limburg Thema 1 project Next Generation Farming - Shared Facilities	N	-1.615	-1.211	-404
	18	GS 20-6-2023 Interreg Duitsland - Nederland IV-A projecten	N	79		79
	21	GS 8-12-2022 Extra agiostorting BSSC	N	300		300
	30	Bijstelling ivm doorlichting budgetten op nut en noodzaak	N	-150		-150
	31	GS 16-5-2023 Exploitatiebijdrage LHB 2023	N	37	37	0
	32	GS 11-7-2023 BCGV – project 'Greenport Innovation and Learning Labs'	N	265		265
	33	GS 11-7-2023 Projecten 'Versterking kennisinfrastructuur BSSC' en 'Smart Health Alliantie	N	0	0	0
	34	GS 4-7-2023 Provinciale cofinanciering project HITEX i.h.k.v. OPZuid programma 2021-2027	N	9		9
	36	GS 11-7-2023 BrightStart subsidieaanvraag 2024-2026	N	0		0
	37	GS 11-7-2023 BMHC - RegMed XB subsidieaanvraag 2024-2026	N	235		235
	39	Fasering subsidie voor de laatste tranche UCV	N	-1.000		-1.000
	48	Fasering middelen MAA Gemeentelijke bijdragen ivm toekomst MAA	N	-4.550	-2.800	-1.750
	54	GS 5-9-2023 Promotiecampagne regio Limburg	N	100		100
	59	GS 15-8-2023 Interreg Vlaanderen – Nederland VI project Smart Farming and Foodprocessing	N	13		13
	61	Herberekening kapitaallasten 2023	J	250		250
	Regionale economie - Totaal			-4.635	-3.974	-660
2 Cultuur en maatschappij	3	Uitwerking Coalitieakkoord 2023-2027	J	0		0
	12	GS 24-5-2023 Procedurebesluit werving 2 leden Cultuurtank en financiële borging Cultuurtank 2024	N	-130		-130
	30	Bijstelling ivm doorlichting budgetten op nut en noodzaak	N	-445		-445
	38	Fasering taalproject Gemeente Horst aan de Maas	N	-150		-150
	61	Herberekening kapitaallasten 2023	J	-1		-1
	Cultuur en maatschappij - Totaal			-726	0	-726
3 Regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer	3	Uitwerking Coalitieakkoord 2023-2027	J	1.588		1.588
	8	GS 7-2-2023 Voortgang fietsprogrammering	N	0	0	0
	24	Bijstelling exploitatiebijdrage 2023 OV-concessie	N	321		321
	25	GS 16-5-2023 Aanvullend advies verlengen concessie Arriva	N	500		500
	26	GS 20-6-2023 Financiering voorschot reserveonderdelen dieseltreinen Arriva Maaslijn	N	1.261	1.261	0

	27	GS 18-10-2022 Aanvraag en verlening BVOV 2022 ten gunste van Arriva	N	390	390	0	
	30	Bijstelling ivm doorlichting budgetten op nut en noodzaak	J		381	-381	
	30	Bijstelling ivm doorlichting budgetten op nut en noodzaak	N	-2.399		-2.399	
	42	GS 8-11-2022 Fasering middelen BO MIRT	N	-1.500	-1.500	0	
	43	Lease wagenpark provinciale wegen	J	18		18	
	60	Splitsing budgetten CEF Binnenhavens	N	-1.543	-1.543	0	
	61	Herberekening kapitaallasten 2023	J	-6.017	51	-6.068	
Regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer - Totaal				-7.381	-960	-6.421	
4	Ruimtelijke ontwikkeling	3	Uitwerking Coalitieakkoord 2023-2027	N	0	0	
		6	GS 25-4-2023 Bijdrage stallingskosten Velocity E-bikesysteem	N	0	0	
		28	GS 19-9-2023 Fasering middelen KLC	N	-5.875		-5.875
		29	GS 20-6-2023 Nadere subsidieregels flexibele inzet ondersteuning woningbouw tweede tranche	N	-30	-30	0
		30	Bijstelling ivm doorlichting budgetten op nut en noodzaak	N	-200		-200
		46	SPUK Novex de Peel	N	207	207	0
		47	SPUK Novex Zuid-Limburg	N	83	83	0
		52	Correctie voorfinanciering werkbudget wateroverlast en hoogwater	N	-34		-34
		56	Fasering systeemmaatregelen Baarlo en Thorn-Wessem	N	-1.500		-1.500
		61	Herberekening kapitaallasten 2023	J	307		307
		62	GS 29-8-2023 Continuering Startersleningen	N	0		0
Ruimtelijke ontwikkeling - Totaal				-7.042	260	-7.302	
5	Milieu, energie en klimaat	3	Uitwerking Coalitieakkoord 2023-2027	J	1.000	0	1.000
		10	GS 25-4-2023 SPUK CDOKE regeling	N	1.574	1.574	0
		18	GS 20-6-2023 Interreg Duitsland - Nederland IV-A projecten	N	53		53
		19	Verwerking effecten meicirculaire provinciefonds 2023 voor begroting 2023	N	21	21	0
		30	Bijstelling ivm doorlichting budgetten op nut en noodzaak	N	-100		-100
		35	GS 11-7-2023 Interreg VL-NL MAI Home	N	56		56
		49	GS 11-7-2023 OPZuid cofinanciering energie Gulpener en Kervo	N	74		74
		57	GS 5-9-2023 Afvoer grondsanering de Straat Roermond	N	3.212	3.212	0
		61	Herberekening kapitaallasten 2023	J	0		0
Milieu, energie en klimaat - Totaal				5.889	4.807	1.083	
6	Landelijk gebied	2	Subsidieplafond Par.6 niet-productieve investeringen water	N	0		0
		5	GS 16-5-2023 Subsidie project Duurzaam Schoon Drinkwater	N	400	400	0
		9	SPUK Natuur boscompensatie L16	N	1.815	1.815	0
		11	GS 6-6-2023 Verhoging subsidieplafond groene schoolpleinen	N	8		8
		15	GS 20-6-2023 Financiering Drielandenpark 2024-2027	N	-160		-160

	16	GS juni 2023 Subsidieplafond landschapselementen en voedselbossen	N	1.000	1.000	0	
	17	GS 13-6-2023 Ophoging subsidieplafond en verlenging subsidieregeling soorten	N	0		0	
	18	GS 20-6-2023 Interreg Duitsland - Nederland IV-A projecten	N	20		20	
	22	Herprioritering en fasering budgetten N2000 en fauna	N	264	7.744	-7.481	
	30	Bijstelling ivm doorlichting budgetten op nut en noodzaak	N	-39		-39	
	41	Fasering uitgaven N2000 beheerplannen	N	-7.500		-7.500	
	50	Voltooïing project Interreg Europe Wildlife Economy	N	-95	-45	-51	
	52	Correctie voorfinanciering werkbudget wateroverlast en hoogwater	N	34		34	
	58	Uitruil met project N278 Kunstwerk Fommestraat	N	-110		-110	
	64	Ecoduct Ulingsheide	N	910		910	
	65	GS 11-07-2023 Ophoging subsidieplafond nadere subsidieregeling Preventie Faunaschade 2023	N	0		0	
Landelijk gebied - Totaal				-3.453	10.915	-14.368	
7	Kwaliteit openbaar bestuur	3	Uitwerking Coalitieakkoord 2023-2027	J	0	0	
		18	GS 20-6-2023 Interreg Duitsland - Nederland IV-A projecten	N	-152	-152	
		30	Bijstelling ivm doorlichting budgetten op nut en noodzaak	N	-13	-13	
		34	GS 4-7-2023 Provinciale cofinanciering project HITEX i.h.k.v. OPZuid programma 2021-2027	N	-9	-9	
		35	GS 11-7-2023 Interreg VL-NL MAI Home	N	-56	-56	
		45	Indexering toevoeging voorziening APPA cf. berekening APG	J	241	241	
		49	GS 11-7-2023 OPZuid cofinanciering energie Gulpener en Kervo	N	-74	-74	
		53	GS 5-9-2023 Nationale viering Bevrijdingsdag 2024	N	45	0	45
		59	GS 15-8-2023 Interreg Vlaanderen – Nederland VI project Smart Farming and Foodprocessing	N	-13	-13	
	61	Herberekening kapitaallasten 2023	J	-42	-42		
Kwaliteit openbaar bestuur - Totaal				-74	0	-74	
8	Financiën en overhead	1	PS 11-11-2022 Uitvoeringskosten GLB / NSP	J	-1.400	-1.400	
		3	Uitwerking Coalitieakkoord 2023-2027	N	34.654	0	34.654
		12	GS 24-5-2023 Procedurebesluit werving 2 leden Cultuurtank en financiële borging Cultuurtank 2024	N	130	0	130
		13	GS 30-5-2023 Regiodeal Noord-Limburg Thema 1 project Next Generation Farming - Shared Facilities	N	404	0	404
		15	GS 20-6-2023 Financiering Drielandenpark 2024-2027	N	160	0	160
		19	Verwerking effecten meicirculaire provinciefonds 2023 voor begroting 2023	J		4.372	-4.372
		21	GS 8-12-2022 Extra agiostorting BSSC	N	-300		-300
		22	Herprioritering en fasering budgetten N2000 en fauna	N	7.481	0	7.481
		25	GS 16-5-2023 Aanvullend advies verlengen concessie Arriva	N	-500		-500
		28	GS 19-9-2023 Fasering middelen KLC	N	5.875	0	5.875

	30	Bijstelling ivm doorlichting budgetten op nut en noodzaak	N	-1.229	0	-1.229
	32	GS 11-7-2023 BCGV – project 'Greenport Innovation and Learning Labs'	N	0	265	-265
	33	GS 11-7-2023 Projecten 'Versterking kennisinfrastructuur BSSC' en 'Smart Health Alliantie'	N	0	0	0
	36	GS 11-7-2023 BrightStart subsidieaanvraag 2024-2026	N	0		0
	37	GS 11-7-2023 BMHC - RegMed XB subsidieaanvraag 2024-2026	N	-235		-235
	38	Fasering taalproject Gemeente Horst aan de Maas	N	150	0	150
	39	Fasering subsidie voor de laatste tranche UCV	N	1.000	0	1.000
	40	Bijstelling heffing opcenten MRB n.a.v. gewichtsuitdraai peil 30-6-2023	J		-228	228
	41	Fasering uitgaven N2000 beheerplannen	N	7.500	0	7.500
	43	Lease wagenpark provinciale wegen	J	-18		-18
	44	Uitruil exploitatiebudget i.v.m. verplichte activering ICT-apparatuur	J	-222		-222
	48	Fasering middelen MAA Gemeentelijke bijdragen ivm toekomst MAA	N	1.750	0	1.750
	50	Voltooïng project Interreg Europe Wildlife Economy	N	51		51
	53	GS 5-9-2023 Nationale viering Bevrijdingsdag 2024	N	0	45	-45
	54	GS 5-9-2023 Promotiecampagne regio Limburg	N	-100		-100
	56	Fasering systeemmaatregelen Baarlo en Thorn-Wessem	N	1.500	0	1.500
	61	Herberekening kapitaallasten 2023	J	9	98	-89
	64	Ecoduct Ulingsheide	N	-910		-910
Financiën en overhead - Totaal				55.749	4.552	51.198
Geheel - Totaal				38.329	15.599	22.730

Balansinformatie

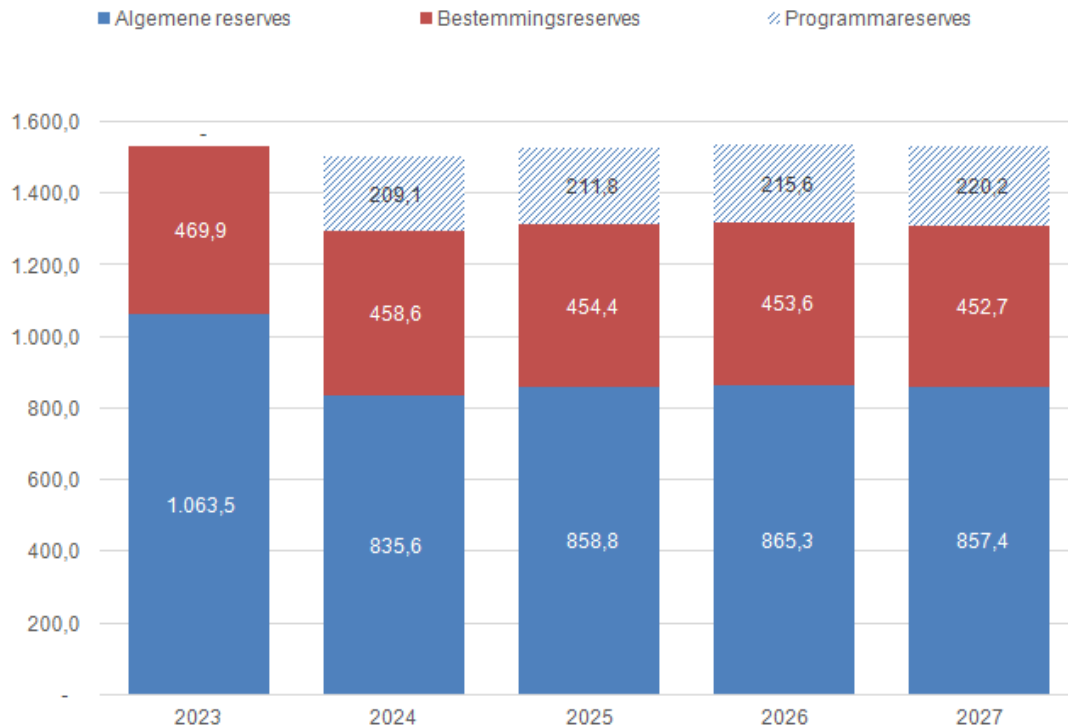
Solide vermogenspositie

Voor het inzicht in de financiële positie is ook onze vermogenspositie van belang. Uit onderstaande specificatie en het betrekken van ons weerstandvermogen blijkt dat er sprake is van een solide vermogenspositie.

Vanaf 2023 nemen de algemene reserves tot 2025 af, als gevolg van het inzetten van € 100 mln. uit de toenmalige Immunisatiereserve, het egaliseren van het begrotingsresultaat ter dekking van het coalitieakkoord en het dekken van eerder genomen overboekingsvoorstellen.

De programmareserves worden hoger dan € 206,9 mln., Dit is het gevolg van het omzetten van stelposten voor Brightlands naar een afzonderlijke nieuwe programmareserve.

In de programmareserves zijn de intensiveringsmiddelen voor het realiseren van de ambities van het Coalitieakkoord 2023-2027 opgenomen. De gereserveerde programmamiddelen zullen op basis van nog door PS vast te stellen beleidskaders en daaraan verbonden doelen ingezet worden in deze periode. Omdat de begroting nu nog beleidsarm is, is nog geen daling waarneembaar van de programmareserves.

Meerjarig gespecificeerd overzicht van reserves: gebonden aan doelen en kaders

Onderstaande tabel geeft een gespecificeerd meerjarig inzicht in het verloop van de reserves. Uit bovenstaande grafiek en onderstaande tabel blijkt dat het provinciaal vermogen daalt. Wij merken daarbij het volgende op:

- zoals in het financieel kader van de programmabegroting is vermeld, wordt voorgesteld om de Immunisatiereserve op te laten gaan in de Algemene reserve. Na vaststelling van de Jaarstukken 2023 wordt dit geëffectueerd op de beginbalans 2024. In het verloopoverzicht van de reserves is hier rekening mee gehouden;
- bruteringsreserves dienen ter dekking van toekomstige afschrijvingslasten en de hoogte van de reserve is afgestemd op de toekomstige afschrijvingen. Deze dalen dus langzaam maar zeker;
- overige bestemmingsreserves worden ter egalisatie conform instellingsbesluiten ingezet;
- de programmareserves zullen in de komende vier jaar uitgeput raken door inzet voor de programmadoelen uit het Coalitieakkoord 2023-2027. De programmareserves worden ingezet op basis van de nog vast te stellen beleidskaders.

€ x
1.000

	2022		2023			2024			2025			2026			2027		
	Balans ultimo 2022	Beste m. resultaat	Verm eer dering	Ver min dering	Eind stand	Verm eer dering	Ver min dering	Eind stand	Verm eer dering	Ver min dering	Eind stand	Verm eer dering	Ver min dering	Eind stand	Verm eer dering	Ver min dering	Eind stand
Algemene reserve	73.118	67.045	119.061	153.124	106.100	2.568	230.442	835.635	29.186	6.068	858.753	11.385	4.888	865.250	301	8.142	857.409
Immunisatiereserve*	976.635	2.274	0	21.500	957.409	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Risicoreserve Financieel instrumentarium SiS	95.915	9.723	11.494	0	117.132	8.703	0	125.835	8.689	0	134.524	6.567	0	141.091	5.741	0	146.832
Reserve Campusorganisatie Chemelot	2.054	0	0	2.026	28	0	0	28	0	0	28	0	0	28	0	0	28
Reserve aandeeltransacties LIOF	3.584	0	0	1.560	2.024	0	1.460	564	0	0	564	0	0	564	0	0	564
Reserve knelpunten Economisch beleid	2.911	0	0	0	2.911	0	0	2.911	0	0	2.911	0	0	2.911	0	0	2.911
Bestemmingsreserve DU bedrijventerreinen	424	0	0	37	387	0	0	387	0	0	387	0	0	387	0	0	387
Reserve NEDAB Luchthaven MAA	276	0	3.648	3.925	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Overdracht Napoleonsweg	1.967	0	0	1.965	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2
Egalisatiereserve Gladheidsbestrijding	381	0	0	0	381	0	0	381	0	0	381	0	0	381	0	0	381
Bestemmingsreserve realisatie N280	115.120	0	3.584	1.054	117.650	3.339	1.022	119.966	0	2.324	117.643	0	3.134	114.509	0	3.134	111.375
Bestemmingsreserve ZLSM	41	0	34	0	75	34	0	109	34	0	143	34	0	177	34	0	211
Reserve Bereikbaarheids middelen	46.645	0	0	37.620	9.025	0	5.832	3.194	0	2.195	998	0	801	198	0	101	97
Bruteringsreserve VDL Nedcar	50.753	0	300	76	50.976	0	570	50.407	0	1.150	49.257	0	1.275	47.983	0	1.275	46.708

Reserve DU Regiodeal Parkstad	1.774	0	0	1.752	22	0	0	22	0	0	22	0	0	22	0	0	22
Risicoreserve Grondexploitatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve grondwaterbeheer	873	0	0	226	647	0	0	647	0	0	647	0	0	647	0	0	647
Reserve DU Gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum	38.568	0	0	661	37.907	0	161	37.747	0	161	37.586	0	161	37.425	0	161	37.265
Reserve DU Zoetwatermaatregelen	643	0	0	641	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2
Reserve DU- uitkering bodemsanering	5.509	0	0	3.638	1.871	0	200	1.671	0	0	1.671	0	0	1.671	0	0	1.671
Reserve DU Naijl-effecten mijnbouw	1.520	0	0	0	1.520	0	0	1.520	0	0	1.520	0	0	1.520	0	0	1.520
Reserve Transitiefonds	3.233	0	0	488	2.745	0	518	2.227	0	570	1.657	0	0	1.657	0	0	1.657
Reserve Stikstof & Natura 2000	37.603	0	1.589	23.590	15.602	0	8.600	7.002	0	0	7.002	0	0	7.002	0	0	7.002
Reserve Natuur	10.631	0	0	3.021	7.610	0	3.021	4.589	0	4.491	98	0	0	98	0	0	98
Bruteringsreserv e duurzaamheid gebouwen	904	0	89	200	793	0	200	593	0	200	394	0	200	194	0	200	-6
Bruteringsreserv e Limburgsmuseum Venlo	1.659	0	0	187	1.472	0	187	1.284	0	187	1.097	0	187	909	0	187	722
Bruteringsreserv e Creative City	9.181	0	0	706	8.475	0	706	7.769	0	706	7.063	0	706	6.356	0	706	5.650
Reserve POB cao provincie	3.001	0	0	871	2.130	0	0	2.130	0	0	2.130	0	0	2.130	0	0	2.130
Bruteringsreserv e N270 Ooijen- Wanssum	39.512	0	0	933	38.579	0	933	37.646	0	933	36.713	0	933	35.780	0	933	34.848
Reserve Waterveiligheid	0	49.960	0	0	49.960	0	0	49.960	0	0	49.960	0	0	49.960	0	0	49.960
Programmareser ve LPLG	0	0	0	0	0	10.000	0	10.000	0	0	10.000	0	0	10.000	0	0	10.000

Programmareser ve Water en bodem	0	0	0	0	0	4.000	0	4.000	0	0	4.000	0	0	4.000	0	0	4.000
Programmareser ve Sociale Agenda	0	0	0	0	0	27.000	0	27.000	0	0	27.000	0	0	27.000	0	0	27.000
Programmareser ve Economie	0	0	0	0	0	35.000	0	35.000	0	0	35.000	0	0	35.000	0	0	35.000
Programmareser ve Onderwijs en arbeidsmarkt	0	0	0	0	0	10.000	0	10.000	0	0	10.000	0	0	10.000	0	0	10.000
Programmareser ve Energie	0	0	0	0	0	10.000	0	10.000	0	0	10.000	0	0	10.000	0	0	10.000
Programmareser ve Leefbaarheid	0	0	0	0	0	30.000	0	30.000	0	0	30.000	0	0	30.000	0	0	30.000
Programmareser ve Wonen	0	0	0	0	0	5.000	0	5.000	0	0	5.000	0	0	5.000	0	0	5.000
Programmareser ve Cultuur	0	0	0	0	0	15.000	0	15.000	0	0	15.000	0	0	15.000	0	0	15.000
Programmareser ve Monumenten, erfgoed, archeologie	0	0	0	0	0	15.000	0	15.000	0	0	15.000	0	0	15.000	0	0	15.000
Programmareser ve Bereikbaarheid	0	0	0	0	0	10.000	0	10.000	0	0	10.000	0	0	10.000	0	0	10.000
Programmareser ve Regiodeals 5e en 6e tranche	0	0	0	0	0	15.000	0	15.000	0	0	15.000	0	0	15.000	0	0	15.000
Programmareser ve Bestuurlijke vernieuwing	0	0	0	0	0	1.000	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000
Programmareser ve 80 jaar bevrijding 2024	0	0	0	0	0	900	400	500	0	0	500	0	0	500	0	0	500
Programmareser ve Onvoorziene uitgaven	0	0	0	0	0	19.000	0	19.000	0	0	19.000	0	0	19.000	0	0	19.000
Programmareser ve Brightlands	0	0	0	0	0	4.749	2.150	2.599	3.800	1.050	5.349	4.550	750	9.148	4.550	0	13.698
Totaal	1.524.435	129.002	139.800	259.800	1.533.437	226.293	256.402	1.503.328	41.709	20.034	1.525.003	22.536	13.034	1.534.504	10.626	14.838	1.530.292

* Bij de besluitvorming van de Jaarstukken 2023 wordt de Immunisatiereserve samengevoegd met de Algemene reserve.

Investeringskredieten najaarsnota

Najaarsnota 2023

In onderstaande tabel zijn de investeringen opgenomen in Weginfra en Overhead (bedragen x €. 1.000). Deze worden op de provinciale balans verantwoord onder de post Materiële vaste activa. Voor al deze investeringen geldt dat de kapitaallasten binnen de bestaande begroting worden opgevangen. Zo is voor provinciale weginfrastructuur bij de begroting rekening gehouden met een stelpost kapitaallasten voor reguliere vervangingsinvesteringen en mogelijke risico's.

Investeringsbesluit	Najaarsnota 20023				Fasering 2024
	Afschrijvingstermijn	Kredietbedrag	Looptijd	Fasering 2023	
3. Regionale bereikbaarheid en OV					
N564 Brug Nyrtar (vervangen)	80	1.000	2024		1.000
Stationsomgeving Beek-Elsloo	40	3.097	2023	3.097	
SPUK N300 Stikstofschermb	15	51	2023	51	
N281 Rehabilitatie + Viaduct Terworm	40	2.201	2024		2.201
N280 Leudal	40	5.850	2024		5.850
N595 Wittemer Allee	40	920	2024		920
N598 Reconstructie De Hut - De Plank	40	1.250	2024		1.250
N278 Kunstwerk Fommestraat	80	2.793	2023	2.793	
N280 Rehabilitatie wegvak Horn (11.9 t/m 16.27)	40	-731	2023	-731	
N273 Kunstwerk over de Neerbeek	15	-49	2023	-49	
Wateroverlast	15	-50	2023	-50	
N298 Wateroverlast Aalbeek	15	-150	2023	-150	
Bewegwijzering 2019	15	-26	2023	-26	
Vervanging wegmeubilair afschermvoorzieningen 2019	15	-118	2023	-118	
Vervanging wegmeubilair afschermvoorzieningen 2020	15	-98	2023	-98	
Vervanging wegmeubilair RVV borden 2018	15	-114	2023	-114	
Vervanging wegmeubilair RVV borden 2019	15	-72	2023	-72	
Vervanging wegmeubilair RVV borden 2020	15	-116	2023	-116	
Vervanging wegmeubilair 2021	15	-119	2023	-119	
Openbare wegverlichting 2018	15	-36	2023	-36	
Openbare wegverlichting 2019	15	-10	2023	-10	
Vervangingsinvesteringen algemeen 2021	15	-6	2023	-6	
Vervanging geleiderails 2021	15	-194	2023	-194	
Incidentele investeringen 2020	15	-29	2023	-29	
Groencompensatie	15	-665	2023	-665	
Studieprojecten 2021	15	-28	2023	-28	
Aanschaf Beheer management Systeem	15	-70	2023	-70	
Incidentele investeringen 2023	15	517	2023	517	
N273 Kunstwerk over de Neerbeek	15	-517	2023	-517	
N273 Kom Baarlo	40	-1.775	2023	-1.775	
8. Financiën en overhead		0			
Vervanging hardware / storage	5	1.000	2024	1.000	
Migratie software EnableU	5	111	2023	111	
		13.814		2.593	11.221

Omschrijving bijdrage	Afschr. termijn	Krediet-bedrag	Looptijd	2023	2024
Stationsomgeving Beek-Elsloo	40	1.804	2023	1.804	

SPUK N300 Stikstofschermer	15	51	2023	51	
		1.855		1.855	0